NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

VÝROČNÍ ZPRÁVA za rok 2025

Zpracovali zaměstnanci NZM, redakce Lenka Dlabolová

Ověření správnosti textu: Dita Drozdová, Pavel Douša, Josef Praks

Předkládá: generální ředitel Zdeněk Novák

Vydalo Národní zemědělské muzeum, s. p. o., Kostelní 1300/44, Praha 7

Projednáno v Radě příspěvkové organizace 12. 6. 2025

číslo jednací NZM/2026/911

Ing. Zdeněk Novák

Digitálně podepsal Ing. Zdeněk Novák
Datum: 2026.06.24 10:35:29 +02'00'

Vážení a milí přátelé Národního zemědělského muzea, naši vzácní hosté, milí čtenáři,

máte před sebou výroční zprávu Národního zemědělského muzea (NZM) za rok 2025. Radujeme se z toho, že se muzeum stále těší vašemu zájmu. Děkujeme za vaše časté návštěvy i slova ocenění, která nacházíme v našich návštěvních knihách. Děkujeme i za kritiku, kterou nám tam píšete nebo posíláte většinou elektronickou poštou. Je pro nás vždy impulsem k vylepšení naší práce a služeb, které Vám poskytujeme. Loňský rok vidíme přes všechny těžkosti, které zasáhly svět a projevily se i hospodaření muzea jako období další stabilizace a rozvoje muzea napříč všemi pobočkami. Ministerstvo zemědělství jako zřizovatel muzea schválilo v roce 2024 Koncepci rozvoje NZM na léta 2025–2028 a loňský rok byl prvním rokem její realizace. Loni bylo také mezi ministry zemědělství a kultury podepsáno Memorandum o spolupráci při péči o zachování nemateriálního kulturního dědictví dle Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví (UNESCO) a portfolio hlavní činnosti muzea se tak rozrostlo o péči o tu část nemateriálního kulturního dědictví, jež nemá charakter tradiční lidové kultury. O tu nadále pečuje Národní ústav lidové kultury, s nímž muzeum efektivně spolupracuje. Sbírkový fond muzea se rozrostl o 1 913 nových sbírkových předmětů, zejména z oblasti techniky, myslivosti, zoologie, gastronomie i řemesel. Díky termokomoře v Čáslavi a restaurátorskému pracovišti na zámku Ohrada se zefektivnila také péče o sbírkové předměty, podařilo se konzervovat nebo restaurovat přes 1 300 sbírkových předmětů. Do péče o sbírkové předměty je nutno zahrnout i jejich digitalizaci, která umožňuje jejich studium, aniž by bylo nutno je vyjímat z chráněného a sledovaného prostředí depozitáře. Řadě badatelů to stačí a teprve, když potřebují předmět prostudovat fyzicky, je sbírkový předmět přemístěn do badatelny. Digitalizace tak přispívá k šetrnému nakládání se sbírkovými předměty a současně rozšiřuje přístup k bohatství sbírkového fondu muzea. Naše sbírkové předměty tak mohou on-line studovat badatelé z celého světa. Muzeum v loňském roce pořídilo téměř 3 500 velkoformátových skenů, digitalizovalo cca 20 000 stran knih a na webu https://www.esbirky.cz/ zpřístupnilo dalších 1 308 záznamů.

Přes složitou ekonomickou situaci pokračovalo muzeum i v péči o svěřený státní majetek a rozvoj materiálně technické základny k zajištění veřejných kulturních služeb na odpovídající úrovni. Do finále se dostala příprava obnovy světlíku knihovny národní kulturní památky zámku Kačina a Platanového mostku v zámeckém parku, byla rekonstruována čistička zámku Ohrada, připravena výstavba nových toalet pro veřejnost v Čáslavi, do plného provozu nastoupil polyfunkční sál v Praze. Pokračovaly přípravy na další investiční akce podporované z evropského rozpočtu v rámci Integrovaného operačního programu, a to rekonstrukce části prvního podzemního podlaží zámku Kačina a zpřístupnění zámecké lázně a rozvoj vybavení pobočky NZM Ostrava, jak v interiéru, tak v exteriéru. Tam bylo také získáno stavební povolení pro Sdílenou kuchyni.

Pro vás, vážení návštěvníci, připravilo muzeum 25 odborných výstav a 45 popularizačních výstav, při nichž kladlo muzeum důraz na témata krajiny, tradičního hospodaření, vody, lesnictví, potravin a udržitelnosti.

Mě asi nejvíce oslovily výstavy

- ✓ *Rekultivace – Druhý život krajiny (NZM Ostrava),*
- ✓ *Byla to jatka (NZM Praha),*
- ✓ *Muzeum v bublinách (NZM Praha),*
- ✓ *Slepice, slepice, slepice. Hodně slepic (NZM Kačina),*
- ✓ *Význam kapra a rybníků pro krajinu (NZM Ohrada),*
- ✓ *140 let výuky lesníků – Lesnická škola v Písku (NZM Ohrada),*
- ✓ *Spálená země (NZM Ostrava),*
- ✓ *Zachraň srnče před sekačkou (NZM Ostrava),*

na mém vkusu však tolik nezáleží, důležité je pro muzeum vaše ohodnocení a zpětná vazba.

Díky tomu, že muzeum dále obohatilo nabídku tematických dopolední, environmentálních programů a lektorských programů, reagovaly na to školy v okolí všech poboček i napříč republikou, a proto jsme loni zaznamenali vysokou návštěvnost školních skupin.

Národní zemědělské muzeum ve spolupráci s univerzitami, výzkumnými ústavy a jinými muzei pokračovalo v naplňování cílů v rámci rozvoje muzea jako výzkumné organizace (intencionální podpora od Ministerstva zemědělství 3 983 tis. Kč) i cílů nasmlouvaných s Ministerstvem kultury v rámci čtyř projektů podporovaných z Programu národní a kulturní identity (8 094 tis. Kč). Tato podpora ve výši 12 077 tis. Kč pomohla vytvořit 55 vědeckovýzkumných výstupů a jeden excelentní výsledek v kategorii Jimp Q1. Muzeum se také účastnilo vědeckých konferencí, na nichž popularizovalo výsledky své činnosti. Dále pokračovalo v oblasti popularizace vědy účastí na Noci vědců, uspořádáním jubilejního 10. ročníku soutěže Věda pro zemi a přednáškových cyklů. Osvědčenými „nosiči" výsledků odborné a vědecké činnosti muzea jsou analogové publikace, loni vyšlo sedm odborných monografií a dvě čísla časopisu Prameny a studie. Pro zvýšení dostupnosti obsahu těchto publikací kombinuje muzeum analogovou publikaci s její elektronickou variantou, která je dostupná na www stránkách muzea a je volně ke stažení.

Bez spolupráce s významnými partnery by pozice muzea v dnešním světě zaplaveném informacemi byla obtížná. Proto si velice vážím pokračující spolupráce s Českou televizí a Českým rozhlasem, s univerzitami, státním podnikem Lesy ČR, Agenturou pro ochranu přírody a krajina (společně připravujeme novou expozici věnovanou biodiverzitě, péči o kulturní krajinu a opylovačům) a výzkumnými ústavy. Také mě velice těší zájem dobrovolnických muzeí o spolupráci a Národním zemědělským muzeem v rámci Sítě zemědělských muzeí, která loni propojila již více než80 institucí.

Vážení a milí přátelé Národního zemědělského muzea, naši vzácní hosté, milí čtenáři, jistě i vy navštěvujete země sousedící s naší vlastí i země vzdálenější. Určitě jste zaznamenali, jak je péčí našich zemědělců, lesníků, rybníkářů, ochránců přírody, obcí a krajů, správců památek a komunikací i dobrovolných organizací a vás všech ve valné většině uchovávána a obnovována krása naší krajiny. V loňském roce se mi můj názor potvrdil, když muzeum na podnět Ministerstva kultury participovalo na organizaci Letní školy památek UNESCO v rámci Zemí V4. Mladí památkáři a zahradní a krajinářští architekti z Maďarska, Polska a Slovenska se setkali v Kutné Hoře a na zámku Kačina, navštívili Krajinu pro chov a výcvik ceremoniálních koní v Kladrubech nad Labem, Průhonický park a krajinnou památkovou zónu Žehušicko. Pohybovali se po území Středočeského kraje a byli nadšeni nejen z města, krajiny a parku zapsaných na Seznam světového dědictví UNESCO, ale i z toho, jak vyhlíží naše „obyčejná" krajina mezi těmito skvosty, jak je udržovaná, pole nejsou zaplevelená, skot i ovce oživují pastviny, aleje kolem cest jsou obnovovány, turistické a cyklistické trasy pečlivě značeny, všude je patrný vztah lidí. Protože šlo o talentované odborníky a z jejich slovy bylo cítit jistou závist, moc mne to potěšilo. Účastníkům letní školy jsem mohl spolu se svými kolegyněmi a kolegy z NZM Kačina přiblížit úkoly muzea jako instituce, která propojuje minulost zemědělství a krajiny se současnými otázkami vědy, klimatu, potravin a budoucnosti venkova. Věřím, že se to daří týmu v celém muzeu ve vztahu k celé široké veřejnosti.

Proto bych svému týmu chtěl velice poděkovat za výsledky, jichž jsme v loňském roce dosáhli. Za významnou podporu děkuji Ministerstvu zemědělství jako zřizovateli muzea, Ministerstvu kultury, krajům a obcím, na jejichž území pobočky muzea leží, za další podporu, odborným institucím za spolupráci a vám, vážení a milí přátelé Národního zemědělského muzea, naši vzácní hosté, milí čtenáři, za váš rostoucí zájem o naši činnost.

Váš

Zdeněk Novák
generální ředitel

Vedoucí zaměstnanci k 31. 12. 2025

Ing. Zdeněk Novák	generální ředitel (statutární orgán)
PhDr. Pavel Douša, Ph.D.	náměstek pro řízení odborné sekce
Ing. Dita Drozdová	náměstkyně pro řízení sekce pro ekonomiku a investice
Ing. Josef Praks	náměstek pro řízení sekce pro komunikaci, projektové řízení a pobočku Praha
Ing. Vladimír Michálek	ředitel pobočky Čáslav
PhDr. Pavel Douša, Ph.D.	ředitel pobočky Kačina
Ing. Václav Kinský	ředitel pobočky Ohrada
Mgr. Ivan Berger	ředitel pobočky Ostrava
Ing. Vilém Křeček	ředitel pobočky Valtice

Obsah

1. Úvod 6
1.1 Poslání organizace 6
1.2 Poradní orgány NZM 7
1.2.1 Rada muzea 7
1.2.2 Vědecká rada muzea v roce 2025 7
1.2.3 Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost 7
1.2.4 Rada pro výstavní činnost 8
2. Věda a výzkum 8
2.1 Naplňování koncepce vědy a výzkumu 9
2.1.1 Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace na roky 2023–2027 9
2.1.2 Popularizace vědy 10
3. Sbírka NZM 15
3.8 Zhodnocení sbírkového, archivního a knihovního fondu 20
4. Muzejní komunikace 33
4.1 Návštěvnost 33
4.2 Výstavní činnost 35
4.2.1 Expozice Národního zemědělského muzea 35
4.2.1.1 Expozice NZM Praha 35
4.2.1.2 Expozice NZM Čáslav 38
4.2.1.3 Expozice NZM Kačina 38
4.2.1.4 Expozice NZM Ohrada 41
4.2.1.5 Expozice NZM Ostrava 43
4.2.1.6 Expozice NZM Valtice 44
4.2.2 Výstavy v roce 2025 45
4.2.2.1 Výstavy v NZM Praha 45
4.2.2.2 Výstavy v NZM Čáslav 48
4.2.2.3 Výstavy v NZM Kačina 49
4.2.2.4 Výstavy v NZM Ohrada 53
4.2.2.5 Výstavy v NZM Ostrava 55
4.2.2.6 Výstavy v NZM Valtice 58
4.3 Publikační činnost 60
4.3.1 Odborné knihy 60
4.3.2 Recenzovaný časopis Prameny a studie 60
4.4 Edukační a lektorská činnost pro školy i veřejnost 61
4.4.1 NZM Praha 61
4.4.2 NZM Čáslav 71
4.4.3 NZM Kačina 72
4.4.4 NZM Ohrada 74
4.4.5 NZM Ostrava 77
4.4.6 NZM Valtice 80

4.4.7 Přednášky, semináře a speciální prohlídky 83
4.4.8 Resortní dny 85
4.5 Akce v roce 2025 85
4.5.1 NZM Praha 85
4.5.2 NZM Čáslav 87
4.5.3 NZM Kačina 87
4.5.4 NZM Ohrada 91
4.5.5 NZM Ostrava 92
4.5.6 NZM Valtice 94
4.6 Partnerství 95
4.6.1 Síť zemědělských muzeí 98
4.6.2 Děti a mládež do NZM zdarma 98
4.6.3 Mimomuzejní prezentace 99
4.7 Mezinárodní asociace zemědělských muzeí AIMA 99
4.8 Medializace a mediální spolupráce 99
5. Provozně-ekonomická agenda 100
5.1 Organizační struktura 100
5.2 Pracoviště 101
5.2.1 NZM Praha 101
5.2.2 NZM Čáslav 102
5.2.3 NZM Kačina 103
5.2.4 NZM Ohrada 105
5.2.5 NZM Ostrava 106
5.2.6 NZM Valtice (zahrnuje i referát Znojmo) 107
5.3 Ekonomická 108
5.3.1 Příjmy ze vstupného 108
5.3.2 Evropské fondy a rekonstrukce na pobočkách 109
5.3.3 Přehled o čerpání investičních prostředků 109
5.3.3.1 Financování z fondu reprodukce majetku 109
5.3.3.2 Evidenční dotační systém – Správa majetku ve vlastnictví státu 110
5.3.3.3 Přehled o čerpání dotací 112
5.4 Hospodaření organizace 113
5.5 Personální údaje 113

6. Zpráva nezávislého auditora
7. Výkaz zisků a ztrát
8. Rozvaha
9. Seznam možných zkratek použitích ve výroční zprávě

1. ÚVOD

1.1 Poslání organizace

Národní zemědělské muzeum (dále také NZM) v souladu se zřizovací listinou získává, shromažďuje, trvale uchovává, eviduje, odborně zpracovává a zpřístupňuje veřejnosti sbírku hmotných dokladů vývoje zemědělství, lesnictví, myslivosti, rybářství, zoologie, zahradnictví (zahrnující ovocnářství, zelinářství a květinářství), vinařství, botaniky, životního prostředí, zpracování zemědělských produktů, potravinářství a gastronomie, dokladů vývoje a rozvoje venkova, tradic, vývoje životního prostředí a kulturní krajiny české i zahraniční, zejména však z území Čech, Moravy a Slezska. NZM pečuje o výstavní a správní budovu v Praze 7 na Letné a o další budovy poboček v Čáslavi, na Kačině, na Ohradě, v Ostravě a ve Valticích, pod něž je začleněna i Expozice pivovarnictví ve Znojmě. Ve Sbírce NZM (k datu 15. 1. 2025) je 107 787 sbírkových předmětů zapsaných v Centrální evidenci sbírek muzejní povahy (CES), 120 osobních fondů zapsaných v Národním archivním dědictví a 105 692 knihovních jednotek v knihovním fondu.

Organizace:	Národní zemědělské muzeum, státní příspěvková organizace
Právní statut:	státní příspěvková organizace Ministerstva zemědělství
Sídlo organizace:	Kostelní 1300/44, 170 00 Praha 7
IČO:	75075741
DIČ:	CZ75075741
Telefon:	+420 720 959 834
E-mail:	sekretariat@nzm.cz
Webové stránky:	www.nzm.cz
Zřizovatel:	Ministerstvo zemědělství (MZE)
Rok zřízení:	1993 zřízeno rozhodnutím č. 40/92 MK k 1. 1. 1993 (rok založení: 1918)

Základní dokumenty

- Zřizovací listina ze dne 19. 4. 2006, č. j. 11560/2006 ve znění dodatků (změn)
- Opatření Ministerstva zemědělství – Změna zřizovací listiny státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., ze dne 30. 11. 2015, č. j. NZM–000/1020/2015
- Opatření Ministerstva zemědělství – Změna zřizovací listiny státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., ze dne 13. 12. 2017, č. j. 47907/2017–MZE–13221 (č. j. NZM/2017/2319)
- Opatření Ministerstva zemědělství – Změna zřizovací listiny státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., ze dne 12. 2. 2019, č. j. 5817/2019–MZE–11184 (č. j. NZM/2019/292)
- Jednací řád rady státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., ze dne 16. 10. 2017, č. j. 58636/2017–MZE–13222 (č. j. NZM/2017/1891)
- Statut rady státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., ze dne 16. 10. 2017, č. j. 58619/2017–MZE–13222 (č. j. NZM/2017/1891)
- Jednací řád Vědecké rady Národního zemědělského muzea, s. p. o., ze dne 11. 2. 2021, č. j. NZM – 2021/211
- Jednací řád Redakční rady časopisu Národního zemědělského muzea, s. p. o., Prameny a studie ze dne 6. 4. 2017, č. j. NZM/2017/656

Strategické dokumenty

- Koncepce rozvoje Národního zemědělského muzea, s. p. o., na léta 2025–2028 schválená usnesením porady vedení Ministerstva zemědělství č. 39/2024 5. prosince 2024.
- Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace na období let 2023–2027

1.2 Poradní orgány NZM

1.2.1 Rada muzea

Rada státní příspěvkové organizace NZM, s. p. o., (dále Rada muzea) je kontrolním a dohledovým orgánem. Členy jmenuje ministr zemědělství.

Složení Rady muzea v roce 2025:
PhDr. Naděžda Kubů, CSc. (od 11. 6. 2025)
Ing. Jiří Boháček (od 1. 6. 2023) – předseda rady
prof. Ing. Radim Vácha, Ph.D. (od 1. 6. 2023) – místopředseda rady
Ing. David Vlček (od 29. 6. 2023)
Ing. Miroslav Skřivánek, Ph.D. (od 13. 12. 2023)

1.2.2 Vědecká rada muzea v roce 2025

Vědecká rada je poradním orgánem generálního ředitele muzea.
Rada pracuje ve složení:
prof. PhDr. Miloslav Lapka, CSc. – Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (předseda vědecké rady)
Ing. Jiří Boháček – České vysoké učení technické v Praze
PhDr. Pavel Douša, Ph.D. – NZM, s. p. o.
Ing. Jiří Houdek – NZM, s. p. o.
Ing. Václav Hrubý, CSc. – Česká akademie zemědělských věd
Ing. Štěpán Kala, MBA, Ph.D. – Ústav zemědělské ekonomiky a informací
prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. – Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK v Praze
Ing. Jiban Kumar, Ph.D. – Výzkumný ústav rostlinné výroby
prof. PhDr. Eduard Maur, CSc. – Ústav historických věd FF Univerzity Pardubice
Ing. Jan Navrátil, CSc. – Česká zemědělská univerzita v Praze
PhDr. Pavel Novák, CSc. – NZM, s. p. o.
Mgr. Branislav Panis – Slovenské národné múzeum
doc. Ing. Michal Plaček, Ph.D., MSc. – Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze
doc. Ing. Milan Jan Půček, MBA, Ph.D. – AMBIS vysoká škola, a.s.
prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc. – Ústav českých dějin FF Univerzity Karlovy v Praze
Mgr. Jitka Sobotková, Ph.D. – NZM, s. p. o.
Mgr. Antonín Šimčík – Slezská univerzita Opava
doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc. – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
doc. Ing. Hana Urbancová, Ph.D., DBA – Česká akademie zemědělských věd
prof. Ing. Jan Vašák, CSc. – Agrada, s.r.o.

1.2.3 Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost je poradním orgánem generálního ředitele muzea. Generální ředitel jmenuje a odvolává jeho členy. Poradní sbor vydává stanoviska k nabývání

sbírkových předmětů, k návrhům na převedení, výměnu nebo vyřazení, k projednávání výsledků inventarizace atd. Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost se vyjadřuje ke strategii sbírkotvorné činnosti muzea a k jejím změnám.

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost k 31. 12. 2025
Interní členové:
Ing. Zdeněk Novák (předseda)
PhDr. Pavel Douša, Ph.D. (místopředseda)
Mgr. Lucie Kubásková (tajemnice)
Mgr. Ivan Berger
Alena Dubová
Ing. Václav Kinský
Ing. Vilém Křeček
Bc. Lenka Dlabolová
Ing. Vladimír Michálek
Mgr. Dana Janotová, Ph.D.
Externí členové:
prof. Dr. Ing. František Kumhála – Česká zemědělská univerzita
PhDr. Jan Novotný – Národní technické muzeum
Mgr. Jan Pohunek, Ph.D. – Národní muzeum
doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc. – Univerzita Karlova
Mgr. Lucie Střechová – Národní technické muzeum

1.2.4 Rada pro výstavní činnost

Rada pro výstavní činnost je interní pracovní tým vytvořený na základě příkazu generálního ředitele. Jeho členy jsou generální ředitel muzea, náměstci, ředitelé poboček, vedoucí oddělení muzeologie, vědy a výzkumu, marketingově-obchodního a oddělení ekonomiky, rozpočtu a účetnictví.

2. VĚDA A VÝZKUM

Odborná činnost Národního zemědělského muzea, s. p. o., byla v roce 2025 vykonávána v souladu s plánem na rok 2025, v souladu s Dlouhodobou koncepcí rozvoje výzkumné organizace na období let 2023–2027 a v souladu s Koncepcí rozvoje Národního zemědělského muzea na léta 2025–2028 s výhledem do roku 2030 a směřovala ke zvýšení vědeckého poznání v kontextu jednotlivých tří výzkumných záměrů a v rámci nich vyčleněných výzkumných aktivit.

Globálním cílem řešení výzkumu realizovaného NZM je zkoumání jevů v komplexních souvislostech (včetně vazby na klimatické změny a obdobné výzvy současnosti) se záměrem využít nových poznatků pro současnou i budoucí praxi. To vše v kontextu tradičních přístupů a udržitelného hospodaření.

Řešením těchto výzkumných cílů se NZM snaží nabídnout relevantní inspirace pro budoucnost a přispívat tímto k potřebné udržitelnosti. Dílčími navazujícími cíli byly:

- zpracovávání dějin zemědělství (lesnictví, rybářství, vývoje a rozvoje venkova atd.) v interdisciplinárním diskurzu a ve vazbě na posilování udržitelného hospodaření a zvyšování soběstačnosti;
- využití sbírkového fondu a dalších poznatků pro identifikaci tradičních, udržitelných způsobů zemědělské, lesnické, rybářské či potravinářské výroby a péče o krajinu;
- prezentace sbírkového fondu a výsledků výzkumu prostřednictvím expozic a výstav, příprava kritických katalogů ke sbírkám, katalogů k výstavám a expozicím, publikačních výstupů, přednášek a edukačních programů;
- vytvoření platformy pro setkávání odborníků v dané oblasti.

Odborné aktivity realizovalo NZM prostřednictvím osmi platforem. Ty tvoří šest odborných poboček NZM, z nichž každá má své specifické odborné zaměření, v jehož rámci provozuje vědecké aktivity. Sedmou platformou je odborná sekce a osmou Síť zemědělských muzeí, v jejímž rámci NZM propojovalo na 80 zemědělských muzeí.

Výstupy a výsledky bádání široce pojatého tématu zemědělství předkládalo muzeum formou monografií, dílčích odborných článků, materiálových studií či zpráv. Výsledky vědecko-výzkumné činnosti muzea byly dále využity při přípravě expozic a výstav. Vědeckými aktivitami bylo též individuální členství zaměstnanců NZM v nejrůznějších národních i mezinárodních vědeckých institucích a sdruženích. Dílčí složkou prezentace výsledků vědy a výzkumu byla popularizace vědy široké veřejnosti prostřednictvím lektorských programů a akcí pro veřejnost.

2.1 Naplňování koncepce vědy a výzkumu

2.1.1 Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace na roky 2023–2027

Řešení Dlouhodobé koncepce výzkumné organizace (dále DKRVO) NZM 2023–2027 se v roce 2025 zaměřovalo na zvýšení vědeckého poznání v rámci tří výzkumných záměrů (viz Periodická zpráva DKRVO za rok 2025 projednaná Vědeckou radou NZM dne 26. 1. 2026).

V roce 2025 pokračovalo NZM v poskytování podpory zejména mladým badatelům, a to prostřednictvím Interního grantového systému. V roce 2025 byl vyhlášen desátý ročník soutěže Věda pro zemi. NZM se účastnilo evropského festivalu vědy Noc vědců a dále vykazovalo aplikované výstupy typu M a W.

V roce 2025 pokračovalo NZM v řešení čtyř výzkumných projektů v rámci programu NAKI III. financovaného Ministerstvem kultury. U všech projektů je nastavena doba řešení 2023–2027:

Projekt č. DH23P03OVV036 pod názvem Stopy tradičního hospodaření v průmyslově, zemědělsky a rekreačně intenzivně využívaných regionech: jejich identifikace, dokumentace, záchrana a možnosti využití. Hlavní řešitel: PhDr. Pavel Novák, CSc. Celková výše podpory: 21.999 tis. Kč, z toho pro NZM jako příjemce – koordinátora: 11.102 tis. Kč. Objem čerpaných prostředků v roce 2025 – 1994 tis. Kč.
Projekt č. DH23P03OVV059 pod názvem Prezentační strategie pro muzea a sbírky. Metodika přípravy a realizace muzejních výstavních projektů. Hlavní řešitel: PhDr. Pavel Novák, CSc. Celková výše podpory: 18.206 tis. Kč, z toho pro NZM jako příjemce – koordinátora: 13.341 tis. Kč. Objem čerpaných prostředků v roce 2025 – 2465 tis. Kč.

Projekt č. DH23P03OVV026 pod názvem Průhonický park a škola malířsko-krajinářské kompozice, obdivovaný a odmítaný vzor pro krajinářskou tvorbu 20. století. Hlavní řešitel: Ing. Zdeněk Novák. Celková výše podpory: 21.800 tis. Kč, z toho pro NZM jako příjemce – koordinátora: 10.488 tis. Kč. Objem čerpaných prostředků v roce 2025 – 2157 tis. Kč.
Projekt č. DH23P03OVV044 pod názvem Historie užívání a pěstování léčivých rostlin jako součást národní a kulturní identity. Hlavní řešitel: Ing. Kateřina Smékalová, Ph.D. Celková výše podpory: 22.599 tis. Kč, z toho pro NZM jako příjemce: 10.444 tis. Kč. Objem čerpaných prostředků v roce 2025 – 1516 tis. Kč.

NZM vydalo sedm monografií a dvě čísla recenzovaného odborného časopisu Prameny a studie. O kvalitě výzkumu NZM svědčí realizovaný výstup typu Jimp (Q1). Odborné aktivity se projevily také ve výstavní činnosti – napříč pobočkami NZM bylo realizováno 25 odborných a 45 popularizačních výstav – viz níže. Plán VaV výstupů na rok 2025 byl naplněn, celkem bylo realizováno 50 VaV výstupů + 1 excelentní výsledek Jimp v kategorii Q1/Q2.

2.1.2 Popularizace vědy

K popularizaci vědy a výzkumu s cílem rozšiřování obecného povědomí o vědě i technice, jejich metodikách, úspěších aj. se využívá muzejní infrastruktura plně odpovídající náročným požadavkům moderní prezentace a popularizace vědy široké veřejnosti. Vedle šíření informací o agrární vědě je záměrem popularizace také vzbudit u společnosti zájem o agrární obory a získat potenciální nové badatele. NZM se popularizace agrární vědy široké veřejnosti účastní hned v několika směrech. Vydává populárně-vědecké publikace, pořádá populárně-vědecké přednáškové cykly (ať už jako výstup vlastních vědeckých projektů, nebo ve spolupráci s výzkumnými ústavy), řadu popularizačních akcí s edukativním obsahem, pořádá vlastní soutěž Věda pro zemi na podporu mladých vědců s výrazným potenciálem motivovat je k aktivní výzkumné a publikační činnosti. V roce 2025 se konal pod záštitou ministra zemědělství již X. ročník soutěže studentských prací Věda pro zemi. Soutěž, jejímž partnerem byla Česká akademie zemědělských věd, byla v tomto roce rozšířena o aktuální téma Fotosyntéza. Do soutěže se přihlásilo 24 studentských prací, a to v kategoriích bakalářská, magisterská a disertační práce. Oceněným studentům byla nabídnuta podpora v případě zájmu o vydání odborného článku. Platformou pro tuto spolupráci byl nabídnut časopis *Prameny a studie*, příp. vědecké časopisy vydávané ČAZV.

Výsledky soutěže vědeckých prací Věda pro zemi 2025, vítězné práce

Bakalářská práce:
1. místo – Jiří Burian
Mendelova univerzita v Brně, Agronomická fakulta
Analýza stavu dokumentace odvodňovacích staveb v zájmovém území
2. místo – Jana Bilíková
Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta
Návrh obnovy vybraného území v katastru obce Jalubí ve Zlínském kraji
3. místo – Aneta Grůzová
Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta
Voda v krajině – komplexní analýza katastru obce Bořetice s důrazem na vodní režim území

Magisterská práce:
1. místo – Kristýna Kovářová
Mendelova Univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta
Optimalizace a návrh nových prvků rekreační infrastruktury v Arboretu Křtiny
2. místo – Zuzana Siudová
Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií
Chápání významu lesa v českých zemích ve 2. polovině 19. století: nahlédnutí do problematiky na základě dobových tištěných médií
3. místo – Hana Kučerová
Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Rizikové prvky a další kontaminanty v půdě a vegetaci v oblasti zasažené lesním požárem

Disertační práce:
1. místo – Tuyen Van Nguyen
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod
Transformace farmak v prostředí běžného recipientu vyčištěných komunálních odpadních vod / Environmental transformation of pharmaceuticals in the common recipient of treated sewage water
2. místo – Ismael Soto Almena
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod
Dlouhodobé trendy a dopady minulých a budoucích biologických invazí / Long term trends and impacts in past and future biological invasions
3. místo – Tomáš Zavadil
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, obor Obecná geografie
Role rodinných farem pro krajinu a společnost Česka
3. místo – Tomáš Pěnka
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod
Aplikace a využití krmiv v intenzivním chovu candáta obecného / Feed application and utilization in intensive pikeperch aquaculture

Veškerou VaV činnost NZM za rok 2024 detailně popisuje Periodická zpráva o plnění Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace na období let 2023–2027 za rok 2024. Dokument této zprávy byl schválen Vědeckou radou NZM.

Tab. 1: Publikační a nepublikační výsledky, které budou vkládány do Rejstříku informací o výsledcích (RIV) za rok 2025

Přehled vědeckých výstupů NZM za rok 2025

Druh výsledku[1]	Název
I. kategorie – Publikační výsledky	
J_{imp} Původní/přehledový článek v recenzovaném odborném periodiku, který je obsažen v databázi Web of Science	1. Plaček, Michal – Vola, Paola – Gelmini, Lorenzo – Falvo, Chiara – Hrušková, Martina, *Innovating Public Food Procurement: A Case Study of Dordogne's Path to Sustainability*, Policy Review Research, 2025, 42, 6, s. 1450–1462, ISSN: 1541-1338, e-ISSN: 1541-132X; Q1.

s příznakem „Article“, „Review“ nebo „Letter“	
J_{sc} Původní/přehledový článek v recenzovaném odborném periodiku, který je obsažen v databázi SCOPUS	---
J_{ost} článek v recenzovaném odborném periodiku	1. Mikule, Stanislav, *Včela a úl v naší heraldice*, Prameny a studie, 2025, 77, s. 9–46, ISSN: 0862-8483, e-ISSN: 2788-337X. 2. Jírovcová, Jana – Voldřichová, Marie, *Hipologická sbírka* *v Národním zemědělském muzeu*, Prameny a studie, 2025, 78, s. 75–118, ISSN: 0862-8483, e-ISSN: 2788-337X. 3. Kubů, Eduard – Šouša, Jiří, *Koně v agrární revoluci českých zemí 19. a prvních decennií 20. století*, Prameny a studie, 2025, č. 78, s. 11–34, ISSN: 0862-8483, e-ISSN: 2788-337X. 4. Kocichová, Ivana, *K vybraným výstavním realizacím muzeí na počátku 90. let 20. století*, Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce, 2025, 63, 1, ISSN: 1803-0386, NAKI III DH23P03OVV059.
B odborná kniha	1. Svobodová, Kamila, *Předměty ke zpracování ovoce a zeleniny ve sbírce Národního zemědělského muzea*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-51-5. 2. Šenk, František, *Hostince staré Opavy*, Praha: Národní zemědělské muzeum 2025, ISBN: 978-80-88270-40-9. 3. Robovský, Jan – Voldřichová, Marie, *Vratislav Mazák – vědec a ilustrátor*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-36-2. 4. Kmošek, Petr, *Lidé a koně v díle grafika a malíře Emila Kotrby*, 2. doplněné elektronické vydání, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-50-8. 5. Kolektiv autorů, *Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem*, Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem a Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-49-2. 6. Kolektiv autorů, *Průhonický park v proměnách času*, Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v. v. i. a Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-86188-84-3 (BÚ AV ČR) a 978-80-88270-53-9 (NZM). 7. Novák, Zdeněk – Šantrůčková, Markéta – Zámečník, Roman, *Principy tvorby A. E. Silva-Taroucy a malířsko-krajinářská*

	kompozice, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-54-6, NAKI III DH23P03OVV026.
C kapitola v odborné knize	1. Kubů, Eduard – Šouša, Jiří, *Měnová odluka a deflace počátku 20. let 20. století v perspektivě konzervativního politika a právníka. Názory prof. JUDr. Jana Kaprase v úvahách a vzpomínkách jeho syna*, in: Kessler, Vojtěch – Květina, Jan – Pokorná, Magdalena (eds.), Dokud vlak nezastaví. Historie habsburského prostoru. K jubileu Milana Hlavačky, s. 376-392, ISBN: 978-80-88611-28-8. 2. Kubů, Eduard – Slavíček, Jan, *Socialist Agricultural Cooperatives in the Bohemian Lands*, in: Sedlaček, Janja (ed.), Socialist Agricultural Policy: Origins and Implementations, s. 145-169, ISSN 2350-5655.
D stať ve sborníku	1. Jakubská, Jana, *Hrazení bystřin a strží v archivu Národního zemědělského muzea*, in: Sborník 140 let služby hrazení bystřin na území České republiky, Česká lesnická společnost, z. s. 2025, s. 60–69, ISBN 978-80-02-03092-8.
II. kategorie – Nepublikační výsledky	
E_{krit} uspořádání výstavy s kritickým katalogem	1. Zpracování ovoce a zeleniny (Valtice)
E uspořádání výstavy	1. Byla to jatka (Praha) 2. Muzeum v bublinách (Praha) 3. Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku (Praha, Kačina) 4. Papírové betlémy – jedinečný český fenomén (Praha) 5. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Gabriel Jirsík (Praha) 6. Národopisná výstava českoslovanská a její vliv na utváření sbírkového fondu NZM (Praha) 7. Aristokracie v sedle (Kačina) 8. Tradiční betlémy ze zámku a podzámčí (Kačina) 9. Slepice, slepice, slepice. Hodně slepic (Kačina) 10. Rondely (Kačina) 11. Krajiny z Kačiny (Kačina) 12. Síci píci (Kačina) 13. Podoby ženy (Kačina) 14. Makovky (Kačina) 15. Zastavení (Kačina) 16. 10 let se Zoologickou zahradou Ohrada (Ohrada)

	17. Význam kapra a rybníků pro krajinu (Ohrada) 18. Introdukovaná zvěř v České republice (Ohrada) 19. Douglaska tisolistá (Ohrada) 20. 140 let výuky lesníků – Lesnická škola v Písku (Ohrada) 21. Projekty zemědělských staveb v modelech (Čáslav) 22. Botka jménem Melichar (Ostrava) 23. Spálená země (Ostrava) 24. Zachraň srnče před sekačkou (Ostrava)
M uspořádání konference	1. *Průhonický park v proměnách času*, Průhonice (zámek a park), 21. – 22. 5. 2025 (ve spolupráci s BÚ AV ČR). *2. Kůň v zemědělství*, NZM Praha, 15. – 17. 5. 2025 (ve spolupráci se Zemským hřebčincem Tlumačov). *3. Kolektivizace zemědělství v zemích sovětské sféry vlivu,* Praha NZM, 22. – 23. 10. 2025 (ve spolupráci s ÚSTR).
N_{metS} metodika schválená příslušným orgánem státní správy, do jehož kompetence daná problematika spadá	1. Novák, Zdeněk – Sobotková, Jitka – Skružná, Jarmila – Kubásková, Lucie – Strnadová, Lucie – Slovik, Radomír, *Metodika péče o historické herbáře typu hortus siccus*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s.p.o. 2025, ISBN: 978-8-88270-52-2, NAKI III DH23P03OVV044.
N_{map} specializovaná mapa s odborným obsahem	1. Kohlová, Jana – Novák, Zdeněk – Zámečník, Roman, *Analýza aplikace malířsko-krajinářských principů v kompozici Průhonického parku*, interaktivní mapa, NAKI III DH23P03OVV026.
W uspořádání workshopu	1. *Inventarizace nemateriálního kulturního dědictví*, 25. – 26. 11. 2025, NZM Praha (ve spolupráci s NÚLK).
O ostatní výsledky	1. *Noc vědců 2025 – Bohatství*, Praha, Ostrava, 26. 9. 2025. 2. Soutěž studentských prací *Věda pro zemi 2025.* 3. Škrabánek, Aleš, *Jubilea mužů, kteří zásadním způsobem posunuli vývoj rybníkářství,* Turistické noviny Třeboňsko, 2025, s. 34–36. 4. Škrabánek, Aleš – Novák, Pavel – Kopeček, Martin – Berger, Ivan, *Rekognoskace některých historických vodohospodářských děl pěti okresů ČR*, NAKI III DH23P03OVV036.

3. SBÍRKA NZM

Sbírka Národního zemědělského muzea je významnou součástí kulturního dědictví a vědeckého poznání, které slouží nejen potřebám současné společnosti, ale má být uchováno i pro generace budoucí. Sbírka NZM je odborně zpracovávána a prezentována ve stálých expozicích, na výstavách, prostřednictvím muzejních programů i muzejních publikací v rámci výchovné a vzdělávací činnosti muzea. Sbírkotvorná činnost patří k základním aktivitám NZM. Sbírku NZM tvoří sbírkový, archivní a knihovní fond.

Sbírkový fond je zapsán v Centrální evidenci sbírek (CES) pod evidenčním číslem NZM/002-05-10/225002. Celkem je v CES evidováno 108 622 evidenčních záznamů (k 5.1. 2026). Sbírkový fond je tvořen v souladu se zaměřením a působností poboček NZM. Sbírkový fond je členěn na oborové části (podsbírky) a je sbírkou hmotných dokladů nebo jejich souborů vývoje zemědělství, lesnictví, myslivosti, rybářství, zahradnictví, zpracování zemědělských produktů, dokladů vývoje českého venkova a vývoje kulturní krajiny české i zahraniční provenience, zejména však z území Čech, Moravy a Slezska. Sbírkový fond je spravován podle Zákona 122/2000 Sb. Ke sbírkovým předmětům jsou pořizovány evidenční záznamy, jejichž součástí je písemná dokumentace, obrazová dokumentace a podle potřeby zvuková.

Archivní fond – archiválie je veden v základní evidenci Národního archivního dědictví prostřednictvím informačního systému PEvA II na národním portálu.

Knihovní fond – knihovna patří mezi veřejné knihovny dle knihovního zákona č. 257/2001 Sb. – sigla KHE 801. Veřejné knihovní služby poskytuje v badatelském režimu formou prezenčních výpůjček. V rámci meziknihovních služeb (MVS) nabízí ostatním knihovnám v ČR výpůjčky knih do jejich studovny či badatelny.

Sbírka NZM je odborně zpracovávána a prezentována ve stálých expozicích, na výstavách, prostřednictvím muzejních programů a muzejních publikací v rámci výchovné a vzdělávací činnosti muzea zajišťované vlastními zaměstnanci NZM nebo prostřednictvím jiných právnických či fyzických osob na základě platné dohody o dočasném přenechání sbírkových předmětů.

Graf 1. Vývoj Evidenčního systému a CES

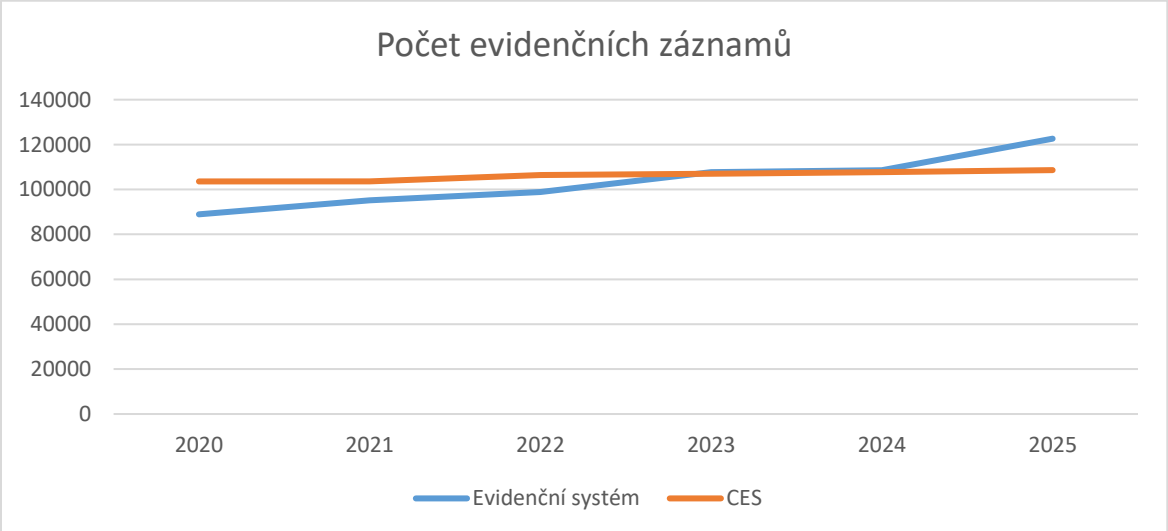

3.1 Akvizice

V roce 2025 bylo v rámci akviziční činnosti přiděleno 89 přírůstkových čísel a prostřednictvím darů, nákupů, vlastních sběrů NZM získalo 1 913 nových sbírkových předmětů. Bylo uzavřeno 6 kupních smluv, jejichž prostřednictvím se podařilo získat výjimečné sbírkové předměty za celkovou částku 106 150,- Kč. Sbírkový fond byl obohacen, například o soubor secesního nábytku, rozsáhlou kolekci prvorepublikových lahví od limonád i s přepravkami, samojízdnou plečku na řepu, větrný rozmrazovač, dermoplastický preparát vlhy pestré a kulečník (karambol). Darovacích smluv bylo uzavřeno celkem 42 a muzeum získalo sbírkové předměty téměř do všech svých podsbírek, například kuchyňské vybavení, stolní náčiní, traktůrek domácí výroby, kadáver welsh pony a ovce tlustorohé, schwarzenberská uniforma, drobné vybavení mlýna, mlátička Zima, tříválcový stabilní motor, myslivecká uniforma, pásová pila, šicí stroje, myslivecké trofeje, šlehací stroj zn. Mechanika, hlava zubra evropského, dva katry na dřevo a převodem z Regionálního muzea v Jílovém u Prahy tzv. kuchyňskou podsbírku s 1 166 sbírkovými předměty.

3.2 Výpůjčky

Na zapůjčení našich sbírkových předmětů jiným muzejním a kulturním institucím bylo uzavřeno 34 výpůjčních smluv a celkem bylo zapůjčeno 486 sbírkových předmětů. Sbírkové předměty NZM byly zapůjčeny, například na výstavy či do expozic těmto institucím: Památník Národního písemnictví; Znojemská beseda; Muzeum a pojizerská galerie Semily; Národní památkový ústav; České muzeum stříbra; Národní lesnický institut; Prácheňské muzeum v Písku; Husitské muzeum v Táboře; Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy; Oblastní muzeum v Ústí nad Labem; Správa Národního parku Šumava; Regionální muzeum v Chrudimi; Obec Chvalšiny; Město Tachov; Město Sobotka; Muzeum českého krasu atd.
NZM na druhou stranu uzavřelo 29 výpůjčních smluv na 687 sbírkových předmětů, jejichž prostřednictvím došlo k obnovení smluv na předměty dlouhodobě vystavené v expozicích v NZM, a zároveň na výstavy připravované v NZM, např. Rekultivace, Jak na klima v Polabí, Betlémy apod. a na rozšíření expozici v NZM Praha a NZM Kačina.

NZM v roce 2025 uzavřelo celkem 15 smluv o poskytnutí reprodukčního práva na přibližně 60 digitalizovaných dokumentů, zejména na fotografie a archiválie ze Sbírky NZM. Materiály byly převážně určeny pro vědecké účely, z tohoto důvodu bylo právo ke zveřejnění poskytnuto bezúplatně nebo na základě recipročního vyrovnání. Ve dvou případech byl vybrán poplatek dle Ceníku služeb a reprodukčních poplatků NZM (https://www.nzm.cz/sbirka/cenik-sluzeb-a-reprodukcnich-poplatku) v celkové částce 3 000,- Kč.

3.3.
Katalogizace sbírkových předmětů

Podsbírky	**Katalogizace**	**e-Sbírky** (celkem)
Archeologie zemědělství	0	5 (25)
Botanická	0	0 (32)
Etnografie	79	8 (25)
Fotoarchiv	241	0 (149)
Gastronomie	101	0 (6)

Knihy - staré tisky	13 103 (migrace)	0 (21)
Květinářství	0	0 (5)
Lesnictví	53	0 (6)
Modely zemědělských staveb	0	0 (15)
Myslivost	30	12 (97)
Obchod	5	5 (5)
Ovocnictví	2	0 (139)
Potravinářská výroba	89	14 (63)
Rostlinná výroba I.	3	0 (32)
Rostlinná výroba II.	38	10 (23)
Rybářství	7	0 (20)
Venkovská řemesla	8	0 (22)
Vinařství	4	30 (65)
Zelinářství	5	0 (45)
Zemědělská technika	27	0
Zemědělství a umění	16	20 (151)
Zoologie	16	10 (106)
Živočišná výroba	25	12 (102)
Životní prostředí	2	0 (4)
Archivní fond	3	10 (144)
Knihovní fond	237 (nové přírůstky)	-

3.4 Digitalizace

V rámci šetrné a neinvazivní digitalizace na velkoformátovém skeneru Widetek 36ART bylo za rok 2025 pořízeno 3 490 skenů. Na knižním skeneru Zeustchel, typ OS A1 s knižní kolébkou bylo zdigitalizováno 43 knih, což je kolem 20 tisíc stran (990 GB grafických dat).
Na veřejném portálu eSbírky NZM zpřístupnilo 1 308 záznamů.
Průběžně byly pořizovány dokumentační fotografie sbírkových předmětů a jejich přiřazování do muzejního elektronického evidenčního systému Sbírky NZM.

podsbírka	**záznamy el. evidence**	**záznamy s přílohou**	**CES**
Sbírka NZM	**122 626**	**61 118**	***108 622***
Archeologie zemědělství	269	149	*269*
Botanická	2 393	2 390	*2 393*
Etnografie	3 127	428	*3 097*
Fotoarchiv	55 434	36 939	*54 801*
Gastronomie	115	52	*64*

Knihy - staré tisky	13 149	46	*46*
Květinářství	364	360	*364*
Lesnictví	8 819	758	*8 759*
Modely zemědělských staveb	446	395	*455*
Myslivost	7 450	1 818	*7 450*
Obchod	80	21	*78*
Ovocnictví	1 867	1 850	*1 865*
Potravinářská výroba	3 191	3 157	*3 124*
Rostlinná výroba I.	5 196	2 037	*5 205*
Rostlinná výroba II.	1 414	994	*1 419*
Rybářství	1 537	490	*1 530*
Venkovská řemesla	2 194	209	*2 189*
Vinařství	622	592	*617*
Zelinářství	956	949	*951*
Zemědělská technika	425	35	*422*
Zemědělství a umění	4 850	1 770	*4 851*
Zoologie	4 228	1 953	*4 180*
Živočišná výroba	3 829	3 065	*3 824*
Životní prostředí	671	661	*669*
Archivní fond	8 655	1510	*120 (NAD)*
Knihovní fond	105 929		*74192 (on-line)*

3.5 Inventarizace

V průběhu roku 2024 proběhla periodická inventarizace, která se týkala 21 370 sbírkových záznamů, což činí 19,83% z celkového počtu sbírkových předmětů. Bylo nenalezeno 172 sbírkových předmětů a 96 sbírkových předmětů bylo poškozeno. Na základě toho bylo nařízeno v roce 2026 dohledat nenalezené předměty a poškozené předměty předat ke konzervaci.

3.6 Restaurování, konzervace, preparace

Čtyři konzervátorská pracoviště v roce 2025 konzervovala a restaurovala na 1 300 sbírkových předmětů např. zemědělskou techniku; soubor sádrových modelů zemědělských zvířat; etnografické předměty; část souboru loveckých palných zbraní puškařů Morávka a Habery, pro jejichž bezpečné uložení byly zhotoveny také speciální obaly; dále soubor lesnických přístrojů a náčiní vč. kompletního souborů stativů a geodetických stolků; hydraulický vinařský lis nebo kosterní preparáty.

Z rozpočtu FRM bylo financováno externí restaurování 3 sbírkových předmětů, a to z podsbírek Staré tisky (Oeconomica ruralis et domestica, z r. 1665; 49 500 Kč) a (Georgica Curiosa 2. díle; 60 500 Kč), Etnografie (špenzer; 44 600 Kč). Pro podsbírku Zoologie byly pořízeny dermoplastické preparáty (muntžaka zakrslého, ovce tlustorohé, rysa a vlhy pestré

62 100 Kč); preparace welsh ponyho pro podsbírku Živočišná výroba (132 492) Kč byla převedena do letošního roku. Dál byly čištěny, stabilizovány a digitalizovány filmy z podsbírky Fotoarchiv (Maršovská kronika, Průhonická preludia a 20 minut v masokombinátě; 41 446 Kč) a ve spolupráci s externí restaurátorkou pokračovalo druhým rokem ukládání etnografického textilu v centrálním depozitáři NZM Čáslav. Ve spolupráci s externím restaurátorem na NZM Ohrada bylo realizováno restaurování 28 předmětů, s různou intenzitou zásahu. Většinou se jednalo o nové přírůstky a zásahy před umístěním do depozitářů (saně na dřevo, vozíky, měřící přístroje), dále byl uložen kompletní soubor xylotékových knih a bylo zahájeno postupné restaurování historických výřezů z poloviny 19. století.
Podařilo se zasmluvnit restaurování poškozené šperkovnice z majetku NPÚ (pojistná událost č. 2023 0007335 ze dne 6.4.2023 obraz a šperkovnice – majetek) a poškozených svítidel z majetku NPÚ (pojistná událost č. 20230007316 ze dne 20.3.2023 svícen – odpovědnost a pojistná událost č. 20230007264 ze dne 21.4.2023 modrý lustr – odpovědnost).
Z dotačního programu ISO II D MK ČR bylo financováno restaurování deskové malby (výše dotace 71 000 Kč) a 2. etapa restaurování malovaného paravánu z 1.pol. 19. století (výše dotace 95 000 Kč). Čtvrtým rokem byla z dotačního příspěvku Nadace barokního divadla zámku Český Krumlov spolufinancována postupná památková obnova zámeckého divadla na Kačině (dotační příspěvek představoval 100 000 Kč).
Pracoviště termokomory při centrálním depozitáři v Čáslavi hromadně ošetřilo od dřevokazného hmyzu 1 672 sbírkových předmětů z vlastní sbírky. Ošetřovací cyklus byl spuštěn 27x. Průměrná spotřeba elektrické energie pro jeden ošetřovací cyklus se pohybovala okolo 270 kWh. Technologie byla také dvakrát pronajata dalším institucím (Poštovní muzeum, Národní technické muzeum). Tato služba byla nabídnuta partnerským institucím při příležitosti setkání členů Sítě zemědělských muzeí.
Konzervátorské pracoviště ODSEK NZM Kačina zajistilo 14 denní odbornou praxi dvěma studentkám 3. ročníku (VOŠUP a SUPŠ; Žižkovo náměstí 1300/1, Praha 3).
Konzervátorská pracoviště byla dovybavena drobným nářadím a vybavením: NZM Kačina horní frézka se stolkem a svářečka (náklady 20,5 tis. Kč), NZM Čáslav termický nůž pro řezání tvarů z polylamu (3,2 tis.Kč). Konzervátorské pracoviště NZM Ohrada bylo dovybaveno skříní na uskladnění chemikálií, kartáčovou a oscilační bruskou, váhami. Pro uložení sbírkových předmětů v CD NZM Čáslav bylo dokoupeno 15 palet (25 tis. Kč), háky na zavěšení prospektů (11,2 tis Kč) a držáky na koňské postroje (17 tis. Kč). Do fotodokumentačního pracoviště byl doplněn externí disk (3 tis. Kč). Dále byl pořízen spotřební materiál, chemické látky a přípravky ke konzervaci (odhadem do 60 tis. Kč).

3.7 Uložení

V roce 2025 skončila poslední etapa stěhování sbírkových předmětů z depozitářů na zámku Kačina do centrálního depozitáře NZM Čáslav, tomu předcházelo čištění a konzervace a balení sbírkových předmětů (podsbírka Živočišná výroba). V letních měsících proběhlo v součinnosti s externím úklidem čištění rozsáhlé akvizice z Regionálního muzea v Jílovém u Prahy (cca 1200 předmětů). Předměty byly napadeny plísní, čištění proto předcházela hromadná desinfekce předmětů.

3.8 Zhodnocení sbírkového, archivního a knihovního fondu

ARCHEOLOGIE ZEMĚDĚLSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 269
CES: 269
AKVIZICE: V roce 2025 nepřibyl do podsbírky žádný předmět.
PREZENTACE: Předměty jsou nadále prezentovány v expozicích Zemědělství NZM Praha, Příběh dřeva NZM Kačina, v Rybářské expozici NZM Ohrada a na výstavě Ukryto v muzeu NZM Kačina.
KATALOGIZACE: Předměty jsou průběžně zpracovávány a digitalizovány. Byl vyhotoven kompletní seznam sbírkových předmětů (tj. min. 575 ks předmětů), které byly vyčleněny z podsbírky Etnografie a Zoologie a budou převedeny do podsbírky archeologie zemědělství. V současnosti probíhá zhodnocení těchto předmětů a příprava podkladů pro jejich převod do podsbírky Archeologie zemědělství.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Byly poskytnuty archeobotanické vzorky ze Žimutic (inv. č. 115712) k biostatistickému vyhodnocení a provedení analýzy stabilních izotopů uhlíků a dusíku archeobotaničce Michaele Vychronové (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích).
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Pravidelná kontrola předmětů a depozitáře. Nadále probíhá konzervace laténského meče a dalších bronzových předmětů z podsbírky (náramky - 5 ks, laténská spona - 1 ks, ozdoby - 1 ks, nákrčníkovité hřivny - 3 ks).
ULOŽENÍ: Předměty jsou uloženy v NZM Ostrava.
KURÁTORKA Marta Krusberská

BOTANICKÁ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 2 393
CES: 2 393
AKVIZICE: -
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Praha na výstavě Fotosyntéza (26 předmětů) a v NZM Ostrava při prezentaci podsbírky (4 předměty).
KATALOGIZACE: Všechny předměty v podsbírce jsou již katalogizovány.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaných depozitářích č. 208 a 204 v NZM Valtice.
KURÁTORKA Dominika Švédová

ETNOGRAFIE
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 3 127
CES: 3 097
AKVIZICE: V roce 2025 byl do podsbírky převeden konvolut tzv. kuchyňská sbírka z Regionálního muzea v Jílovém u Prahy.
PREZENTACE: Předměty jsou prezentovány v expozicích a výstavách NZM Kačina a jsou zapůjčovány na výstavy jiným institucím.
KATALOGIZACE: V roce 2025 bylo zkatalogizováno celkem 79 předmětů.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Sbírku využívají badatelé ke studiu a výzkumné činnosti,

dále jsou některé předměty zapůjčovány na různé výstavy.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Probíhala průběžná konzervace předmětů. Proběhlo ošetření v předmětů z hal v Čáslavi v termokomoře. Do depozitáře v hale P se nastěhovala část nábytku z haly G – předměty prošly termokomorou. Proběhlo ošetření předmětů z Jílového, pokrčuje stále ukládání těchto předmětů do depozitáře. Bude následovat fotodokumentace a katalogizace.
ULOŽENÍ: Stále probíhalo rovnání předmětů, upřesňování lokací apod.
KURÁTORKA Klára Linhartová

FOTOARCHIV
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 55 434
CES: 54 801
AKVIZICE: Žádná – pouze nálezy v depozitáři.
PREZENTACE: Výstavy v rámci NZM Praha – Byla to jatka, Muzeum v bublinách, Zabijačka, Výročí Národopisné výstavy 1895, Ukryto v muzeu (NZM Kačina). Snímky do expozice Když jde venkov s dobou (muzeum Vysoké Mýto), na výstavu Obnovený sad očima hmyzu (muzeum Chrudim), vizuál ke konferenci Kolektivizace zemědělství v zemích sovětské sféry vlivu a materiály pro potřeby NZM.
KATALOGIZACE: Zkatalogizováno 241 nových inventárních čísel. Pokračovala správa prezentace NZM na www.esbirky.cz. Digitalizováno 5 krátkých filmů a průběžně jednotlivé negativy dle aktuální potřeby.
INVENTARIZACE: V roce 2025 pokračovala inventarizace (13 164 inventarizačních záznamů).
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Příspěvek na konferenci Kolektivizace zemědělství v zemích sovětské sféry vlivu a článek Maršovská kronika, rešerše dle požadavků badatelů a kurátorů.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: V rámci inventarizace probíhalo v omezené míře přebalování do nekyselých obalů a čištění předmětů.
ULOŽENÍ: Stálé uložení v depozitáři NZM Praha a na digitálních úložištích.
KURÁTORKA Michaela Zeinerová Brachtlová

GASTRONOMIE
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 115
CES: 64
AKVIZICE: Do podsbírky bylo získáno 51 hmotných předmětů (4 darovací smlouvy) – kuchyňské vybavení, stolní nádobí a náčiní. Dále o cca 50 ks doplněna sbírka kuchařských knih.
PREZENTACE: Dlouhodobá prezentace na pobočce NZM Praha – např. prezentace k výročí M. D. Rettigové.
KATALOGIZACE: Byla provedena katalogizace předmětů z předchozích let – celkem 101 předmětů.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Podsbírka byla využita při přípravě konferenčního příspěvku předneseného na konferenci Kůň v zemědělství, 15.-17. 5. 2025, NZM Praha. Přednáška v rámci cyklu Café Nobel, 6. 11. 2025, Litoměřice.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY:
Kontrola uložení, běžná péče.
ULOŽENÍ:
Sbírka kuchařských knih uložen v NZM Praha, hmotné předměty v NZM Čáslav.
KURÁTORKA Jitka Sobotková

KNIHY – STARÉ TISKY
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 13 149
CES: 46
AKVIZICE: Sbírka vedena jako statický fond. Zásadní změnou bylo převzetí 19 780 svazků starých tisků zámecké knihovny na Kačině, která je v majetku NZM a dosud stála mimo sbírkovou evidenci.

PREZENTACE: Knihy ze sbírky jsou pravidelně a krátkodobě vystavovány tematicky při různých příležitostech (akcích, odborných událostech, návštěvách, mediálních výstupech).
KATALOGIZACE: Byla provedena migrace příruční evidence do elektronického evidenčního systému – celkem 13 103 záznamů. Byl zahájen projekt digitalizace vybraných starých tisků, které jsou posléze uveřejňovány volně dostupné v Digitální knihovně NZM. Nyní je zpřístupněno 7 knih, zhruba dvojnásobek je v přípravě.
INVENTARIZACE: Neprováděla se.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Konferenčním příspěvkem byla představena mapová část sbírky. Probíhá celková analýza nejstarší části knihovny s cílem do dvou let publikovat výsledky.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Plně restaurována jedna kniha.
ULOŽENÍ: Původní část sbírky je uložena ve vyhovujících depozitárních prostorách. Fond zámecké knihovny je uložen intaktně na původním místě uložení – v zámecké knihovně na Kačině; z toho důvodu probíhá monitorování teploty a vlhkosti, výkyvy jsou kompenzovány.
KURÁTOR Jan Prchal

KVĚTINÁŘSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 364
CES: 364
AKVIZICE: -
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Kačina na výstavě Ukryto v muzeu (5 předmětů).
KATALOGIZACE: Všechny předměty v podsbírce jsou již katalogizovány.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaných depozitářích č. 208 a 204 v NZM Valtice.
KURÁTOR Vilém Křeček

LESNICTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 8 819
CES: 8 759
AKVIZICE: Do sbírek bylo zařazeno 25 nových předmětů (souborů) různé povahy – od drobných předmětů z lesnictví a dřevařství až k souboru semenářských strojů a multispektrálních přístrojů. Všechny nové akvizice byly řádně schváleny a jsou v souladu se sbírkotvornou koncepcí podsbírky.
PREZENTACE: Sbírkové předměty z podsbírky byly v roce 2025 prezentovány v těchto expozicích a na výstavách: expozice map a zeměměřictví – Moravské kartografické centrum Velké Opatovice, expozice lesnictví a dřevařství na Šumavě – Muzeum Schwarzenberského plavebního kanálu Chvalšiny, expozice Naši Němci – Muzeum města Ústí nad Labem, výstava

Plavali plavci – panelová výstava v NZM Praha, výstava Les pramenů NZM Ohrada, prezentace sbírkových předmětů NZM Ohrada v rámci Vorařského dne a Lesnického dne. Odborné prezentační akce mimo muzeum: Zahájení turistické sezóny města Hluboká, Den lesnictví a myslivosti Rožmberk nad Vltavou a Den obnovy lesa LČR, s. p. – LS Tábor
KATALOGIZACE: Zkatalogizováno 53 předmětů. Probíhá průběžné doplňování fotodokumentace sbírkových předmětů a přírůstků (ukládání v elektronické podobě). Doplňování do programu Museion. Digitalizační pracoviště na pobočce provádí průběžně scany fotografií a knih (skener na knihy, skener, PC aj) cca 350 ks.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Archivní a rešeršní práce v rámci příprav publikace o historii muzea Ohrada. Zpracování odborné statě o bříze a douglasce. Práce na databázi lesnických osobností. Odborný seminář o bříze ve spolupráci s různými lesnickými partnery. Práce na projektu Významná lesnická místa. Uskutečnily se 3 badatelské návštěvy z oboru.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Průběžná kontrola a preventivní konzervace sbírkových předmětů dle aktuální potřeby a výběru – například soubor stativů a měřících lesnických přístrojů (celkem cca 384 ks). Výběr předmětů k restaurování a konzervování v Restaurátorské dílně NZM Ohrada (16 předmětů). Pravidelná desinsekce a desinfekce.
ULOŽENÍ: Uložení sbírkových předmětů v několika depozitářích přímo v NZM Ohrada. Depozitáře se průběžně upravují a v rámci toho dochází k přestěhování sbírkových předmětů.
KURÁTOŘI Karel Skalický**,** Václav Kinský

MODELY ZEMĚDĚLSKÝCH STAVEB
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 446
CES: 455
AKVIZICE: V roce 2025 přibyl do podsbírky jeden předmět.
PREZENTACE: Předměty jsou prezentovány ve vlastní expozici NZM Kačina, na výstavách ostatních poboček NZM. Modely jsou také zapůjčovány na výstavy jiným institucím.
KATALOGIZACE: -
INVENTARIZACE: V uplynulém období také proběhla inventarizace, která zdokumentovala stav cca 93% sbírky.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Sbírka čeká na své nové zhodnocení v katalogu připravovaném ve střednědobém horizontu. V kontextu se zápůjčkami jsou zpracovávány odborné texty k jednotlivým modelům (viz např. Chmelnice).
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Probíhala průběžná konzervace předmětů. V uplynulém období bylo dokončeno restaurování chmelnice a jeho nová instalace.
ULOŽENÍ: Po dostěhování předmětů do centrálního depozitáře NZM Čáslav dochází k zápisům nových lokací.
KURÁTOR Petr Landr

MYSLIVOST
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 7 450
CES: 7 450
AKVIZICE: Do podsbírky byly získány: myslivecké uniformy (4ks, z toho 2 schwarzenberské), myslivecké klobouky, dančí a srnčí trofeje (část Silva Tarouca), paroží losa amerického a evropského (3ks), prapor ústředního výboru ČMS, pomůcky pro domácí přebíjení brokových nábojů.
PREZENTACE: Dlouhodobá prezentace na pobočkách NZM, zápůjčky dalším organizacím (NPÚ, muzea, zámek Potštejn, Dub u Prachatic, Památník NP, NLI, město Doksy, město

Sobotka) celkem 215 exponátů. Sbírkové předměty byly prezentovány také při Ohradským mysliveckých slavnostech a při dětské myslivecké soutěži Zlatá srnčí trofej.
KATALOGIZACE: Katalogizovány byly všechny nové akvizice včetně doprovodné fotodokumentace – celkem 30 záznamů. Do databáze e-sbírky bylo zasláno 12 předmětů. Do evidenčního elektronického systému bylo doplněno 226 digitálních fotografií sbírkových předmětů.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Studium historických pramenů z archivu NZM a tvorba panelové výstavy "10 let se ZOO" a texty k výstavě "Introdukovaná zvěř".
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Průběžná kontrola uložení a preventivní konzervace sbírkových předmětů dle aktuální potřeby a výběru.
ULOŽENÍ: Sbírkové předměty jsou uloženy v depozitářích v objektu muzea, ve stálých expozicích a v expozicích jiných subjektů (výpůjčky). Stabilní a přehledné uložení, částečně na závěsném systému.
KURÁTORKA Jana Melcrová

OBCHOD
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 80
CES: 78
AKVIZICE: V roce 2025 přibyla část předmětů z Regionálního muzea v Jílovém.
PREZENTACE: Předměty podsbírky jsou prezentovány v expozicích a výstavách NZM Kačina a jsou zapůjčovány jiným institucím.
KATALOGIZACE: 5 předmětů zkatalogizováno.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Sbírku využívají badatelé ke studiu a výzkumné činnosti, dále jsou některé předměty zapůjčovány na různé výstavy.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Probíhala průběžná konzervace předmětů.
ULOŽENÍ: Předměty jsou uloženy v centrálním depozitáři NZM Čáslav.
KURÁTORKA Klára Linhartová

OVOCNICTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 1 867
CES: 1 865
AKVIZICE: V roce 2025 byly do podsbírky získány dva předměty, cenný je především kombinovaný drtič s lisem na ovoce.
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Praha na výstavě Fotosyntéza (9 předmětů) a na výstavě Venkov (1 předmět), v NZM Kačina na výstavě Ukryto v muzeu (1 předmět), v NZM Ostrava při prezentaci podsbírky (8 předmětů) a v NZM Valtice na výstavě Zpracování ovoce a zeleniny (24 předmětů). Mimo NZM byly sbírkové předměty z podsbírky vystaveny v MZe (1 předmět), v muzeu v Roztokách u Prahy (25 předmětů) a v muzeu Ostrov (1 předmět).
KATALOGIZACE: Katalogizovány byly dva předměty. Byly doplněny fotografie ke dvěma předmětům.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Byl dokončen katalog "Zpracování ovoce a zeleniny ve sbírce Národního zemědělského muzea".
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování. V roce 2025 bylo konzervováno 24

předmětů, 1 předmět byl restaurován.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaných depozitářích č. 208 a 203 v NZM Valtice.
KURÁTORKA Kamila Svobodová

POTRAVINÁŘSKÁ VÝROBA
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 3 191
CES: 3 124
AKVIZICE: Zakoupen byl soubor lahví od sodovek a limonád (180 ks) včetně jejich přepravních bedniček (15 ks) ze 30. - 40. let 20. století za 2 250,- Kč. V roce 2025 byla do NZM předána tzv. Kuchyňská podsbírka (1.166 ks) z Regionálního muzea v Jílovém u Prahy, kde část předmětů přešla také do potravinářské podsbírky. K dalším bezúplatným akvizicím patřil šlehací stroj zn. Mechanika, zavařovací hrnec s příslušenstvím a vlastním sběrem obaly od potravinářských výrobků různé provenience a datace nebo drobné náčiní z různých oborů potravinářského průmyslu.
PREZENTACE: V roce 2025 byly prodlouženy dlouhodobé výpůjční smlouvy (Znojemská Beseda, Dobrovická muzea, o.p.s.). Sbírkové předměty byly rovněž součástí výstavních projektů připravovaných kurátorem.
KATALOGIZACE: Bylo zkatalogizováno 89 záznamů. Rovněž došlo k porovnání záznamů v aplikaci MUSEION a CES. Průběžně byly digitalizovány sbírkové předměty a fotografie doplňovány do elektronické muzejní evidence (111 ks). Na e-sbírkách za rok 2025 uveřejněno 14 fotografií (celkem 63).
INVENTARIZACE: V roce 2025 neproběhla inventarizace.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Pokračovala výzkumná činnost na projektu NAKI III. – Historie užívání a pěstování léčivých rostlin jako součást národní a kulturní identity. Součástí byl podíl na výstupu: Metodika péče o historické herbáře typu hortus siccus.
Příprava a realizace části expozice: Zemědělství – Budoucnost. Příprava a realizace výstav: Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku; Dobroty z lesa; Plužiny. Historické polní systémy České republiky; Zahradnická fakulta v Lednici: 40 let péče o krajinu, tradici a budoucnost; Zabijačka; Papírové betlémy – jedinečný fenomén a expozice Krajina žateckého chmele.
Aktivní účast s příspěvkem na konferencích: Kůň v zemědělství a Trojrozměrné exponáty a úprava rostlin.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Sbírkové předměty jsou průběžně čištěny, část z nich je ukládána do ochranných obalů a je aktualizován lokační seznam v depozitáři a v evidenčním systému.
ULOŽENÍ: Předměty jsou primárně uloženy v centrálním depozitáři NZM Čáslav, rozměrné předměty v hale I a částečně v hale G v Čáslavi. Haly nesplňují podmínky pro uložení sbírkových předmětů. V centrálním depozitáři byly také instalovány nové plastové palety na uložení větších sbírkových předmětů.
KURÁTORKA Lucie Kubásková

PRECIZNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 0
* byla provedena migrace 13 103 záznamů z chotkovské knihovny
CES: 0
AKVIZICE: U rozsáhlých strojních technologií by se počítalo s obrazovou, audiovizuální a technickou dokumentací a do sbírek by se přijímaly torza či části rozměrných systémů či linek. Naopak u menších technologií jako jsou podzemní čidla, přenosné laboratoře, drony,

případně i skleníkové a polní roboty nebo stájové technologie se uvažuje akvizice úplných celků. Akvizice by probíhala, jak přímým vyhledáváním v u modernizovaných farem (Ráječek, ...) a podniků (Pivovar Nošovice, ...), tak u prodejců (Leading Farmers, Strom Praha, ...) a vědeckých institucí (TF ČZU, Czechglobe, ...) a posledně také na bazarech a aukcích (včetně těch zahraničních, kde se ve větší míře dochovaly technologie, které se do ČR vyvezly v menším množství (performance monitory, seed controlery, ...). Muzeum by mělo usilovat o zisk také technické dokumentace ve formě produktových listů, reklam, návodů, včetně těch digitálních (repozitář).
PREZENTACE: Vytvořením sbírky získá muzeum především materiál pro budoucnost, ale již nyní lze prezentovat technologie, které se v zemědělství a potravinářství, v rámci české kontextu testují a nasazují přinejmenším 25 let. Jedná se o GPS stanice a obecně navigaci vozidel, drony, půdní senzory a obecně širší paletu technologií, včetně běžnějších jako např. ISOBUS, které se na současném trhu objevují, ale mají svůj dochovaný vývojový stupeň z 90. a nultých let.
KATALOGIZACE: Katalogizace by probíhala běžným způsobem, popis, fotografie atp., ale lze uvažovat také 3D skeny aj.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Uvedené předměty, navzdory tomu, že již začínají nabývat tržní hodnoty v aukcích, nedosahují zatím historický odstup, který by umožňoval souvislejší tematizaci a vědecké zpracování. Tento aspekt se vývojem doby změní a vědecké zhodnocení ze strany kurátorů případně odborníků třetích stran bude žádoucnější, tím spíše, že v následujících dekádách lze předpokládat rozšíření nástupců současných technologií.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Sbírkové předměty v podsbírce jsou spravovány podle směrnice NZM č. 07.01 "Režim zacházení se Sbírkou Národního zemědělského muzea".
ULOŽENÍ: Podle dohody s ostatními kurátory.
KURÁTOR František Švábenický

ROSTLINNÁ VÝROBA I.
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 5 196
CES: 5 205
AKVIZICE: V roce 2025 přibyly do podsbírky tři předměty.
PREZENTACE: Sbírka má poměrně značný počet prezentací ve vlastních výstavách, ve výstavách ostatních poboček NZM a v zápůjčkách na výstavy jiným institucím.
KATALOGIZACE: 3 předměty zkatalogizovány.
INVENTARIZACE: V uplynulém období také proběhla inventarizace, která zdokumentovala stav cca 50% sbírky. V roce 2026 bude dokončena inventarizace celé podsbírky.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Kromě zmíněných zápůjček neproběhla v roce 2025 žádná badatelská návštěva.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Probíhala průběžná konzervace předmětů. V uplynulém období docházel ke změnám umístění předmětů v rámci depozitáře a nyní dochází k odpovídajícím zápisům lokací.
ULOŽENÍ: Předměty jsou uloženy v centrálním depozitáři NZM Čáslav.
KURÁTOR Petr Landr

ROSTLINNÁ VÝROBA II.
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 1 414
CES: 1 419
AKVIZICE: Do podsbírky byly získány: mlátička Zima, lis Gloria a plečka na řepu NUCS. Další

nabízené stroje (38 ks) byly odmítnuty z důvodu špatného technického stavu a také z důvodu multiplikace.
PREZENTACE: Dlouhodobá prezentace na pobočkách NZM a v MZe bylo (74 exponátů), v dalších organizacích celkem 19 exponátů. Stroje z podsbírky byly prezentovány na akci Pradědečkův traktor. Na výstavě Fotosyntéza v NZM Praha je vystaven jeden předmět. Do databáze e-sbírky bylo zasláno deset předmětů.
KATALOGIZACE: V roce 2025 bylo zkatalogizováno 38 sbírkových předmětů včetně doprovodné fotodokumentace.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Pro účel stěhování do centrálního depozitáře v NZM Čáslavi bylo dokončeno čištění a ošetření v termokomoře poslední části kolekce modelů zemědělských strojů. V tomto roce pokračovalo stěhování secích strojů a strojů používaných při pěstování brambor, předměty byly konzervovány a ošetřeny v termokomoře.
ULOŽENÍ: Modely zemědělských strojů, mlátičky, sklízecí mlátičky, oradla a čistící mlýnky byly po vyčištění případně ošetření v termokomoře stěhovány do centrálního depozitáře NZM Čáslav. Ostatní předměty jsou uloženy v depozitářích za stejných podmínek jako v roce 2024.
KURÁTORKA Markéta Ballová

RYBÁŘSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 1 537
CES: 1 530
AKVIZICE: Získány 4 předměty a byl předjednán zisk většího konvolutu na rok 2026.
PREZENTACE: Na výstavu o Vltavě v NZM Ohrada zapůjčeno 6 předmětů. Trvá dlouhodobá prezentace v expozicích NZM Ohrada a NZM Praha. 13 předmětů zapůjčeno Blatskému muzeu Tábor, 41 Regionálnímu muzeu Žďár n. S. a 12 Českému muzeu stříbra Kutná Hora. Proběhla zápůjčka panelové výstavy "O rybách a rybářích – kapr, člověk a krajina" Střední škole rybářské a vodohospodářské v Třeboni a v Domě Štěpánka Netolického v Třeboni. Pokračuje trend nárůstu počtu komentovaných kurátorských prohlídek.
KATALOGIZACE: -
INVENTARIZACE: Zkatalogizováno 7 předmětů.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Další postup na nových popisech akvarijní expozice a v rybářském lektorském programu. V rámci pokračování I. fáze modernizace staré rybářské expozice textace a tvorba vizuálu nových expozičních panelů.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Konzervátorská sanace artvitrinky s kapřím plůdkem, kompletace historického vážního džberu z nalezených rozebraných součástí, sanace nových akvizičních předmětů a kompletace získaného Paulátova rozmrazovače. V akvarijní expozici postupuje pozvolná modifikace obsádek nádrží s vizí jejich transformace na logické tematické celky, pečovatelsko-údržbářský servis opět připadl dřívějšímu poskytovateli firmě Akvária na míru.
ULOŽENÍ: V depozitářích NZM Ohrada.
KURÁTOR Aleš Škrabánek

VENKOVSKÁ ŘEMESLA
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 2 194
CES: 2 189
AKVIZICE: Do sbírky získáno 6 předmětů, z toho dva velmi významné stroje – stojanová vrtačka Fischer a pásová pila Rikow.

PREZENTACE: Dlouhodobá prezentace na pobočkách NZM (zejména rozsáhlá expozice Jak se stavěl zámek a Zámecká truhlárna), NTM (Plasy) a v Českém muzeu stříbra v Kutné Hoře (celkově 121 předmětů).
KATALOGIZACE: Bylo zkatalogizováno 8 sbírkových předmětů. Do elektronické evidenční databáze přidáno 40 profesionálních fotografií sbírkových předmětů s ořezy a kontrastním pozadím.
INVENTARIZACE: Provedeno dohledávání nedohledaných sbírkových předmětů z předchozích inventur.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Konferenčním příspěvkem představeny činnosti a nástroje týkající se zpracování trávy a přípravy sena. Výběrová prezentace na akci Zapomenutá řemesla.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Byl završen transfer předmětů z dočasného uložení v budově P čáslavského areálu do depozitáře, zahrnoval čištění a ošetření v termokomoře. Z důvodu dlouhodobé absence konzervátorů nebyly prováděny jiné konzervační činnosti.
ULOŽENÍ: Hlavní část sbírky, zejména pak předměty menších rozměrů, je uložena v centrálním depozitáři NZM Čáslav. Zbylá část, zejména pak velké řemeslné stroje, je uložena v halách areálu NZM Čáslav.
KURÁTOR. Jan Prchal

VINAŘSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 622
CES: 617
AKVIZICE: V roce 2025 byly do podsbírky získány 4 předměty. Zajímavý je především lis na vzorky hroznů.
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Ostrava při prezentaci podsbírky (4 předměty) a mimo NZM v MZe (2 předměty).
KATALOGIZACE: Byly katalogizovány 4 předměty. Do databáze e-sbírky bylo zasláno 30 předmětů.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování. V roce 2025 byl konzervován 1 předmět, restaurován byl také 1 předmět.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaných depozitářích č. 208 a 205 NZM Valtice.
KURÁTORKA Kamila Svobodová

ZELINÁŘSTVÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 956
CES: 951
AKVIZICE: V roce 2025 byly do podsbírky získány 4 předměty. Zajímavá je především krouhací stolice na zelí, která dosud v podsbírce chyběla.
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Praha na výstavě Voda a půda (1 předmět) a na výstavě Fotosyntéza (11 předmětů), v NZM Ostrava při prezentaci podsbírky (6 předmětů) a v NZM Valtice na výstavě Zpracování ovoce a zeleniny (11 předmětů).
KATALOGIZACE: Bylo katalogizováno 5 předmětů. Bylo pořízeno 345 fotografií předmětů pro připravovaný katalog "Parafinové modely zeleniny".
INVENTARIZACE: -

VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Byly započaty práce na katalogu "Parafínové modely zeleniny".
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování. V roce 2025 bylo konzervováno 11 předmětů.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaných depozitářích č. 208 a 203 v NZM Valtice.
KURÁTOR Vilém Křeček

ZEMĚDĚLSKÁ TECHNIKA
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 425
CES: 422
AKVIZICE: Do podsbírky byly získány: Jednoosý traktor Hummel, tříválcový motor Škoda, sklápěcí přívěs a traktor domácí výroby. Dále je v jednání pořízení velice vzácných motorových pluhů a traktoru Praga ze sbírky pana Emila Příhody. Z důvodu multiplikace bylo odmítnuto několik nabídek, převážně elektromotorů.
PREZENTACE: Dlouhodobá prezentace předmětů na pobočkách NZM, v MZe a dalších organizacích (celkem 3 exponáty). Stroje z podsbírky byly prezentovány na akcích NZM (např. Pradědečkův traktor, Advent mezi traktory, Traktoriáda – zlaté české ručičky) i na dalších tematických akcích (např. Strojní oustecká sobota, Dědečkova výstava).
KATALOGIZACE: V roce 2025 bylo zkatalogizováno 27 sbírkových předmětů.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Pro účel předvádění na akcích a stěhování do centrálního depozitáře v NZM Čáslavi byla konzervována další část podsbírky. Také byla započata konzervace nové akvizice traktorů ze sbírky pana Tomáše Steinera pro výstavu Traktor domácí.
ULOŽENÍ: Většina předmětů je uložena za stejných podmínek jako v roce 2024. Do centrálního depozitáře NZM Čáslav byla přestěhována poslední část modelů podsbírky a malá část originálních sbírkových předmětů.
KURÁTOR Vladimír Michálek

ZEMĚDĚLSTVÍ A UMĚNÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 4 850
CES: 4 851
AKVIZICE: V roce 2025 se podsbírka rozrostla o 198 nových sbírkových předmětů prostřednictvím darů, nákupů nebo převodů (např. ve spolupráci s ÚZSVM ÚP v Hradci Králové se podařilo získat velký konvolut 187 historických bankovek z pozůstalosti po Oksaně Slodecké).
PREZENTACE: Celkem 255 sbírkových předmětů je dlouhodobě prezentováno v rámci interních (NZM Ostrava, výzdoba historických interiérů NZM Kačina) a externích expozičních a výstavních projektů (ČZU Praha, MZE, OÚ Svatý Mikuláš). V průběhu roku 2025 bylo uděleno jednorázové reprodukční právo k 8 předmětům.
KATALOGIZACE: Zkatalogizováno bylo 16 sbírkových předmětů včetně doprovodné fotodokumentace. V rámci digitalizace byly pořízeny snímky celkem 75 předmětů, které se v elektronické podobě vkládaly do sbírkového evidenčního systému MUSEION. U vybraných sbírkových předmětů se zpřesnily nebo rozšířily jejich popisy a příslušné změny byly zapsány do elektronické evidence.

INVENTARIZACE: Během roku 2025 se uskutečnila první část plánované inventury podsbírky v rozsahu 50 %. Inventarizace celé podsbírky bude dokončena v roce 2026.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: V souvislosti s projektem NAKI "Stopy" byly dílčí výsledky výzkumu z oblasti Kaňkovských vrchů shrnuty do odborné studie "Vrch Kaňk nad Kutnou Horou mezi organickou a komponovanou krajinou – plány rodu Chotků a jejich realizace". Současně bylo v roce 2025 zodpovězeno 27 badatelských dotazů.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Ve spolupráci s externí restaurátorkou byl odborně zrestaurován 1 předmět – deskový obraz "Marína" z tzv. Šrobárovy sbírky.
ULOŽENÍ: Většina sbírkových předmětů je uložená v CD NZM Čáslav za identických podmínek jako v předchozích letech. Vybavení této depozitární místnosti neprošlo v roce 2025 žádnou zásadní změnou.
KURÁTOR Martin Vlček

ZOOLOGIE
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 4 228
CES: 4 180
AKVIZICE: Do podsbírky bylo získáno celkem 15 nových akvizic: 10 ks modelů českých druhů žab, celotělové dermoplastické preparáty muntžaka zakrslého, rysa ostrovida a vlhy pestré, pár shozů wapiti zakrslého a kompletní lebka nutrie.
PREZENTACE: Kromě interních výstav NZM jsou předměty z podsbírky dlouhodobě prezentovány ve stálých expozicích institucí: muzeum Prachatice, zámek Dub a Nebílovy, SRŠ Vodňany, památník města Protivín – Prácheňské muzeum a infocentrum Svinná Lada.
KATALOGIZACE: V roce 2025 bylo zkatalogizováno 16 nových sbírkových předmětů včetně doprovodné fotodokumentace. Do databáze e-sbírky bylo zasláno 10 předmětů. Do evidence Museion bylo doplněno 96 nových fotografií sbírkových předmětů.
INVENTARIZACE: V roce 2025 byla zahájena dvouletá inventarizace podsbírky Zoologie, k 31.12.2025 bylo zinventarizováno celkem 2 214 ks sbírkových předmětů (50,09 % z celkového počtu předmětů). Inventarizace bude dokončena v roce 2026.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: Vydána monografie "Vratislav Mazák – vědec a ilustrátor". Článek v PAS č. 78 "Hipologická sbírka v Národním zemědělském muzeu". Účast na konferenci Kůň v zemědělství s prezentací příspěvku "Hipologická sbírka v Národním zemědělském muzeu". Ornitologická část sbírky využita badateli ke studiu hybridizace strakapouda velkého a jižního (Jihočeská univerzita) a studiu historického výskytu potáplice lední v ČR (Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Husitské muzeum, Prácheňské muzeum).
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Proběhlo prvotní zpracování rozsáhlé Slavingerovy sbírky přírodnin a dále příprava její zoologické části (trus, osteologie, entomologie, kolekce peří…) k zápisu do podsbírky Zoologie (v r. 2025 byla k zápisu připravena sbírka trusu v počtu 103 ks). Zpracování Slavingerovy sbírky bude dokončeno v průběhu roku 2026 zapsáním předmětů do evidence podsbírky. Pokračovala příprava nové expozice Sallačovy sbírky (instalace paroží, fotografické a zvukové podklady, odborné texty, pořízení preparátu muntžaka malého do expozice).
ULOŽENÍ: Zahájeny přípravy k přesunu kolekce savčích kůží do více vyhovujících prostor depozitáře (revize kůží, navržení závěsného systému). Předměty byly konzervátorsky ošetřeny dle aktuální potřeby, na jaře a na podzim proběhla fumigace depozitářů.
KURÁTOR Marie Voldřichová

ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 3 829
CES: 3 824
AKVIZICE: V roce 2025 přibylo do podsbírky 31 předmětů nákupem, převodem a vícenálezem. Za zmínku stojí zejména získaný kadaver welšského ponny, který se nyní nachází v preparátorské dílně.
PREZENTACE: Kromě již existujících expozic či výstav v NZM (Příběh dřeva, Království včel, expozice zemědělství v Praze, hospodářské zázemí zámku, chladírna a konírna na zámku Kačina, expozice pobočky v Ostravě) byly během roku 2025 zapůjčeny předměty z živočišné podsbírky do NZM Praha na výstavu Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku při příležitosti konání konference ke 100 letům od založení Zemského hřebčince v Tlumačově. Dále byly na zámek Kačina půjčeny dermoplastiky hospodářských zvířat pro výstavu k Velikonocům a k výstavě betlémů. Sbírkové předměty byly půjčovány i do jiných institucí, například do Muzea stříbra v Kutné Hoře. Celkem bylo zapůjčeno 69 předmětů.
KATALOGIZACE: V roce 2025 bylo zkatalogizováno 25 sbírkových předmětů, nafoceno bylo přibližně 110 předmětů a dalších 102 předmětů bylo nafoceno profesionálně.
INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: V roce 2025 pokračovala spolupráce s Národním hřebčínem Kladruby nad Labem na vydání knihy s názvem Historie a chov anglického koně v Kladrubech od bývalého ředitele hřebčína Rudolfa Motlocha. Na zámku Kačina byla připravena k příležitosti konání tradiční akce Koně na Kačině krátkodobá výstava Aristokracie v sedle společně ve spolupráci se Státním oblastním archivem v Praze. Pro pražskou pobočku NZM byla připravena výstava Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku. Při této příležitosti byl prezentován příspěvek k hipologické podsbírce NZM a vydán se stejnou tématikou článek v periodiku Prameny a studia. V rámci projektu NAKI III Historie užívání a pěstování léčivých rostlin jako součást národní a kulturní identity (DH23P03OVV044) byla zahájena výsadba záhonu, který bude součástí výstavy Zahrady v knihách svázané. Zároveň probíhala odborná práce na přípravě kritického katalogu k výstavě.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Před zahájením výstavní sezóny byly vyčištěny sbírkové předměty ve stávajících expozicích na zámku Kačina. Konzervace předmětů probíhá dle výstavních potřeb a stavu předmětu. Pokračovalo se v restaurování a konzervování zejména sádrových modelů hospodářských zvířat a dále pak probíhala konzervace koňských postrojů. Bylo dokončeno stěhování podsbírky do nového centrálního depozitáře NZM Čáslav. V roce 2025 proběhla opět dezinfekce zaplynováním části depozitáře v kočárovně a stávajících expozic na zámku Kačina.
ULOŽENÍ: Depozitář podsbírky živočišné výroby se nachází v NZM Čáslavi v centrálním depozitáři, dále v halách I, J, P a G.
KURÁTORKA Jana Jírovcová

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 671
CES: 669
AKVIZICE: Do podsbírky byly získány 2 předměty, cenná je především půdní třepačka, určená k protřepávání vzorků půdy pro analýzu složení půdy.
PREZENTACE: Předměty z podsbírky byly prezentovány v NZM Praha na výstavě Voda a půda (5 předmětů) a na výstavě Venkov (5 předmětů), v NZM Kačina na výstavě Ukryto v muzeu (5 předmětů) a v NZM Valtice na výstavě Fotosyntéza (1 předmět).
KATALOGIZACE: Byly katalogizovány 2 předměty.

INVENTARIZACE: -
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Je prováděn průběžný monitoring stavu předmětů a vybrané předměty jsou předávány ke konzervaci či restaurování.
ULOŽENÍ: Předměty jsou od roku 2019 uloženy ve zrekonstruovaném depozitáři č. 201 v NZM Valtice.
KURÁTORKA Dominika Švédová

ARCHIVNÍ FOND
EVIDENČNÍ ELEKTRONICKÝ SYSTÉM: 8 655
NAD: 120
AKVIZICE: Vlastní sběr (3 dokumenty).
PREZENTACE: V rámci mezinárodních konferencí představení mapové sbírky, archiválií k hrazení bystřin a také sbírky plakátů z období kolektivizace. Dále byly uspořádány exkurze pro studenty KPVH AS a zastřešení stáže studentů VOŠ a středních škol. Ostatní: kvalifikační studentské práce, výstava Rekultivace, odborná konference NZM (2 příspěvky), výstava Bzukot školních zahrad.
KATALOGIZACE: V roce 2025 byly zkatalogizovány 3 dokumenty. Do databáze e-sbírky bylo přidáno deset skenů. V rámci průběžné digitalizace archivu bylo vyhotoveno 1 752 skenů.
INVENTARIZACE: Osobní fond Eduarda Galuszky + 16 přírůstků (z roku 2024).
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: 12 badatelských návštěv „in situ“, 4x udělení jednorázového reprodukčního práva + 1 dodatek. Badatelské dotazy řešené online formou: 325. Výstava Gabriel Jirsík, příspěvek Archiválie k hrazení bystřin a strží v Archivu NZM. Ostatní: kniha České mapové sbírky, kniha Od pražského groše po akciové společnosti.
PÉČE O SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY: Archiválie jsou v rámci preventivní konzervace průběžně čištěny a opatřovány obaly splňujícími požadavky příslušných norem ISO. Letošní pořádací práce byly zaměřeny na přípravu archiválií evidovaných v NAD ke generální inventuře. Ve druhé polovině roku 2025 probíhala průběžně kontrola dat namigrovaných do nového evidenčního systému.
ULOŽENÍ: Depozitář stabilních klimatických podmínek se soustavným monitoringem teploty a relativní vlhkosti v suterénu budovy NZM Praha.
KURÁTORKA Jana Jakubská

KNIHOVNÍ FOND
EVIDENČNÍ SYSTÉM: Fond knihovny obsahuje 105 929 knihovních jednotek
Celkový počet čtenářů 46
Počet výpůjček celkem 4 548 (z toho prodloužení 3 997)
Služby MVS 24 výpůjček
AKVIZICE: Počet přírůstků knih a periodik 237
Náklady Na nákup knih a periodik 25 896 Kč
Retrokatalogizací prošlo 7 302 svazků.

ELEKTRONICKÉ SLUŽBY KNIHOVNY, PREZENTACE:
Knihovna NZM v interním režimu zpřístupňuje knihovní dokumenty registrovaným zaměstnancům muzea, ve veřejném režimu registrovaným uživatelům – badatelům. Ostatním knihovnám a institucím umožňuje výpůjčky prostřednictvím Meziknihovní výpůjční služby (MVS). Knihovna NZM je knihovnou prezenční. Pro evidenci knih používá katalogizační informační systém Tritius. Katalog knihovny je dostupný z webových stránek NZM na adrese: https://knihovna.nzm.cz. Lze v něm hledat podle různých kritérií (autor, název, téma),

zobrazuje dokumenty ze všech poboček (Kačina, Valtice, Ohrada).
KATALOGIZACE, DIGITALIZACE:
Z fondu knihovny NZM nebyly v roce 2025 předány žádné knihy k digitalizaci.
REVIZE KNIHOVNÍHO FONDU, INVENTARIZACE: V září 2024 byla vyhlášena revize fondu knihovny NZM – knihy sign. A. Celkový počet knih k revizi za pobočku na Kačině byl 27 501, z toho k bylo k 31.12.2025 zrevidováno 26 300 knih. NZM Valtice – zrevidováno 701 svazků; NZM Ohrada zrevidováno 4 888.
VĚDECKO-VÝZKUMNÁ ČINNOST: -
PÉČE O FOND KNIHOVNY A RESTAUROVÁNÍ KNIH: Čistota knih je zajištěna průběžným vysáváním fondu a uložením v prachotěsných regálech v CD. K restaurování byly předány 2 knihy: Georgica curiosa aucta, sign.: STC494/II. (60 500,- Kč) a Oeconomia ruralis et domestica, sign.: STC 805 (49 500,- Kč).
ULOŽENÍ: Centrální depozitář NZM Čáslav, depozitáře NZM Valtice a Ohrada.
KURÁTOŘI Pavla Neumanová, Romana Janíková, Pavel Beneš

4. MUZEJNÍ KOMUNIKACE

4.1 Návštěvnost

Na návštěvnosti muzea se kromě prohlídek expozic a výstav podílí také popularizační akce, konference, prohlídky, workshopy, přednášky a edukační aktivity. V roce 2025 navštívilo NZM 427 206 návštěvníků.

Tab. 2: Návštěvnost na jednotlivých pobočkách v jednotlivých měsících roku 2025

	NZM	Praha	Čáslav	Kačina	Ohrada	Ostrava	Valtice	Znojmo
leden	15 643	14 273	84	35	247	919	0	85
únor	17 611	15 779	120	52	325	1 174	27	134
březen	20 157	16 821	125	818	833	1 295	81	184
duben	47 937	17 204	2 669	8 501	1 461	11 536	6 268	298
květen	40 217	14 037	1 586	8 689	1 695	5 803	8 106	301
červen	45 608	11 050	4 484	10 710	9 524	2 124	7 435	281
červenec	57 912	12 687	2 876	11 369	6 456	10 692	13 259	573
srpen	46 058	10 381	2 749	13 967	2 799	1 285	14 200	677
září	40 882	8 632	1 641	17 809	2 335	1 611	8 070	784
říjen	39 007	17 235	1 768	4 966	2 603	5 773	6 337	325
listopad	33 832	21 268	2 005	764	31	5 561	4 021	182
prosinec	22 342	9 984	0	5 591	112	2 027	3 937	691
Celkem	**427 206**	**169 351**	**20 107**	**83 271**	**28 421**	**49 800**	**71 741**	**4 515**

Graf 2. Podíl na návštěvnosti v roce 2025

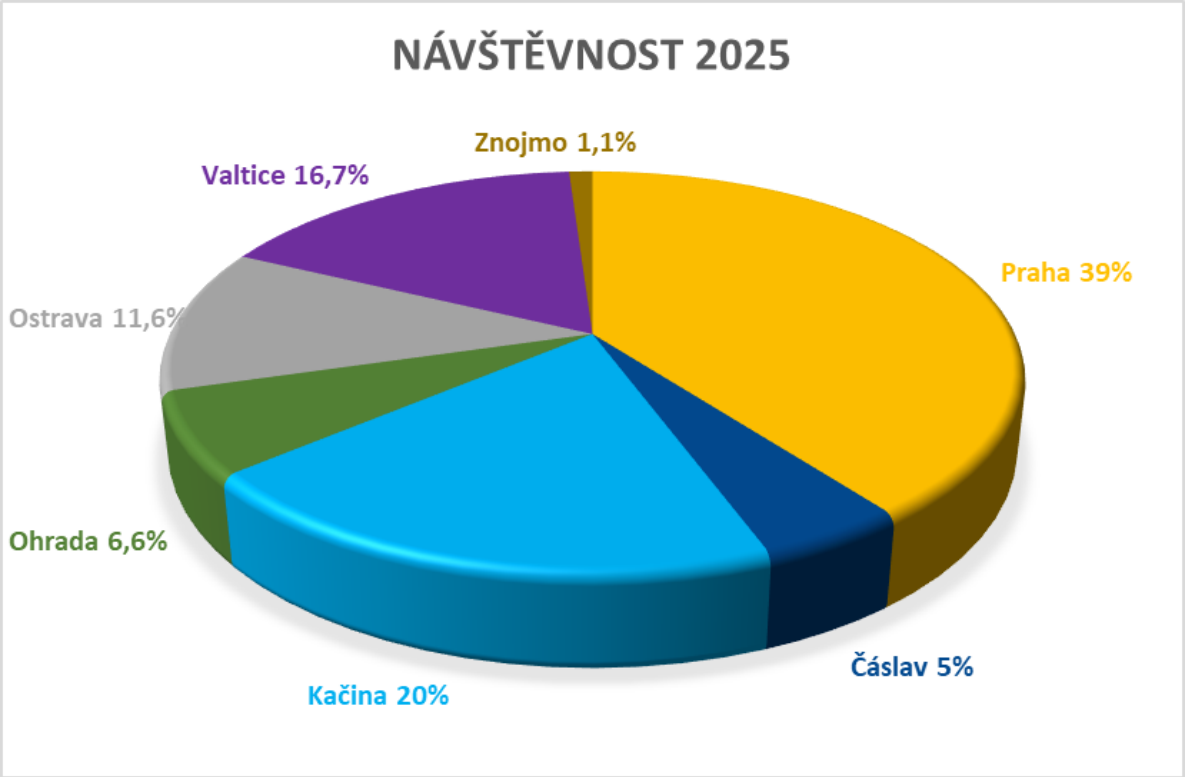

Tab. 3: Vývoj návštěvnosti NZM v letech 2009–2025

Rok	Návštěvnost	Příjmy ze vstupného / Kč
2009	82 292	2 656 055
2010	81 858	2 635 692
2011	233 209	4 227 344
2012	214 300	4 216 796
2013	231 115	4 399 787
2014	262 464	5 158 886
2015	237 909	5 274 034
2016	334 488	6 259 908
2017	495 970	6 313 108
2018	592 555	8 837 767
2019	613 159	11 715 962
2020	318 784	6 720 638
2021	382 244	7 827 473
2022	342 654	16 754 701
2023	401 790	20 108 991
2024	394 550	17 367 496
2025	427 206	19 024 717

Graf 3. Vývoj návštěvnosti po pobočkách v letech 2009–2025

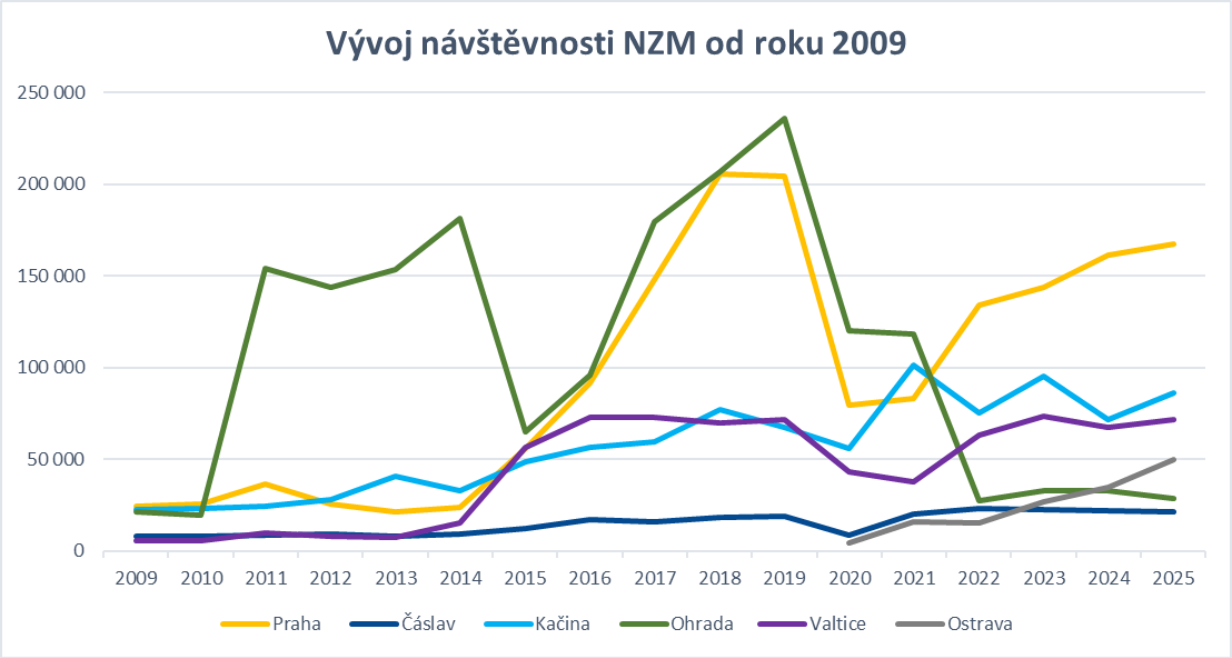

4.2 Výstavní činnost

4.2.1 Expozice Národního zemědělského muzea

NZM prezentuje zemědělství včetně lesnictví, myslivosti, rybářství, potravinářství, gastronomie, zahradnictví, pivovarnictví či vinařství jako obory nezbytné pro zajištění existence jednotlivce i celé společnosti. Tato klíčová témata jsou komunikována prostřednictvím expozic, výstav i v rámci lektorských programů či popularizačních akcí pro veřejnost.

4.2.1.1 Expozice NZM Praha

Hlavní výstavní budova Národního zemědělského muzea provází návštěvníka historií zemědělství v logicky ucelené struktuře. Expozice prvního patra prezentují lov a sběr jako klíčovou strategii člověka pro přežití v době, kdy se malé migrující skupiny obyvatel živily sběračstvím, rybařením, lovem nebo pastevectvím. V muzeu toto období představují expozice Rybářství a Myslivost. Druhé patro představuje nejvýznamnější know-how lidstva, jímž je zemědělství. Jsou tam umístěny expozice Zemědělství a Voda v krajině, kromě nich ještě edukační místnost Objevovna a výstavní sál, který je určen pro hlavní výstavy sezony. V roce 2024 zde byla otevřena výstava Fotosyntéza. Třetí patro muzea je věnováno jídlu. Je tam expozice Gastronomie, v současné době tvořená gastronomickým studiem a expozicí dětské gastronomie, a v roce 2025 nově otevřená expozice Žatec a krajina žateckého chmele. Tato expozice je výsledkem spolupráce muzea a města Žatec a představuje žateckou krajinu jako jedinečný fenomén, který se díky svému specifiku dostal až na seznam Světového dědictví UNESCO. V tomto patře je také nově zrekonstruovaný výstavní sál muzea, kde probíhají krátkodobé výstavy a v případě potřeby také konference, semináře či společenské akce. Na střeše muzejní budovy je rozsáhlá střešní expozice – Živá zahrada výhledů. Doplňuje ji políčko zemědělských plodin, včelí úly a prostor pro panelové výstavy.

Zemědělství
NZM má poprvé od třicátých let minulého století vlastní ucelenou expozici Zemědělství. Návštěvník se tam seznamuje s historií zemědělství i cyklem hospodářského roku. Expozice představuje návštěvníkům vzácné sbírkové předměty, například ruchadlo bratranců Veverkových či dermoplastiku plemenného býka Cézara, a také audiozáznamy s příběhy našich předků. Expozice je koncipována do tří hlavních částí. Tou první je časová osa neboli symbolická cesta dějinami zemědělství. Ta přibližuje a shrnuje vývoj zemědělství od pravěku až po současnost se všemi zvraty, propady i úspěchy. Na tuto část navazuje budoucnost zemědělství, jež přináší klíčové otázky na téma směřování zemědělství ve vztahu k půdě, chemii, genetice, a zvláště k člověku. Třetí a největší část je potom věnována názornému představení hospodářského roku, zemědělských prací, autentických nástrojů, nářadí, strojů a hospodářských zvířat se záměrem přiblížit hospodáře, který po celá staletí přistupoval k práci s láskou a respektem k přírodě, s citem pro rodnou půdu a s úctou k rodinné tradici. Expozice je vystavěna na principech současných muzeologických trendů spočívajících v maximální ochraně sbírkových předmětů v klima stabilních vitrínách, které ale zároveň přinášejí komfortní zážitek pro návštěvníky. Součástí je i dětská linka zaměřená na nejmladšího návštěvníka.

Voda v krajině
Expozice Voda v krajině nabízí nespočet úhlů pohledu na vodu – v krajině, v řekách, v lidských životech. Dominantou expozice je plastický model území Česka, na němž se promítají „příběhy" vody, oživují hlavní rybniční soustavy, povodí i rozvodí, vysvětlují skutečné příčiny a zákonitosti povodní v kontrastu s českými nejsušími oblastmi. Ve skleněných válcích si návštěvníci mohou vyzkoušet rozličné vlastnosti a úlohy vody v krajině – sílu vody, vsakování, ale také to, jak s ní nakládáme, jak ji spotřebováváme. Interaktivní skleněné „knihy" podávají informace o vodě, jejím koloběhu v přírodě a vodě léčivé – minerálních pramenech. Všechny tematické okruhy expozice staví prioritně na roli člověka, který svou činností může pozitivně i negativně hospodaření s vodou, vodními zdroji v krajině i využití její energie ovlivnit.

Rybářství
Moderní interaktivní expozice prezentuje tradici českého rybníkářství. Rybolov je jedním z nejstarších zdrojů obživy lidstva. Expozice prezentuje rybářství jako fenomén, který ve spojení s rybníkářstvím představuje významnou činnost člověka měnící a ovlivňující krajinu. Expozici oživují velká akvária se sladkovodními rybami a také interaktivní model rybniční soustavy a dioráma výlovu rybníka.

Myslivost
Expozice vytváří obraz myslivosti jako životního stylu, postoje, poslání, profese i koníčka mnoha lidí. Představuje profesi, v níž je důležitá etika, morálka lidí; též jako obor hospodářsky přínosný, schopný produkce kvalitních potravin. Ukazuje historii myslivosti, povinnosti i privilegia mysliveckého stavu, průběh mysliveckého roku a další oborové informace. Příběh myslivosti vypráví klasickou formou pečlivě vybraných sbírkových předmětů i pomocí virtuálních efektů.

Traktory
V přízemí muzea je k vidění více než dvacet typů traktorů od tuzemských i zahraničních výrobců z let 1917 až 1953. Expozice nabízí to nejlepší, co bylo v daných letech vyrobeno. Vystavené stroje pocházejí z podsbírky Zemědělské stroje, jedné z typově nejucelenějších kolekcí svého druhu v Evropě, která je uložena a prezentována v muzeu zemědělské techniky v naší čáslavské pobočce. V první polovině roku 2024 prošla expozice rekonstrukcí.

Gastrostudio a dětská gastronomie
V dětské části expozice si mohou nejmenší návštěvníci muzea vyzkoušet nakupování, vaření a zacházení s potravinami. Dozvědí se také, proč je dobré nakupovat místní produkty. Naučí se vnímat potraviny nejen zrakem, ale i dalšími smysly. Expozici doplňují kuchyně našich babiček a prababiček, jež jsou vybaveny autentickými předměty z muzejní sbírky. Součástí expozice je i profesionálně vybavené gastrostudio, které je umístěno přímo v jedné z vitrín. Ta má znázornit ochranu kuchařského know-how. Gastrostudio slouží mimo jiné i jako tréninkové zázemí Asociace kuchařů a cukrářů ČR. Návštěvníci tak mohou ve vybrané dny pozorovat mistry ve svém oboru při práci. V prostoru mají také možnost účastnit se kurzů vaření, které v gastrostudiu NZM organizuje.

Žatec a krajina žateckého chmele, OTEVŘENO V ROCE 2025
Město Žatec, centrum nejvýznamnějšího chmelařského regionu České republiky, ve spolupráci s Národním zemědělským muzeem připravilo novou expozici věnovanou fenoménu žateckého chmele a krajině, která byla v roce 2023 společně s historickým centrem města zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO.
Expozice představuje malou ukázku příběhu pěstování, sklizně a světového obchodu s chmelem, které formovaly ráz žatecké krajiny i tamní architekturu. Hlavním exponátem je historické dioráma tyčové chmelnice ze Sbírky NZM, zachycující ruční česání chmele ve 20. letech 19. století. Tento historický model ze sbírky Národního zemědělského muzea byl nejen zrestaurován, ale také doplněn o světelné a zvukové efekty. Výsledkem je živý obraz doby, kdy sklizeň chmele představovala celospolečenskou událost a zapojovala celé komunity.

Živá zahrada výhledů
Expozice na střeše Národního zemědělského muzea, jejíž součástí je trávník k posezení, políčko se zemědělskými plodinami a včelí úly. Expozice nabízí pohled na Prahu shora a také poučení, že bez zemědělství by život nebyl možný. Součástí expozice je i výstavní prostor pro 21 výstavních panelů velikosti 70 × 100 cm.

Venkovní živé expozice – Malý selský dvorek
Na dvoře Národního zemědělského muzea, směrem do ulice Letohradská, je návštěvníkům k dispozici nejen posezení, ale také venkovní expozice muzea – Malý selský dvorek s domácími zvířaty. Děti se tam mohou podívat na králíky, holuby nebo kachny, přímo mezi návštěvníky se volně potulují slepice a kohouti. Pro městské děti je to často jediná možnost prohlédnout si hospodářská zvířata na vlastní oči.

Zahrada první republiky
V průběhu dvacátých a třicátých let 20. století zaznamenala československá zahradní a krajinářská architektura dosud nevídaný rozvoj. Tehdejší zahradní architekti našli uplatnění ve všech oblastech výstavby, a to od soukromých realizací až po veřejné zakázky. S ohledem na

šíři tvůrčího záběru je jejich bohaté dílo dnes považováno za neodmyslitelnou součást vývoje zahradního umění a je studováno jako jeden z dokladů národní kulturní identity. NZM připravilo na nádvoří muzea v Praze na Letné výstavní expozici, a to formou stylizované prvorepublikové zahrady. Návštěvník se tam seznámí s typickými projevy tehdejší zahradní tvorby, která čerpala z bohatých forem květinových a růžových záhonů a z pestrého vzorníku zahradních staveb a doplňků, jako jsou altánky, pergoly nebo zahradní lavice.

4.2.1.2 Expozice NZM Čáslav

Dřinu strojům? Dřinu strojům!
Expozice představuje vývoj zemědělské techniky v kontextu s významnými českými i světovými událostmi s ohledem na skutečnost, že rozvoj techniky a technologií vždy souvisí s rozvojem celé společnosti. Nejde jen o vývoj zemědělské techniky jako takové, ale především o vývoj a možnosti využívání energie v oblasti pohonu strojů. Právě potřeba usnadnění práce a zapojení strojů do činnosti člověka dala prostor pro vznik nových technologií a inovací. Kromě samotných dějin českého zemědělského strojnictví jsou tam prezentovány i dějiny podnikání ve strojnictví obecně, které v každém časovém období reprezentují česká jména a významné české firmy.

Přístupné depozitáře
Kromě hlavní expozice je v čáslavském areálu pro návštěvníky zpřístupněno zhruba 3 000 m^2 depozitářů, kde jsou uloženy traktory domácí i zahraniční provenience, mlátičky, sklízecí mlátičky, stabilní motory a další zemědělské stroje převážně z dvacátého století a také historické kočáry a saně.

4.2.1.3 Expozice NZM Kačina

Život pod schody – zázemí služebnictva
Expozice věnovaná hospodářskému zázemí zámku Kačina je umístěna v autentických prostorách suterénu zámecké budovy a respektuje původní využití jednotlivých místností. Jde o soubor místností, jež zajišťovaly chod zámku, který byl samozásobitelským hospodářským dvorem. Vedle expozice Zámecké truhlárny a expozice Mlýny na Novodvorském panství uvidí návštěvníci zámeckou prádelnu (včetně dochovaného kotle na vyvářeni prádla a nádrže na vodu), žehlírnu s mandlem a zámeckou kuchyni. Ta je zřejmě nejzajímavějším prostorem této expozice. Z jejího původního vybavení se dochovala jen kamenná výlevka, ale návštěvníci tam naleznou věrnou repliku původní zámecké chlebové pece kombinované se sporákem a udírnou, kuchyňský nábytek, nádobí a kuchařské náčiní. Vedle kuchyně je spižírna a sklad kuchyňského nádobí.
V původních zámeckých sklepích bylo nutné autentické vybavení rekonstruovat. V jednom ze sklepů se ukládalo v sudech a v lahvích víno, ve druhém byla uložena v bednách zelenina a v regálech ovoce. V zámecké lednici sice dnes led chybí, ale původní háky dokládají, že tam visela zvěřina či půlky prasat. Hospodářské zázemí zámku dokresluje místnost zařízená dobovým nábytkem, v níž bydlely kuchařky, a dřevník se zásobou dřeva a nářadím k přípravě palivového dříví.

O lnu, vlně, konopí…
Expozice představuje tradiční zpracování přírodních materiálů, které odedávna tvořily základ textilní výroby, odívání i dalších řemeslných oborů. Zaměřuje se na zpracování vláken

rostlinného i živočišného původu a kůže a návštěvníkům přibližuje cestu od suroviny až k hotovému výrobku. Prostřednictvím sbírkových předmětů, modelů a ukázek výrobních postupů seznamuje s technologiemi používanými při zpracování lnu, konopí, vlny, hedvábí a kůže. Přibližuje nejen lnářství, ale také výrobu sukna, koželužství a kožešnictví.
Součástí expozice je model sloupové valchy v měřítku 1 : 2, zařízení na výrobu modrotisku doplněné souborem historických modrotiskových raznic a také unikátní kopie kolovratu na výrobu hedvábné příze. Příležitostně expozici oživují ukázky předení a tkaní. Pro nejmenší návštěvníky je připravena liščí nora a součástí prostoru je také místo určené k odpočinku a relaxaci.

Zámecká truhlárna
V prostorách tzv. staré truhlárny v suterénu zámku Kačina najdou návštěvníci expozici nazvanou Zámecká truhlárna. Mohou si tam prohlédnout, jak byly vybaveny truhlárny, resp. údržbářské dílny ve druhé polovině 19. století, kdy se pracovalo pouze s ručními nástroji.

Zámecká chladírna
V prostorách vedle bývalé zámecké ledárny v suterénu zámku Kačina byla instalována expozice nazvaná Zámecká chladírna. V malém prostoru, který je průduchy propojen se zámeckou ledárnou, si mohou návštěvníci prohlédnout místnost, která sloužila k ukládání potravin a nahrazovala vlastně dnešní lednici. Jsou v ní nainstalovány modely sýrů, masa, uzenin, vajec, másla, nádoby na uskladnění mléka, zoopreparáty a mnoho dalších zajímavostí.

Zámecká konírna
Konírna na Kačině je unikátní svým architektonickým řešením. Je integrální součástí jedné z barches zámecké budovy, není umístěna v předzámčí nebo stranou v parku v hospodářských budovách, jak bývalo dříve na zámcích zvykem. Ze dvou třetin je zapuštěna do terénu, takže koně vcházeli do konírny přímo ze zámeckého parku. Vchod ze zahrady a stáj spojuje 30 metrů dlouhý tunel. Konírna sloužila svému původnímu účelu do začátku třicátých let 20. století. Dodnes jsou zachovány kamenné napáječky i původní cihlová podlaha. Expozice je doplněna animací a autentickými zvuky. V rámci prohlídky expozice mohou návštěvníci také navštívit sousední kočárovnu.

Mlýny na Novodvorském panství
Mlynářská expozice seznamuje návštěvníky s historií a vývojem mlýnů v Čechách, od středověku až po novověk, a přibližuje význam mlynářství v každodenním životě i hospodářství venkova. Zvláštní pozornost je věnována mlýnům na novodvorském panství, jejich provozu, technickému vybavení i roli v hospodářském zázemí panství. Součástí expozice jsou modely různých typů mlýnů, ukázky mlýnských strojů, nářadí a dalších předmětů spojených s tradiční mlynářskou prací. Expozice nabízí pohled do světa řemesla, které po staletí zajišťovalo jednu ze základních lidských potřeb – zpracování obilí na mouku.

13 chotkovských komnat
Ve třinácti místnostech přízemí zámku Kačina je možné prohlédnout si salony i soukromé apartmány původních majitelů zámku. Střed piana nobile tvoří společenské prostory. Soukromé místnosti – apartmány pána a paní domu – jsou umístěny na obou jeho koncích. Místnosti jsou vybaveny dobovým nábytkem, z převážné části empírovým, z části ve stylu biedermeieru a druhého rokoka. Tři čtvrtiny nábytku a dalšího vybavení jsou původní. V části zámku je dochována rovněž původní výmalba místností. Expozice umožňuje nahlédnout do

každodenního soukromého i veřejného života mužských i ženských členů rodu Chotků v 19. a v první polovině 20. století. Mezi nejvýznamnější exponáty patří nadživotní portrét zakladatele zámku Jana Rudolfa hraběte Chotka ve slavnostním rouchu rytířů Řádu zlatého rouna s plány Kačiny v ruce, jehož autorem je Josef Matyáš Trenkwald, a empírový soubor sedacího nábytku dovezený Chotky z Paříže.

Chotkovská knihovna, zámecké divadlo a kaple
V jižním pavilonu Zámek Kačina se nachází rodová Chotkovská knihovna, prohlášená národní kulturní památkou a patřící k nejvýznamnějším historickým zámeckým knihovnám v České republice. Byla od počátku projektována jako samostatný knihovní prostor a představuje jedinečné spojení architektury a knižní kultury.
Základ knihovny položil Jan Karel Chotek, její hlavní rozvoj je však spojen se jménem hraběte Jan Rudolf Chotek. Dnes fond čítá více než 36 tisíc svazků a zahrnuje tisky, rukopisy, mapy i hudebniny. Součástí knihovny jsou vzácné staré tisky včetně prvotisků z 15. století, zatímco nejmladší knihy pocházejí z první poloviny 20. století, kdy zámek již patřil rodu Thun-Hohenstein. K nejcennějším dílům patří osmnáctisvazkové vydání Description de l'Égypte, monumentální soubor poznatků o Egyptě vzniklý v souvislosti s Napoleonovou expedicí.
V severním pavilonu zámku se nachází klasicistní zámecké divadlo, otevřené 4. listopadu 1851. Po téměř dvacet let bylo významným centrem kulturního života rodiny Chotků. Na jeho jevišti se hrály také hry hraběte Rudolf Karel Chotek, pravnuka zakladatele zámku a hlavního organizátora místního divadelního života. Podle dobových zpráv se členové rodiny podíleli na provozu divadla nejen jako herci, ale také jako hudebníci a tvůrci dekorací. Hlediště pro téměř 150 diváků doplňují dvě galerie a hraběcí lóže.
Součástí zámeckého areálu je také kaple, která byla součástí původního architektonického konceptu zámku, nikdy však nebyla stavebně dokončena. Přesto připomíná duchovní rozměr života šlechtického sídla a doplňuje obraz jeho reprezentativních i soukromých prostor.

Jak se stavěl zámek
Muzejní expozice Jak se stavěl zámek Kačina seznamuje návštěvníky s průběhem výstavby jedné z nejvýznamnějších empírových staveb v českých zemích. Na základě poznatků získaných studiem archivních pramenů přibližuje jednotlivé etapy budování zámku Kačina v letech 1806–1823, od prvních stavebních plánů až po dokončení reprezentačního sídla. Expozice představuje nejen architektonickou podobu stavby a její proměny v průběhu realizace, ale také organizaci stavebních prací, použití materiálů, dobové stavební technologie i každodenní provoz rozsáhlého staveniště. Návštěvníci se seznámí s profesemi řemeslníků a dělníků, kteří se na stavbě podíleli, i s náročnou logistikou zajišťující dopravu stavebního materiálu a vybavení.
Prostřednictvím plánů, modelů, archivních dokumentů a dalších sbírkových předmětů expozice ukazuje, jak vznikalo šlechtické sídlo na počátku 19. století a jaké technické, organizační i finanční nároky si tak rozsáhlá stavba vyžadovala. Expozice tak nabízí jedinečný pohled do zákulisí vzniku zámku a přibližuje stavební proces jako důležitou součást kulturních dějin svého času.

Výstavní patro
Výstavní patro na Kačině provádí návštěvníky muzejními expozicemi a aktuálními výstavami. V sezoně 2025 nabídlo expozice: **Království včel**, **Příběh dřeva**, **Kačina na dotek** a **Modely**

lidových staveb. Tato část zámku je vhodná nejen pro milovníky historie, ale také pro rodiny s dětmi. Součástí expozic jsou interaktivní prvky, divadélko, stavebnice či herna.

Exteriérové expozice
V zámeckém parku je možné navštívit venkovní expozici **Ze života hmyzu**, projít si **naučnou stezku zámeckým parkem**, **skleník** a **zahradu léčivých rostlin**. V zámecké zahradě, vybudované ve stylu anglického krajinářského parku, je umístěn unikátní projekt **Otevřené knihovny**, který zpřístupňuje cenné svazky místní knihovny pomocí QR kódů. Zámecký park je zároveň entomologicky významným územím. Díky biotopům vzácných brouků páchníka hnědého a lesáka rumělkového patří mezi evropsky významné lokality v rámci soustavy NATURA 2000. Návštěvníci mohou navštívit také **Venkovní živou expozici šeříků.** Pěstování šeříků má na zámku Zámek Kačina dlouholetou tradici. Nová živá expozice na tuto historii navazuje a představuje pestrou kolekci botanických druhů i zahradních kultivarů šeříků. Návštěvníkům nabízí pohled na rozmanitost barev, tvarů i vůní těchto oblíbených okrasných keřů a připomíná jejich význam v historických zámeckých zahradách.

4.2.1.4 Expozice NZM Ohrada

Myslivost
Expozice mapuje českou myslivost a její tradice jako fenomén, který provází člověka v různých formách od nepaměti. Dějiny myslivosti jsou především dějinami lovu a chovu zvěře. Expozice je rozdělena na naši původní srstnatou zvěř, kde je možné vidět i tzv. poslední úlovky, vodní a polní původní pernatou zvěř a zvěř introdukovanou. K lovu patří i lovecké zbraně, které jsou v expozici zastoupeny především zbraněmi známých českých puškařů. Vše doplňuje přehled loveckých technik, chovatelských a odchytových zařízení a uměleckých předmětů. V části věnované kynologii, která k myslivosti také neodmyslitelně patří, je možné vidět preparáty poslední smečky ze zámku Ohrada i zmenšené modely různých plemen loveckých psů zhotovených v přesném měřítku podle živých předloh akademickým sochařem Jiřím Proseckým. Součástí expozice je i Velký (hodovní) sál zámku vybavený stylovým parohovým nábytkem a „liščím" kobercem z 19. století. Od roku 2018 zdobí stěny hlavního sálu kopie velkoformátových obrazů štvanic od barokního knížecího malíře Johanna Georga Hamiltona umístěné v původních rámech a na původních místech. Originální obrazy byly vytvořeny přímo pro lovecký zámek Ohrada a již při jeho stavbě počítal stavebník Adam František Schwarzenberg s jejich přesným umístěním. Kromě obrazů visí na stěnách sálu a přístupovém schodišti nejsilnější jelení trofeje z oblasti Šumavy, Hlubocka a Třeboňska.
V roce 2022 byly v tomto sále instalovány nové zbraňové vitríny (pro dlouhé palné zbraně) a v roce 2023 nové stylové vitríny na krátké palné a chladné zbraně. V roce 2024 byly vitríny doplněny čtyřmi dalšími, tentokrát na větší sbírkové předměty (sošky aj.) z podsbírky Myslivost. Rovněž byl v roce 2024 pořízen mobiliář a vybavení na pořádání různých akcí ve Velkém sále (koncerty barokní a lovecké hudby, pronájmy, svatby aj.) – výstavní běhoun a rozkládací židle.

Les pramenů – příběhy lesů
Zážitková expozice na Ohradě představuje návštěvníkům prostřednictvím průvodců, sbírkových předmětů a uměleckých instalací fenomén krajiny v okolí zámku Ohrada a les i lesnictví jako provázaný celek. Výstava vrací návštěvníky do historie a zároveň pro ně zachycuje současnou krajinu a její význam pro společnost se zdůrazněním současných problémů s dostatkem vláhy a vody. Návštěvníci se prostřednictvím expozice podívají také do dvou významných jihočeských obor – Staré a Poněšické obory. Les pramenů – příběhy lesů je

další z řady zážitkových a edukačních lesnických expozic, které byly připraveny ve spolupráci s Lesy ČR, s. p.
Expozice mapuje především souvislosti lesů a vody, její cestu a využití v lesích i dále ven do volné přírody. S využitím sbírkových předmětů muzea připomíná i zaniklý fenomén plavení dříví. Příběhy lesů jsou vyprávěny klasickou formou i s virtuálními efekty, exponáty a mechanickými prostředky, které dovolují člověku ovládat je. Lesnická zážitková expozice je unikátní především tím, že je nedílně spojena s postavou vypravěče, který se návštěvníkům po celou dobu věnuje, vede je, zapojuje do dějů a postupně odhaluje další a další zákoutí spletitých lidských příběhů a přírodních zákonů. Expozice vznikla v roce 2017 za finanční podpory státního podniku Lesy České republiky. V letech 2023–2024 byla provedena zásadní úprava koncové místnosti expozice, ze které vznikla místnost pro lektorské programy s pracovním stolem, zpětnou projekcí a vzorky semen lesních dřevin. Rovněž byly zahájeny konkrétní kroky k převodu expozice (resp. vybavení a drobného mobiliáře) ze strany Lesů ČR na NZM.

Sallačova sbírka
Světově významná sbírka paroží jelenovitých a souroží turovitých pocházejících z celého světa vytvořená prof. dr. Vilémem Sallačem na počátku 20. století tvoří zoologickou expozici, kdy není důležitá každá jednotlivá trofej, ale množství ve sbírce zastoupených druhů a jejich typické znaky. K nejvzácnějším exponátům této sbírky patří paroží jelena Schomburgkova, který žil v Thajsku a v první polovině 20. století byl vyhuben. Cenná jsou i paroží jihoamerických jelenů huemul, pudu, mazama, jelence bahenního a pampového. Celá sbírka obsahuje 400 kusů, z toho je 343 paroží jelenovitých a 57 souroží turovitých (dutorohých). V expozici jsou vystaveny všechny druhy a poddruhy jelenovitých obsažené ve sbírce a jako ukázka šest druhů turovitých. Projekt byl v době svého vzniku podpořen Lesy ČR, s. p.
V současné době (2024–2025) je provedena celková revitalizace expozice včetně nové výmalby, očištění paroží, nového osvětlení a panelů. Současně byla expozice doplněna o čtyři další typické zvukové projevy jelenovitých.

Sokolnictví
Malá expozice představuje sokolnictví jako unikátní způsob lovu starý přes čtyři tisíce let, při kterém se využívalo jedinečných schopností ptáka – dravce. Poskytuje informace o dravcích, jejich životě a způsobu lovu, o jejich výcviku a soužití s člověkem. Sokolnictví je od roku 2011 zapsáno v Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva, který vede organizace UNESCO.

Rybářství
Expozice zaměřená především na slavnou historii českého rybníkářství, ale představuje i naše rozšířené říční rybářství. K tomu je vystaveno tradiční nářadí užívané k výlovům rybníků a unikátní soubor nářadí lidového říčního rybářství. Mezi nejcennější exponáty patří sádrové odlitky lososů zhotovené Antonínem Fričem pro Jubilejní zemskou výstavu v Praze v roce 1891. Součástí rybářství je i menší expozice nazvaná Život na vodách. Jsou v ní představeni vodní ptáci včetně nahrávek jejich hlasů a další živočichové spjatí s vodou. Celou expozici doplňuje pět akvárií s našimi původními i introdukovanými druhy ryb.
V roce 2024 byla zahájena I. fáze kompletní proměny expozice, prozatím v prvních místnostech došlo k doplnění AV interaktivních prvků s vyobrazením barokních rybářských výjevů a výlovem rybníka.

Malá expozice: Zubři, Lovecký kočár, Akvária, Václav Špatný a Karel Schwarzenberg

4.2.1.5 Expozice NZM Ostrava

Zemědělská technika
V atraktivním prostoru původních průmyslových hal jsou vystaveny známé i méně známé zemědělské stroje, které představují průřez největší sbírkou zemědělské techniky v Česku. Rekonstruované průmyslové haly, které si zachovaly svůj původní ráz (Veronikárna i železniční koleje a mostový jeřáb), slouží jako kulisy pro minimalistickou prezentaci reprezentativního vzorku sbírky zemědělských strojů Národního zemědělského muzea. Vystaveno je přes čtyřicet strojů různé provenience i různého stáří. Jde o známé české značky i zahraniční stroje, od USA až po SSSR. Z pohledu roku výroby mohou návštěvníci obdivovat techniku z konce století páry nebo stroje, které sjely z výrobní linky před 50 lety. Zemědělská technika je rozdělena do tří základních tematických celků, a to jsou traktory, stroje na zpracování píce (obě skupiny v hale Veronikárna) a stroje na zpracování obilovin (ve skladové hale).

Depozitář potravin
Potraviny ze všech stran i ze všech úhlů pohledu, interaktivně a všemi smysly. Při vstupu do třetí haly, která se tyčí více než 13 metrů nad terénem, se nachází prostor s třicetimetrovým regálem a třiceti tématy z oblasti potravin. Co jeden metr, to jedno téma, které je zpracováno atraktivní grafickou formou. V expozici se návštěvníci dozvědí to nejdůležitější o potravinách, poznají základní typy potravin a mohou se zamyslet i nad aktuálními otázkami, které jsou s problematikou potravin spojeny. Celá instalace je doplněna o interaktivní exponáty, takže návštěvník může vnímat potraviny doslova všemi smysly. Modulární systém umožňuje expozici doplňovat, aktualizovat a měnit. Depozitář potravin svým názvem odkazuje na funkci muzea jako instituce, která shromažďuje předměty a v přeneseném slova smyslu i lidské vědění, konstrukčně zase expozice odkazuje na regály v obchodech s potravinami, kde každý metr představuje určitý sortiment.

Galerie českých potravin
V expozici Galerie českých potravin jsou velmi jednoduchým muzejním způsobem představeny výjimečné potraviny z Čech, Moravy i Slezska. Jak název expozice napovídá, návštěvník se tu může seznámit se současnými potravinami netradiční formou – čistou galerijní prezentací. Instalace je velmi prostá a efektní, 30 solitérních vitrín a v každé z nich na piedestalu stojí vybraný český produkt, který buď nese některou ze značek kvality či chráněné zeměpisné označení původu (Klasa, Český výrobek, Regionální potravina, Asociace regionálních značek aj.), nebo je jinak významný. Přibližně třetina vystavených potravin pochází z Moravskoslezského kraje, zbytek jsou potraviny vyrobené v našich dalších krajích. Z hlediska skladby výrobků jsou prezentováni jak velcí producenti, tak menší a rodinné podniky. Všech 30 potravin je rozděleno do deseti základních kategorií. Jsou tu alkoholické nápoje, lahůdky, maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky, mlýnské, pekárenské a cukrářské výrobky, mražené krémy, nealkoholické nápoje, ostatní výrobky, ovoce a zelenina a také rybí výrobky. Zastoupeny jsou produkty z průmyslové výroby i rodinných podniků a farem, které si zakládají na řemeslné výrobě. Vždy je ale spojuje tradice a snaha představit to nejlepší. V říjnu 2025 byla uvedena v pořadí pátá sestava potravin.

4.2.1.6 Expozice NZM Valtice

Národní expozice vinařství
Expozice provází návštěvníka vinařstvím od jeho počátků až po současnost. Je rozdělena do čtyř částí, které jsou věnovány historii vinařství, vinohradnictví, sklepnímu hospodářství a degustaci vína. Expozici doplňuje řada interaktivních prvků, jako jsou kvízy, edukační filmy, dotykové obrazovky, hlavolamy, zábavné tvoření, pracuje také se smyslovým vnímáním. Návštěvníci mohou poznávat vůně, které jsou charakteristické pro jednotlivé odrůdy vína, ale současně se seznámí s druhy aroma, které svědčí o špatné kvalitě nápoje. Nejkrásnější a nejcennější exponáty jsou umístěny v klenutých prostorách v přízemí muzea. Jedná se o historické vinařské lisy, které pobočka Valtice postupně získávala a náročně restaurovala. Nejstarší lis má více než třísetletou historii a patří mezi nejvýznamnější exponáty muzea.

Tajemný život v půdě
Půda je představena jako jedna ze základních podmínek života na Zemi, kterou musíme chránit a pečovat o ni. Expozice se nachází ve sklepních prostorách muzea a umožňuje navodit iluzi vstupu do podzemní říše, která je neuvěřitelně pestrá a členitá. Návštěvníci se mohou seznámit s půdními organismy, typy půd i s jejím složením. Zajímavostí je kořen, který jakoby prorůstá stropem expozice a pomocí světelných proudů je na něm demonstrován příjem vody s rozpuštěnými živinami. Velký důraz je kladen na zobrazení negativních vlivů různých druhů eroze půdy, které nás v posledních letech stále více ohrožují. Návštěvníci se s nimi mohou blíže seznámit pomocí interaktivních modelů, modelu větrné a sluneční eroze.

Krajina Lednicko-valtického areálu
Expozice nabízí pohled do okolí Valtic, součásti Lednicko-valtického areálu zapsaného v roce 1996 na Seznam světového dědictví UNESCO. Předmětem zájmu nejsou ani tolik místní architektonické památky, ale příroda, její jednotlivé biotopy, a především živočichové v této lokalitě žijící. Návštěvníci se seznámí s běžnými i vzácnými druhy ryb vyskytujících se v lednických rybnících i tůních lužního lesa a s ptáky, jejichž druhovou pestrostí je příroda Lednicko-valtického areálu vyhlášena. Expozici doplňují velkoobjemová akvária s našimi nejvýznamnějšími sladkovodními rybami a také interaktivní vitríny s parafínovými modely ovoce a zeleniny. Parafínové modely jsou unikátem muzea, na jejichž vzniku se v minulosti podíleli zaměstnanci valtické pobočky a vytvořili tak neuvěřitelnou sbírku starých, ale i současných odrůd plodin, které jsou téměř k nerozeznání od skutečných. Expozice nezapomněla ani na nejmenší návštěvníky, pro které je připravena například kinestetická lávka, panely se zvuky zvířat či interaktivní liščí nora.

Znojmo – Expozice pivovarnictví
Expozice se nachází v nejzajímavější budově areálu bývalého znojemského pivovaru – varně. Pivo se tam vařilo od roku 1278 do roku 2005, kdy poslední majitel pivovaru, společnost Heineken, ukončil provoz. Hlavním exponátem muzea je právě původní technologické zařízení varny z roku 1930, které bylo vyrobeno ve Škodových závodech v Plzni. V roce 2010 bylo prohlášeno za kulturní památku. Sestává se z vystírací kádě, rmutového kotle, mladinového kotle, scezovací kádě a scezovacího korýtka. Další část expozice je umístěna v prostoru pod varnou. Expozice mapuje historii a tradici pivovarnictví ve Znojmě a seznamuje návštěvníky s hlavními pivovarskými surovinami – vodou, sladem a chmelem – a se způsobem vaření piva od nejstarších dob až po současnost. Provozovatelem expozice je město Znojmo, resp. příspěvková organizace města Znojma – Znojemská beseda. Organizačně je Expozice pivovarnictví začleněna pod NZM Valtice.

4.2.2 Výstavy v roce 2025

4.2.2.1 Výstavy v NZM Praha

24. 9. 2024 – 16. 3. 2025	100 let Klubu Českého staváka
1. 10. 2024 – 2. 3. 2025	Mák, konopí, drogy – pomocníci i svůdci lidstva
8. 10. 2024 – 2. 2. 2025	Odyssea.100 let ČAZV
10. 10. 2024 – 26. 1. 2025	Stromy vypravují
13. 12. 2024 – 31. 12. 2026	Fotosyntéza
30. 1. – 2. 3. 2025	Zima na venkově
18. 2. – 15. 6. 2025	Plužiny. Historické polní systémy České republiky
4. 3. – 27. 7. 2025	Příběh půdy
4. 3. – 11. 5. 2025	Gabriel Jirsík
18.–22. 3. 2025	Na vláčky!
19. 3. – 4. 5. 2025	Kouzlo historické techniky
24. 4. – 26. 6. 2025	130. výročí Národopisné výstavy
6. 5. – 1. 6. 2025	Mléčná fantazie – Oslava světového dne mléka
6. 5. – 29. 6. 2025	Dobroty z lesa
13. 5. – 9. 11. 2025	Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku
1. 7. – 28. 9. 2025	Krajina – řád v chaosu
26. 6. – 9. 11. 2025	Zahradnická fakulta v Lednici: 40 let péče o krajinu, tradici a budoucnost
1. 7. – 31. 8. 2025	Dětské kresby na téma voda 2025
29. 7. 2025 – 1. 3. 2026	Byla to jatka
2. 9. 2025 – 22. 3. 2026	Plavali plavci malou vodičkou...
30. 9. 2025 – 19. 4. 2026	Muzeum v bublinách
8. 10. 2025 – 31.12. 2025	L. P. 1360. Češi jedli lanýže. Evropa byla na houbách
25. 11. 2025 – 18. 1. 2026	Papírové betlémy – jedinečný český fenomén

100 let Klubu Českého staváka
Výstava u příležitosti 100. výročí založení Klubu českého staváka představila výběr nejlepších prací z výtvarné soutěže pro mladé chovatele. Nabídla 22 děl zachycujících českého staváka, historicky významné národní plemeno holuba typické svým charakteristickým vzhledem a letem. Výstava zároveň připomněla význam dlouholeté tradice chovu českého staváka v České republice.

Mák, konopí, drogy – pomocníci i svůdci lidstva
Panelová instalace nabídla komplexní pohled na tradiční i současné využití máku a konopí v potravinářství, průmyslu a medicíně. Zaměřila se také na problematiku zneužívání těchto rostlin k výrobě omamných látek. Přiblížila význam chráněného zeměpisného označení „Český modrý mák" i potenciál technického konopí v oblasti udržitelného využití.

Odyssea. 100 let ČAZV
Výstava připravená ke 100. výročí založení Československé akademie zemědělské mapovala historii a proměny této významné instituce, na jejíž činnost dnes navazuje Česká akademie zemědělských věd. Přinesla přehled klíčových etap zemědělského výzkumu, vydavatelských aktivit i odborného přínosu pro oblast zemědělství, potravinářství a lesnictví. K vidění byly

historické publikace, fotografie a archivní materiály dokumentující stoletý vývoj české zemědělské vědy.

Stromy vypravují
Fotografie Pavla Hössla a kresby Jaroslava Turka zachytily více než tři desítky památných stromů z různých částí České republiky. Soubor upozornil na jejich historickou, přírodní i kulturní hodnotu a umožnil sledovat proměny těchto stromů v průběhu několika desetiletí. Výstava prezentující téma památných stromů v Česku byla uspořádána u příležitosti životního jubilea Marie Hruškové (85 let), která se celoživotně zasazuje o mapování a záchranu nejmohutnějších stromů na našem území.

Fotosyntéza
Hlavní výstava sezony. Fotosyntéza je jedním z nejdůležitějších přírodních procesů, na němž závisí život na Zemi. Proces poháněný sluneční energií, během kterého vzniká z oxidu uhličitého a vody cukr a kyslík, je základem veškerého života na zemi. Tři a půl miliardy let starý vynález bakterií, řas a rostlin nám umožňuje dýchat, žít a vyrábět potraviny. Na efektivitě fotosyntézy přímo závisí výnosy v zemědělství, které musí pokrýt potřeby stále rostoucí lidské populace. Proto se jedná o jeden z nejintenzivněji zkoumaných jevů s projekty zaměřenými na zvýšení schopnosti fotosyntézy u zemědělských plodin. Výstava umožňuje návštěvníkům nahlédnout do tajů tohoto pouhým okem neviditelného, a přesto všudypřítomného procesu, který určuje podobu a existenci našeho světa, často v nečekaných souvislostech.

Zima na venkově
Historické fotografie ze sbírky Národního zemědělského muzea zachytily každodenní život na venkově během zimního období, které bylo pro obyvatele spojeno s řadou náročných prací i omezení. Snímky představily tradiční řemesla, zimní hospodářské činnosti i atmosféru života na českém venkově v minulosti. Výstava zároveň připomněla význam zásobování a soběstačnosti v období zimních měsíců.

Plužiny. Historické polní systémy České republiky
Téma historických plužin a jejich role v utváření české krajiny zpracovala výstava zaměřená na vývoj polních systémů od středověku po současnost. Návštěvníci se mohli seznámit s dochovanými relikty historického členění krajiny i jejich významem z hlediska kulturního dědictví a ochrany krajinného rázu. Projekt vznikl ve spolupráci České zemědělské univerzity a Jihočeské univerzity v rámci programu NAKI II Ministerstva kultury.

Příběh půdy
Panelová výstava věnovaná půdě upozornila na její nezastupitelnou úlohu v přírodních procesech i každodenním životě člověka. Zaměřila se na rozmanitost půdního prostředí, mechanismy jeho proměn a hlavní rizika spojená s degradací půdy. Důraz byl kladen také na odpovědnou péči o krajinu a ochranu přírodních zdrojů.

Gabriel Jirsík
Život a odborné působení lesmistra a vysokoškolského pedagoga Gabriela Jirsíka přiblížila panelová instalace vycházející z dosud nepublikovaných materiálů. Pozornost směřovala k vývoji lesnického vzdělávání, vzniku lesnického odboru ČVUT v Praze i dobovým přístupům k hospodaření v lesích na přelomu 19. a 20. století.

Na vláčky!
Modulové kolejiště H0 připravené Klubem železničních modelářů Praha 7 – Bubny představilo detailně zpracovanou železniční trať v měřítku 1:87 o délce 73 metrů. K vidění byly modely historických i současných vlakových souprav, realisticky ztvárněné železniční stanice, krajina i drobné scénické detaily inspirované skutečným provozem českých železnic. Součástí prezentace byly také modely automobilů, zemědělské a lesní techniky, které doplnily autentickou podobu krajiny a každodenního života podél tratí.

Kouzlo historické techniky
Výběr kreseb posluchačů studijního programu Architektura a stavitelství Fakulty stavební ČVUT v Praze představil originální výtvarné ztvárnění traktorů, zemědělských strojů a dalších technických exponátů z expozice Traktor. Vystavené kresby vynikaly nápaditým zpracováním, smyslem pro detail a precizní kreslířskou technikou.

130. výročí Národopisné výstavy
Připomínka 130. výročí Národopisné výstavy českoslovanské představila dobové fotografie a modely dokumentující podobu této významné kulturní události i tehdejší prezentaci lidové kultury, řemesel a venkovského života.

Mléčná fantazie – Oslava světového dne mléka
Výstava představila výtvarné práce dětí ze základních škol z celé České republiky. Soutěžní obrázky, malby a koláže zachycovaly svět mléka a mléčných výrobků, ale také význam mléka v každodenním životě a zdravé výživě.

Dobroty z lesa
Prezentace nejlepších prací z 2. ročníku dětské výtvarné soutěže pořádané u příležitosti Týdne lesů. Tématem soutěže bylo výtvarné ztvárnění lesních plodů, pochoutek a dalších darů lesa očima dětských autorů.

Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku
Téma vztahu člověka a koně připomnělo význam koní pro dopravu, hospodářství, lesnictví, vojenství i sportovní aktivity. Zároveň bylo připomenuto 100 let od založení Zemského hřebčince v Tlumačově, který sehrál významnou roli v rozvoji českého chovu koní.

Krajina – řád v chaosu
Černobílé fotografie Aleše Jungmanna pracovaly s motivem krajiny jako prostoru na pomezí řádu a nahodilosti. Autor do krajinářské tvorby promítl zkušenosti z fotografování architektury, zejména důraz na kompozici, strukturu a vztah světla a formy. Výstava navázala na cyklus krajinářské fotografie, který muzeum realizuje od roku 2021.

Zahradnická fakulta v Lednici: 40 let péče o krajinu, tradici a budoucnost
Výstava připomněla 40 let od založení Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a její význam pro rozvoj zahradnického vzdělávání, výzkumu a krajinářské architektury v České republice. Přiblížila také dlouhodobé propojení fakulty s Lednicko-valtickým areálem i její přínos v oblasti péče o krajinu, zeleň a udržitelný rozvoj.

Dětské kresby na téma voda 2025
Ochrana ledovců byla hlavním tématem dětské výtvarné soutěže ke Světovému dni vody, kterou každoročně vyhlašuje Ministerstvo zemědělství. Oceněné práce upozorňovaly na význam vody jako omezeného přírodního zdroje a zdůrazňovaly potřebu odpovědného hospodaření s vodou i ochrany životního prostředí.

Byla to jatka
Historii bývalých pražských Ústředních jatek v Holešovicích připomněla panelová výstava připravená k 130. výročí otevření areálu. Zachytila proměny tohoto místa od původního provozu městských jatek přes období fungování tržnice až po současnou revitalizaci směřující k vytvoření kulturně-gastronomického centra a veřejného prostoru pro setkávání.

Plavali plavci malou vodičkou…
Výstava historických fotografií přiblížila tradici vltavské a otavské voroplavby prostřednictvím archivních snímků zachycujících práci plavců, vorařů i život kolem řek.

Muzeum v bublinách
Komiksově pojatá instalace nabídla netradiční pohled na historii Národního zemědělského muzea a jeho podsbírky. Prostřednictvím ilustrací a nadsázky zachytila vybrané momenty z dějin muzea i každodennost spojenou se zemědělstvím a životem na venkově.

L. P. 1360. Češi jedli lanýže. Evropa byla na houbách
Druhý ročník projektu věnovaného lanýžům se soustředil na jejich historický a kulturní význam v českém i evropském prostředí. Připomenut byl objev nejstarší doložené zmínky slova „lanýž" v křesťanské Evropě, pocházející z českých zemí z roku 1360. Nechyběly informace o gastronomickém využití lanýžů, dobových receptech ani výsledcích současného českého výzkumu v této oblasti.

Papírové betlémy – jedinečný český fenomén
Česká tradice papírových betlémů byla představena prostřednictvím historických i autorských prací dokumentujících rozmanitost domácí betlémářské tvorby. Vedle regionálních betlémů z Třebíčska a Ústeckoorlicka byly vystaveny také práce významných českých ilustrátorů a výtvarníků, mimo jiné Josefa Lady, Mikoláše Alše, Jiřího Trnky nebo Jiřího Šlitra.

4.2.2.2 Výstavy v NZM Čáslav

5. 4. – 28. 10. 2025	Projekty zemědělských staveb v modelech
5. 4. – 28. 10. 2025	Czech Nature Photo
5. 4. – 28. 10. 2025	výstava Mendel
5. 4. – 28. 10. 2025	Mechanizace zahrádkářů
3. 5. 2025	výstava japonských automobilů
11. 10. 2025	výstava motocyklů Freedom motor cycle

Projekty zemědělských staveb v modelech
Objektem výzkumu je představení typových projektů zemědělských staveb organizace Agroprojekt, která byla významným hráčem v oblasti zemědělského plánování a výstavby v Československu od 50. let 20. století.

Expozice prezentuje modely projektů kravínů, vepřínů, sýpek a dalších objektů, které ilustrují modernizaci československého zemědělství v 60. a 70. letech a rozvoj exportních projektů v 80. letech. Přínosem výstavy je možnost vlastní prezentace historického vývoje zemědělské infrastruktury a jejího vlivu na efektivitu zemědělské výroby.

Czech nature foto
Výstava vítězných a nominovaných prací soutěže Czech Nature Photo 2019 představuje výběr nejlepších snímků přírody pořízených českými fotografy. Fotografická soutěž Czech Nature Photo se v České republice koná od roku 2017 a pravidelně oceňuje výjimečné fotografie zachycující rozmanitost, krásu i křehkost přírody.

Mendel – komiks ze života Gregora Johanna Mendela
Výstava představuje život a dílo zakladatele moderní genetiky Gregora Johanna Mendela. Přibližuje jeho vědecké objevy, osobní příběh i historický kontext 19. století originální formou komiksových koláží, které propojují vědu s vizuálním vyprávěním. Výstava vznikla ve spolupráci s Hvězdárnou a planetáriem Brno. Autory komiksových koláží jsou Vendula Chalánková a Ján Obyčovský.

Mechanizace zahrádkářů
Depozitáře čáslavské pobočky Národního zemědělského muzea v sobě ukrývají mnoho unikátních a zajímavých exponátů. Výstava Mechanizace zahrádkářů prezentovala doposud skryté poklady z oblasti historických polních fréz, motorových sekaček, malotraktorů a jejich rozmanitého příslušenství. Ulehčení práce bylo od nepaměti motorem pro vynálezce, zlepšovatele a průkopníky různých oborů. To platilo i v zemědělství, především v oblasti zpracování půdy. Díky zdokonalení spalovacích motorů, a především snížením jejich hmotností v první polovině 20. století bylo možné konstruovat i menší stroje pro malorolníky. Právě tyto stroje, určené také pro nejrůznější práce v zahradnictví, zelinářství, školkách, sadech, parcích a dalších odvětvích, můžeme zařadit do mechanizace zahrádkářů. Vystavené exponáty pocházejí převážně ze druhé poloviny 20. století. Kromě strojů známých velkých firem byly zastoupeny i výrobky méně známé, popřípadě zajímavé konstrukce vyrobené po domácku kutily.

Výstava Japonských automobilů
Výstava uspořádaná v rámci akce Gymkhana drift, na které bylo k vidění osm desítek vozů japonské výroby.

Výstava motocyklů Freedom motor cycle - během traktoriády - zlaté české ručičky proběhla výstava motocyklů motoklubu Freedom Čáslav. Přes čtyři sta motocyklů nejrůznějších značek a stáří bylo vystaveno na zpevněných plochách mezi výstavními halami.

Výstava historických kočárů
Soubor kočárů a saní, který ukázal rozmanitost typů používaných na našem území. Kromě povozů a saní určených pro zásobování nechyběly ani kočáry pro dopravu, kočáry určené pro lékaře či pohřební vozy.

4.2.2.3 Výstavy v NZM Kačina

21. 6. 2024 – 31. 12. 2025 Karel Chotek, fotograf s modrou krví

21. 6. 2024 – 31. 12. 2025	Sudek a Chotek. Kačina a fotografie
do 31. 12. 2025	Proso, mana nebeská
5. –21. 4. 2025	Velikonoce na Kačině
22. 3. – 31. 8. 2025	Podoby ženy
15. 6. – 31. 5. 2025	Slepice, slepice, slepice
21. 8. – 30. 9. 2025	Rondely
28. 3. – 8. 9. 2025	Kdo stojí za Bio
21. 6. 2024 – 31. 12. 2025	Jak na klima v Polabí
29. 11. – 31. 12. 2025	Tradiční betlémy ze zámku a podzámčí
22. 3. – 31.10.2025	Ukryto v muzeu
22. 3. – 31. 12. 2025	Makovky
16. 6. – 30. 9. 2025	Zastavení
10. 7. – 31. 12.2025	Síci píci
10. 7. – 31. 8.2025	Skrytá krása hmoty
14. 6. – 31. 8.2025	Život motýla
1. 8. – 4. 10.2025	Tajemství fotosyntézy
1. 6. – 31. 10.2025	Šaty dělají člověka i v zemědělství
23. 8 – 31. 12. 2025	Kačiny
24. 9. – 29. 10.2025	Jeden den v Charitě
4. 10. – 31. 12. 2025	Aristokracie v sedle (Koně ve službách aristokracie)
4. 10. – 31. 12. 2025	Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku
7.– 31. 12. 2025	Zabijačka/Výstava fotografií J. Štreita
29. 11. – 31.12.2025	Krajiny z Kačiny

Karel Chotek, fotograf s modrou krví
Výstava fotografií Karla Chotka. Aristokrat se fotografování věnoval téměř třicet let a během tohoto období se postupně vypracoval z tuctového fotoamatéra zachycujícího pouze svou rodinu až po fotografa velmi vysoké úrovně. Fotografie pocházejí ze sbírek Národního památkového ústavu, Státního zámku Velké Březno, Státního oblastního archivu Praha, rodinného archivu Chotků a z Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Kurátory výstavy jsou Jiří Preclík a Jan Vaca.

Sudek a Chotek. Kačina a fotografie
Výstavu připravilo Národní zemědělské muzeum ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze. Obsáhlý soubor fotografií a texty o dětství a rodinném zázemí Josefa Sudka zpracoval v roce 2015 Jan Mlčoch. Kurátory výstavy jsou Jan Mlčoch (UPM) a Edita Mikolášková (NZM).

Proso, mana nebeská
Rok 2024 byl Organizací pro výživu a zemědělství Spojených národů (FAO) vyhlášen mezinárodním rokem prosa. Výstava vznikla při této příležitosti.

Velikonoce – velikonoční zvyky a tradice
Velikonoce nejsou jen pondělí, kdy je pomlázka. Věřící se soustředí na svatý týden, který pondělku předchází. Je posledním časem Ježíšova pozemského života. Výstava návštěvníky seznámila s jednotlivými dny pašijového týdne, prezentovala velikonoční poklady z našich sbírek a v neposlední řadě návštěvníkům připomněla některé velikonoční tradice, zvyky a historii Velikonoc.

Podoby ženy
Podoby ženy je autorská výstava Ivany Sodomkové, která je zaměřena na ženy, lásku a naději. Tématem vystavených obrazů jsou hlavně ženy - královny, šlechtičny, nevěsty, andělé - a také láska a naděje.

Slepice, slepice, slepice
Autorská výstava Veroniky Koubalové. V prostorách NZM Kačina vytvořila Veronika Koubalová autorskou výstavu týkající se jarního období. Její základ tvoří osobní sbírka především porcelánových sošek kohoutů, dóz se slepicemi, starých kalíšků na vejce a dalších předmětů. Její sbírka vzniká společně s vlastní farmou na produkci vajec. Začátkem roku 2025 získala její firma ocenění regionální produkt Kutnohorska.

Rondely
Rondely, rozety, hostie…kruhové motivy vytvořené drobnou kaligrafií jsou osudovými leitmotivy tvorby Lenky Baroňové. Texty vytvořené písmem Cancellaresca italica psané v latinském, anglickém i českém jazyce vyplňují křehký dekor kruhů, které soustřeďují centrum pozornosti do nitra obrazu k jemným středovým perokresbám. Motivy kreseb jsou zjednodušené růžice, holubice, kalich nebo kaplička. V písmu jsou použity výňatky textů mešního řádu, evangelií a křesťanských modliteb.

Kdo stojí za Bio
Výstava prezentuje život na českých ekofarmách. Jan Hvízdal zachycuje momenty a situace, jež jsou pro ekologické zemědělství charakteristické – od autentického vztahu člověka se zvířetem, přes péči o krajinu a půdu, až po radost a pocity naplnění, které tento způsob hospodaření přináší.

Jak na klima v Polabí
Výstava je procházkou po krajině budoucnosti! Interaktivní výstava provádí přírodou, jakou v Polabí můžeme v budoucnu mít –dravou, udržitelnou a funkční.

Tradiční betlémy ze zámku a podzámčí
Výstava Betlémy na zámku a podzámčí – příběhy rodinných betlémů prezentovala další příběhy vybraných rodinných betlémů z určitých oblastí Čech a Moravy. Výstava navazovala v rámci cyklu na předchozí ročníky a je již tradičně nedílnou součástí prosincového programu Advent na zámku.

Ukryto v muzeu
Co všechno se skrývá v muzeu, v jeho depozitářích a jak to všechno funguje? Muzeum má řád, muzejní sbírka je neustále se rozrůstající soubor věcí nejrůznějšího charakteru. Výstava otevírá prostory pro návštěvníkovu představivost. Nabízí jiné způsoby a pohledy, jak se na uchovávané dědictví podívat a interpretovat ho.

Makovky
Makovky v různých podobách, rolích a fázích života jsou námětem prostorové instalace autorky Kateřiny Závodové. Prezentuje výrobu makových panenek z vlčích máků, které kvetou od května do srpna, a proměňuje toto období na čas příležitostí mezigenerační komunikace. Výstava je v dialogu z podsbírkou NZM Rostlinná výroba.

Zastavení
Výstava Zastavení představuje v prostorách zámku Kačina několik děl současných výtvarných umělců: Dominika Běhala, Richarda Štipla a Jindřicha Zeithammla. Akce Zastavení je součástí

širšího projektu, realizovaného v rámci výročí zapsání města Kutná Hora na Seznam světového dědictví UNESCO. Je prezentací děl současného výtvarného umění v prostorách historických objektů a kostelů na území Kutné Hory a přilehlých obcí. Cílem projektu je připomenutí, že neexistují hranice mezi současným uměním a uměním minulých epoch.

Síci píci
Výstava přibližuje donedávna běžnou práci v každé domácnosti, ruční sečení trávy (sklizeň píce) a přípravu sena. Seznamuje s potřebnými nástroji a popisuje všechny související procesy od seče po uskladnění píce.

Skrytá krása hmoty
Vědecká fotografie. Věda a umění jsou na první pohled dvě zcela rozdílné kategorie. Výstava nabízí spoustu příkladů, kdy se věda s uměním prolíná, navzájem mísí a doplňuje.

Život motýla
Tématem výstavy je život motýla a různé fáze jeho života. Autorkou výtvarného konceptu a podob motýlů je Eva Blahová, kostýmní výtvarnice.

Tajemství fotosyntézy
Panelová výstava je jedním z výstupů projektu Fotosyntéza NZM. Vznikla mimo jiné na základě podkladů pro výstavu Fotosyntéza v NZM Praha.

Šaty dělají člověka i v zemědělství
Oděv je podstatnou součástí identity každého člověka a při každé příležitosti. Zveme vás ke shlédnutí fotografické, panelové výstavy ze Sbírky Národního zemědělského muzea, která prezentuje způsob a styl oblékání při různých zemědělských činnostech.

Kačiny
Výstava propojuje svět severoamerických indiánů a keltských obyvatel střední Evropy. Prvním exponátem je indiánská figurka kachina z kultury pueblanských národů, druhým drobná bronzová kačenka z doby laténské, nalezená v okolí zámku. Spojuje je zvuková podobnost názvů i hlubší vztah člověka k přírodě a krajině.

Jeden den v Charitě
Jak vypadá jeden obyčejný pracovní den v Charitě? A je vůbec obyčejný? Na to odpovídají velkoformátové černobílé snímky kolínského fotografa Františka Stráníka, který několik měsíců navštěvoval střediska a centra kutnohorské Charity a zachytil práci charitních pracovnic a pracovníků v terénu i v zázemí. Fotografie zobrazují okamžiky od setkání s klienty a poskytování sociálních i dalších služeb až po drobné úsměvy v těžkých chvílích a tichou radost z vykonané práce. Návštěvníci uvidí Charitu nejen jako instituci, ale především jako lidský příběh tvořený empatií, odhodláním a každodenními příběhy, které dávají naději. Výstava bude k vidění od 25. září do 29. října v kapli Zámku Kačina, její vernisáž proběhne ve čtvrtek 25. září od 16:00 hodin.

Aristokracie v sedle (II. Část Koně ve službách aristokracie)
Koně hráli v životě šlechty nezastupitelnou roli. Byli nejen praktickým pomocníkem v hospodářství, dopravě či při lovu, ale i symbolem společenského postavení. Umění jízdy na koni patřilo k základním dovednostem každého šlechtice. Koně provázeli také šlechtickou rodinu Chotků – majitele zámku Kačina. Zámecké stáje nejvíce ožily za časů Quida Thun-Hohensteina, posledního šlechtického pána Kačiny. Jeho vášeň pro lov a koně dodala těmto prostorám život, který v jejich kamenných zdech tiše doznívá dodnes. Mezi fotografy, kteří s

citem zachytili krásu a dynamiku koní, vynikal pardubický rodák Josef Pírka (1861–1942). Proslul především snímky z parforsních honů a dostihů, v nichž dokázal zachytit nejen pohyb, ale i atmosféru vznešené tradice a jezdeckého umění. Šlechtu a jejich koně v okolí Kutné Hory zachycovali také Heinrich Dittrich či pražský ateliér Langhans."

Nasyp koni obroku, půjde s tebou do skoku
Přemýšlíme-li o největších výhrách člověka, pak v něm vždy najdeme koně-zvíře, které ze všech živočichů nejvíce poznamenalo dějiny a pokrok lidstva. Byla to zejména obrovská síla a rychlost, která vedla člověka k jejich využití. Na koních jsme překonávali velké dálky, lovili zvěř nebo nám pomáhali zvládat těžkou práci v zemědělství, lesnictví či dolech. V těžkých časech nám byli oporou ve válkách a v těch lepších se stali partnery při zábavě a sportu. Letos zároveň slavíme sto let od založení Zemského hřebčince v Tlumačově, který s mnoha dalšími stál u rozvoje chovu koní u nás. Výstava je rozdělena do dvou částí. Na dvorku Národního zemědělského muzea naleznete venkovní část výstavy, která koně popisuje z mnoha pohledů. Dozvíte se odkud k nám kůň přišel, v jakých oblastech působil kdysi a kde jej nalezneme dnes. Druhá část výstavy je pak sondou do Sbírky Národního zemědělského muzea. Obdivovat zde můžete sbírkové předměty, jenž se ke koním vztahují.

Zabíjačka
Pod vedením zkušeného řezníka bylo návštěvníkům představeno toto zajímavé řemeslo. Součástí výstavy bylo mnoho chutí, vůní a interakce.

Krajiny z Kačiny
Výstava obrazů tematicky zaměřená na parkové scenerie a krajinomalbu z okolí zámku Kačina v různých ročních obdobích.

4.2.2.4 Výstavy v NZM Ohrada

20. 6. – 31. 12. 2025	Adam Simandel a Fotostory — Lovecké příběhy aneb umění lovecké fotografie a svět kynologie
20. 6. – 31. 12. 2025	Miloslav Frantál — ryby a zvěř hlubockých rybníků
1. 9.– 31. 10. 2025	Douglaska tisolistá — dřevina budoucnosti
1. 4. – 31. 10. 2025	Výstava Stromy, lesy, klima.cz / cyklus Fotosyntéza
20. 6. – 31. 10. 2025	Střelecké terče ze sbírek NZM Ohrada
1. 4. – 31. 10. 2025	Vltava – pocta řece a lidem od vody
1. 4. – 31. 10. 2025	Lovecké tesáky
12. 4. – 31.10.2025	Introdukovaná zvěř
2. 8. – 31. 10. 2025	Výstava Jihočeské imprese aneb když Líbal maloval krajinu
31. 1. – 31. 12. 2025	Venkovní galerie Ohrada / Rybníky, krajina a my
20. 6. – 2. 6. 2025	Venkovní galerie Ohrada / Adam Simandel a Fotostory – Lovecké příběhy aneb umění lovecké fotografie a svět kynologie
1. 1. – 19. 6. 2025	Venkovní galerie Ohrada – Jaromír Zumr – Fotografické toulky
4. 4. – 31. 12. 2025	Venkovní galerie Ohrada – Deset let se ZOO Hluboká

Adam Simandel a FOTOSTORY A.S: Lovecké příběhy I.
Výstava 42 velkoformátových fotografických obrazů významného mysliveckého fotografa Adama Simandela je poetickým souborem a dokladem současné myslivecké a kynologické praxe odlovu zvěře a zkoušek loveckých psů. Výstava byla umístěna v celém areálu muzea – Rybářská chodba, recepce a venkovní areál.

Miloslav Frantál – ryby a zvěř hlubockých rybníků
V rámci cyklu Malá galerie Ohrada proběhl další díl autorské výstavy výtvarníka a zaměstnance NZM Ohrada, který různými technikami zobrazuje ryby a zvěř hlubocké krajiny. Douglaska tisolistá — dřevina budoucnosti. Drobná výstava vznikla jako reakce na stejnojmennou konferenci v NZM Ohrada, která zde proběhla již v roce 2024. Kromě zajímavých historických pohledů na introdukci dřeviny a její souvislosti s evropským lesnictvím 19. století přinesla i několik fotografických dokumentů nejzajímavějších jedinců v ČR.

Stromy, lesy, klima.cz / cyklus Fotosyntéza
Výstava popisuje úlohy lesů v České republice s různými funkcemi pro společnost, zejména však z té zásadní, tj. procesu fotosyntézy. Na výstavě byly poprvé veřejnosti představeny skeny semen lesních dřevin ze Semenářského závodu Lesů ČR, s. p. Originální výtvarnou podobu přinesla výtvarnice Silvia Belis, její ilustrace a originální omalovánka pak doprovodily i stejnojmenný lektorský program, který na výstavu navázal. K atraktivnímu obsahu přispělo video Akademie věd ČR z cyklu Nezkreslená věda.

Střelecké terče ze sbírek NZM Ohrada
Drobná výstava 12 originálů střeleckých terčů z konce 19 století byla vhodným doplňkem dalších mysliveckých témat. Všechny exponáty pocházejí ze sbírek NZM Ohrada.

Vltava – pocta řece a lidem od vody
Pokračování výstavy z roku 2024 pro velký zájem návštěvníků. Výstava je součástí velkého projektu Voroplavba jako součást lesního dopravnictví kurátorů podsbírky Lesnictví. Jde první výstavní výstup, který se atraktivním tématem řeky zapojil do souběžných akcí projektu NPÚ Vltava slavná a splavná, který je realizován v letech 2024–2025. Kromě sbírkových předmětů muzea byly vystaveny zajímavé artefakty ze soukromé sbírky a objekty zapůjčené v rámci spolupráce s ČVUT. Atraktivní fotografie, zápisky a lesnické formuláře doplnil předmětový mobiliář, to vše jako doklady života a práce lesního na konkrétním revíru Korce, malé osady přímo u Vltavy, která je nyní pod hladinou VD Orlík. Na výstavě byla použita dotyková interaktivní mapa řeky Vltavy a velké množství nikdy doposud nevystavených historických fotografií. Výstava, která je realizována ve spolupráci s katedrou Geomatiky ČVUT Praha.

Lovecké tesáky aneb krátké chladné a palné zbraně ze sbírek NZM Ohrada
Ucelený vývoj zbraní od 17. do 19. století, jejich umělecké zpracování v jednotlivých etapách i různé zajímavosti z historie puškařství byly k vidění na výstavě Krátké chladné a palné zbraně, která byla součástí expozice v Hodovním sále. Vystavené zbraně doplnily stálou expozici dlouhých palných zbraní. Zajímavým exponátem byl lovecký tesák Františka Ferdinanda d'Este (1863–1914), vyrobený firmou Stanislaus Striberny ve Vídni kolem roku 1890. Tento tesák byl pravděpodobně věnován Schwarzenbergům, případně někomu z jejich personálu.

Kapr, člověk a krajina
Úvodním mottem výstavy byla tato douška: „Neopakovatelný zásah v podobě modrých hladin soustavy rybníčků a rybníků do neprůchodných bažin, močálů a podmáčených luk nám naši předkové zanechali, kapra za výlučnou rybu měli, a ještě vodu regulovali a zadržovali…" Výstava je věnována rybářům a rybám, zejména však rybníkářům a kaprovi. Oni totiž proměnili naši krajinu, nejen tu jihočeskou, k dnešní podobě. Výstavu činí výjimečnou, kromě různých zajímavých a cenných sbírkových předmětů, také fotografie známých fotografů, kteří dokumentují krajinu z rogala či letadla. Z výstavy vyplynul i soubor panelů, které jsou dále

zapůjčovány jiným vzdělávacím a veřejným institucím (Rybářská škola Třeboň, Jihočeská univerzita).

Jaromír Zumr – Fotografické toulky
Blízká setkání s přírodou známého fotografa zvěře a lesa Jaromíra Zumra. Velká výstava k životnímu jubileu autora nabídla špičkové fotografie zvěře, ptáků a přírody, včetně jeho fotografického vybavení a autorských tiskovin. Celá výstava byla realizována ve spolupráci s autorem včetně grafické úpravy a stylizace popisek. Vznikla tak i série panelů, které budou sloužit jako putovní výstava pro jiné pobočky NZM a další zájemce. Autor provedl zájemce komentovanou prohlídkou výstavy v rámci Národních mysliveckých slavností.

Introdukovaná zvěř
Velká výstava v různých prostorách NZM Ohrada mapuje historii introdukce zvěře a popisuje různé příběhy vnesení živočišných druhů do českého prostředí. Je koncipována zejména s ohledem na současnou mysliveckou problematiku introdukce a různé reflexe společnosti. Část výstavy pokračuje i v dalším roce 2026.

František Líbal / Jihočeské imprese aneb Když Líbal maloval krajinu
Výstava 65 obrazů významného známého jihočeského výtvarníka, který značně přesáhl významem region byla unikátním průřezem životního díla. Výstava byla připravena ve spolupráci s dědici práv a známým kunsthistorikem PhDr. Jaromírem Procházkou**.**

Rybník, krajina a my v soukolí času
Výstava Rybník, krajina a my v soukolí času je spolu s již realizovanou výstavou Česká rybí kuchyně aneb kapr nejen o Vánocích v NZM Praha součástí projektu Kulturní tradice českého rybářství ve světle jejího využití v cestovním ruchu a krajinotvorbě (RYBA) NAKI II.
Cílem výstavy bylo zachytit, jak výstavba rybníků v českých zemích ovlivnila v průběhu zhruba jednoho tisíciletí tvářnost naší krajiny i život lidí. Návštěvníci se dozvěděli například o rozporuplném vnímání hromadné výstavby rybníků v době renesance, o úloze rybníků ve válečnictví, kde rybníky měly nejen funkci fortifikační, ale byly využívány i jako útočné zbraně. Pozornost byla věnována rovněž významu rybníků v krajinné ekologii. Rybníky inspirovaly i mnohé umělce a některá jejich díla byla na výstavě představena. Především tvorba našich malířů – krajinářů, kterým svět rybníků učaroval, ale i o další umělecké obory, jako je literatura, hudba či film. Byly také představeny profese spojené se stavbou rybníků a chovem ryb od středověku až po současnost a práce rybníkářů v průběhu roku. Výstava se nevyhýbala ani kontroverzním tématům rybníkářství v minulosti i současnosti.

Venkovní galerie Ohrada – Deset let se ZOO Hluboká
Panelová výstava, mapující deset let, kdy správa současné ZOO Hluboká byla spojená s NZM. Kromě zajímavých dobových dokumentů a citací přináší výstava také doposud neviděné fotografie z archivu muzea. Návštěvníkům tak výstava připomíná souvislosti založení ZOO na Ohradě, která vznikla jako živé vydání muzea v roce 1938.

4.2.2.5 Výstavy v NZM Ostrava

15. 4. 2023 – 31. 8. 2026	Výstava Na pole – na motokole
9. 10. 2024 – 15. 6. 2026	Rekultivace, druhý život krajiny
9. 10. 2024 – 14. 4. 2025	Archeologie z nebe
9. 10. 2024 – 8. 1. 2025	Obrazy života našeho kraje
31. 10. 2024 – 31. 8. 2025	Plasty jako dobrý sluha, ale špatný pán
31. 10. 2024 – 14. 4. 2025	Botka jménem Melichar

1. 5. 2– 31. 8. 2025	Konec hlubin
21. 5. – 6. 6. 2025	Výstava závěrečných prací atelieru grafiky FU OSU
1. 9. – 31. 3. 2026	Mostecko, krajina hnědého uhlí ve fotografiích S. Štýse
20. 6. – 10. 11. 2025	Minimalistická Ostrava
18. 11. – 18. 12. 2025	The Roots / FolklorOva
Venkovní panelové výstavy	
1. 10. 2024 – 20. 1. 2025	Lidová architektura na Národopisné výstavě 1895
20. 1. – 17. 6. 2025	Šaty dělají člověka i v zemědělství
17. 6. – 31. 8. 2025	Zachraň srnče před sekačkou
17. 4. – 29. 5. 2025	Spálená země
1. 9. 2025 – 16. 1. 2026	Příběh semen, příběh lidí

Na pole – na motokole
Na výstavě mohli návštěvníci zavzpomínat na maloobjemové motocykly a mopedy československé výroby z let 1950–1989, tehdy oblíbené dopravní prostředky zaměstnanců JZD a státních statků, na nichž jezdili do práce. Připomenout si mohli i dvě desítky jednotných zemědělských družstev (JZD), která v minulosti vznikla na území ostravské aglomerace. Výstava byla koncipována jako příspěvek k životnímu stylu zemědělců ve druhé polovině 20. století, kdy převládal nedostatek dvoustopých osobních dopravních prostředků.

Rekultivace, druhý život krajiny
Návštěvník se na výstavě podrobně seznamuje s problematikou hald a poklesových kotlin. Zjišťuje, jaké rostliny a jací živočichové se vyskytují v poškozené pohornické krajině. Výstava odhaluje, jak složitý a zdlouhavý proces rekultivace mohou být a představuje i vybrané realizované rekultivačními projekty.

Archeologie z nebe
Výstava představila především metody dálkového průzkumu používaných v archeologii, základy archeologického výzkumu a podrobněji návštěvníky seznámila s nedestruktivními metodami používanými v archeologii. Návštěvníci si mohli prohlédnout archeologické nálezy a dozvěděli se více o práci archeologa. Výstava se uskutečnila ve spolupráci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., a Národního památkového ústavu.

Obrazy života našeho kraje
Výstava s podtitulem Dny všední a sváteční aneb Tradice a obyčeje našich předků zobrazuje uvedené na fotografiích Romana Poláška. Fotografie zaměřené na lidové tradice v chronologii roku od tzv. ondřejského věštění, fotografie zobrazující řemesla a práce vykonávané během zemědělského roku.

Plasty jako dobrý sluha, ale špatný pán
Putovní výstava edukovala návštěvníky muzea o plastech a jejich efektivním využití. Úkolem výstavy bylo učit děti, ale i dospělé, jak plasty co nejlépe používat, jak s nimi nakládat a co může každý jedinec dělat, abychom vlastnosti plastů využívali co nejefektivněji. Návštěvníci se dozvěděli mnoho i ne příliš známých, a přesto zásadních faktů o plastech. Tato putovní výstava je jedním z počinů iniciativy Replastuj a navazuje mimo jiné na metodickou příručku s názvem EKOABECEDA.

Botka jménem Melichar
Konstruktér František Melichar v roce 1881 otevřel úspěšnou továrnu na zemědělské stroje, v

jejímž vedení rodina skončila po druhé světové válce, kdy byl závod znárodněn a začleněn do národního podniku Agrostroj Brandýs nad Labem. Zemědělská technika byla představena prostřednictvím dobových reklamních plakátů.

Konec hlubin
Ondřej Durzcak, odborný asistent Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě se ve své volné fotografické tvorbě věnuje především proměně postindustriální krajiny severní Moravy a Slezska. Díky této činnosti nashromáždil velké množství fotografií, na nichž zachytil postupně mizející průmyslovou identitu Ostravska a Karvinska.

Výstava závěrečných prací atelieru grafiky FU OSU
Prezentace diplomových a bakalářských prací studentů Grafiky a virtuální grafiky v netradičním prostředí. Studenti kreativně využili specifickou atmosféru a expozice muzea, čímž jejich díla získala nový kontext a originální vizuální dopad. Některé práce dokonce organicky dotvořily stávající výstavy, propojily umělecký a muzejní svět a nabídly návštěvníkům neobvyklý zážitek a nový pohled na prezentovaná témata.

Mostecko, krajina hnědého uhlí ve fotografiích S. Štýse
Fotografická výstava Stanislava Štýse zachycující proměnu krajiny severních Čech, zejména Mostecka, Teplicka a Chomutovska, která byla zcela zničena těžbou hnědého uhlí.

Minimalistická Ostrava
Návštěvník objevuje Ostravu v jejích jednoduchých a přesto působivých formách. Jedná se o unikátní pohled na město očima mladých talentů – autory těchto fascinujících fotografií jsou studenti ze Střední škola služeb a podnikání, Ostrava-Poruba.

The Roots / FolklorOva
Výstava nabízí pohled a zkoumá, odkud vyrůstáme osobně, kulturně i přírodně. Umělci a umělkyně se prostřednictvím objektů, grafiky, malby a koláže dotýkají témat identity, tradice a propojení s přírodou. Kořeny se zde stávají symbolem stability i proměny, připomínají naše předky, krajinu i hodnoty, z nichž čerpáme sílu a inspiraci.

Venkovní panelové výstavy:

Lidová architektura na Národopisné výstavě 1895
Panelová výstava vychází ze stejnojmenné publikace autorů Jany Jakubské a Pavla Nováka vydané v roce 2016. Obsahuje výběr fotografií a plánů lidových staveb, které jsou ve sbírkovém fondu NZM a které byly prezentovány na Národopisné výstavě, také základní typy vesnických staveb. Výstava je doplněna výběrem z kreseb lidových stavení Václava Šebeleho, který se inspiroval dojmy z Národopisné výstavy a započal svou pouť po jihočeském venkově (výstavní panely na střeše).

Šaty dělají člověka i v zemědělství
Panelová, fotografická výstava ze Sbírky NZM reprezentuje způsob a styl oblékání při různých zemědělských činnostech. Přibližuje typické a do jisté míry již ikonické pracovní oděvy, které odrážejí způsob života i dobovou módu, a jsou signifikantní pro období od konce 19. století do 90. let 20. století. Zároveň by měla zdůraznit, že oděv je podstatnou součástí identity každého člověka a při každé příležitosti.

Zachraň srnče před sekačkou
Výstava věnující se tématu, kterému se vždy na začátku léta dostane velké publicity v mediích

a které se dotýká současné péče o zemědělskou krajinu. Senoseč první trávy představuje při dnešních agrotechnických procesech ohrožení pro desítky tisíc mláďat divoké zvěře. Existují lidé, kterým to není lhostejné a ve svém volném čase zachraňují ohrožená zvířata, komunikují s myslivci a zemědělci, nakupují drony a ve velmi brzkých ranních hodinách jsou v sezóně připraveni pomoci.

Spálená země
Prudké boje vedené na území dnešního Moravskoslezského kraje v závěru druhé světové války vedly ke zpustošení krajiny a k zničení řady obcí. Rodák z Dolní Lhoty, Vojtěch Pála (1903–1981) na konci dubna 1945 putoval územím bojů a vytvořil jedinečný soubor fotografií, které dílo zkázy dokumentují. Jeho cesta vedla přes Čavisov, Děhylov, Dobroslavice, Dolní Lhotu, Hrabyni, Svinov, Štítinu, Pustkovec, Velkou Polom a další místa. Výstava je pořádána k výročí 80. let od osvobození od nacismu. Výstava se koná před východním vstupem do OC Karolina Ostrava.

Příběh semen, příběh lidí
Výstava u příležitosti stoletého výročí existence ISTA (Intern. Seed Testing Association, 1924), u jehož založení v r. 1924 byl také český zástupce Eugen Vítek. Význam zdravého rostlinného materiálu – osiv a sadby – na kvalitu výnosů – procesy uznávání a kontroly RM v Česku s vazbou na mezinárodní předpisy a dohody, kontroly dovážených osiv a sadby ze třetích zemí, úloha úředních návěsek, pasů rostlin apod. Historie výroby osiv a sadby v Evropě, Česku. Využití zejména posterů, hodně obrazových ukázek. Ukázky návěsek, RL pasů, vzorkovací pomůcky osiv apod.

4.2.2.6 Výstavy v NZM Valtice

1. 7. – 12. 10. 2025	Zpracování ovoce a zeleniny
4. 4. 2024 – 31. 5. 2025	Zázrak jménem fotosyntéza
1. 4. – 31. 10. 2025	Ptáci lužních lesů
1. 6. – 30. 9. 2025	Barevná inspirace
1. 9. – 31. 10. 2025	S rostlinolékařem ve vinohradu
21. 9. – 30. 9. 2025	Dýně, cukety, patisony a cibuloviny
1. –31. 8. 2025	Rajčata a papriky
1. 4. – 31. 10. 2025	Ekologické zemědělství. Zodpovědná volba
1. 4. – 31. 8. 2025	Nejen včely. Opylovači známí i neznámí
25. 11. – 22. 12. 2025	Advent v muzeu / Smyslový adventní kalendář

Zpracování ovoce a zeleniny
Výstava seznámila návštěvníky s tradičními způsoby zpracování ovoce a zeleniny a představila různé nástroje z bohatého sbírkového fondu valtické pobočky muzea, které se k tomuto účelu používaly. Některé z vystavených předmětů byly k vidění poprvé. Mezi nimi byla například tradiční "pálenice" z Beskyd nebo dřevěný lis na ovoce z obce Dlouhomilov, datovaný do roku 1860, který sloužil k lisování jablek.

Zázrak jménem fotosyntéza
jako zelenou sílu nezbytnou nejen pro život, ale také pro pěstování plodin, které se objevují denně na našich talířích. Návštěvníci se dozvěděli nejen o tom, jak rostlina přeměňuje světlo, vodu a oxid uhličitý na energii nabitý cukr a k životu potřebný kyslík. Zjistili také, jak

zemědělci využívají tohoto biochemického procesu k zvýšení výnosů pěstování plodin a seznámili se s technologií monitoringu fotosyntézy.

Ptáci lužních lesů
Výstava představila návštěvníkům prostřednictvím velkoformátových fotografií rozmanitost ptačích druhů vázaných na prostředí lužních lesů. Fotografie byly instalovány na pavlači muzea a nabídly návštěvníkům možnost vnímat téma v otevřeném a přirozeném prostoru. Výstava upozornila na bohatství místní přírody a význam ochrany lužních lesních ekosystémů.

Barevná inspirace
Výstava seznámila návštěvníky s širokou paletou odrůd balkonových květin a letniček, s jejich nároky na pěstování i s ochranou proti škůdcům. Také letos výstava nabídla inspiraci, jak zkrášlit vlastní terasu, balkon či zahradu. Výstava byla tvořena ve spolupráci se Zahradním centrem Malinkovič – Důbrava s.r.o.

S rostlinolékařem ve vinohradu
Výstava se zaměřovala na význam pěstování révy vinné a na aktuální problémy vinohradnictví v České republice, zejména v oblasti zdravotního stavu porostů. Srozumitelnou a přehlednou formou představila nejčastější choroby a poruchy révy vinné, jako jsou ESCA, stolbur či zlaté žloutnutí révy, a upozornila na jejich dopady na kvalitu i životnost vinohradů.
Součástí výstavy byl také přehled možností prevence a řešení chorob révy vinné. Zároveň bylo upozorněno na význam odrůdové odolnosti, používání zdravého sadbového materiálu a zodpovědného pěstování jako klíčových faktorů pro dlouhodobou udržitelnost vinohradů.
Výstavu vytvořil Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Dýně, cukety, patisony a cibuloviny
Tradiční výstava představila bohatou škálu odrůd, tvarů, barev a velikostí těchto plodin. Návštěvníci zde mohli načerpat inspiraci prostřednictvím tipů na recepty a způsoby využití zeleniny i cibulovin v kuchyni. Součástí výstavy byly také doprovodné aktivity, které nabídly zábavné a vzdělávací zpestření pro všechny věkové skupiny.

Rajčata a papriky
Výstava představila odrůdy rajčat a paprik šlechtitelské firmy Moravoseed CZ a.s., se kterou muzeum dlouhodobě spolupracuje. Návštěvníci mohli obdivovat barevnou pestrost i nevšední tvary plodů. Dozvěděli se spoustu zajímavých informací o pěstování a ošetřování těchto plodin. Kulinářskou inspiraci mohli načerpat z ukázky domácích receptů.

Ekologické zemědělství. Zodpovědná volba
Výstava představila ekologické zemědělství jako certifikovaný způsob hospodaření založený na evropské legislativě se státem garantovaným kontrolním systémem a ukázala jeho přínosy pro rozvoj environmentálně šetrných zemědělských postupů. Naplňuje koncept partnerských panelových výstav, jejichž cílem je seznamovat návštěvníky muzea s aktuálními trendy a výsledky výzkumů v oblasti zemědělství a příbuzných oborů.

Nejen včely. Opylovači známí i neznámí
Panelová výstava představila význam hmyzu a dalších živočišných druhů pro zajištění výživy lidstva a zachování druhové pestrosti rostlin. Zaměřila se na jejich roli v procesech opylování,

udržování rovnováhy ekosystémů a podporu zemědělské produkce. Výstava vznikla ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou Jihočeské univerzity a přiblížila návštěvníkům aktuální poznatky o významu biodiverzity v krajině.

Advent v muzeu / Smyslový adventní kalendář
Výstava byla koncipována jako adventní kalendář. Návštěvníci objevovali tajemství 24 zastavení pomocí všech smyslů – zraku, hmatu, čichu, sluchu a nakonec i chuti. Interaktivní forma výstavy nabízela nevšední zážitek a hravé poznávání vánočních tradic.

4.3 Publikační činnost

Výsledky bádání široce pojatého tématu zemědělství v historických kontextech muzeum předkládá v odborném tisku cestou dílčích odborných článků, materiálových studií, zpráv, prostřednictvím tematicky orientovaných monografií. Názory jsou tříbeny a prezentovány na odborných konferencích, seminářích a workshopech. Výsledky vědecko-výzkumné činnosti muzea se využívají při přípravě expozic a výstav, včetně zpracování souvisejících kritických katalogů.

4.3.1 Odborné knihy

V roce 2025 vydalo NZM sedm odborných publikací se zaměřením napříč agrární problematikou:

1. Svobodová, Kamila, *Předměty ke zpracování ovoce a zeleniny ve sbírce Národního zemědělského muzea*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-51-5.
2. Šenk, František, *Hostince staré Opavy*, Praha: Národní zemědělské muzeum 2025, ISBN: 978-80-88270-40-9.
3. Robovský, Jan – Voldřichová, Marie, *Vratislav Mazák – vědec a ilustrátor*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-36-2.
4. Kmošek, Petr, *Lidé a koně v díle grafika a malíře Emila Kotrby*, 2. doplněné elektronické vydání, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-50-8.
5. Kolektiv autorů, *Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem*, Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem a Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-49-2.
6. Kolektiv autorů, *Průhonický park v proměnách času*, Průhonice: Botanický ústav AV ČR, v. v. i. a Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-86188-84-3 (BÚ AV ČR) a 978-80-88270-53-9 (NZM).
7. Novák, Zdeněk – Šantrůčková, Markéta – Zámečník, Roman, *Principy tvorby A. E. Silva-Taroucy a malířsko-krajinářská kompozice*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o. 2025, ISBN: 978-80-88270-54-6, NAKI III DH23P03OVV026.

4.3.2 Recenzovaný časopis Prameny a studie

Muzeum je vydavatelem jednoho recenzovaného časopisu – Prameny a studie, který vychází dvakrát ročně (Prameny a studie, ISSN 0862–8483 print, ISSN 2788-337X online, ev. č.: MK ČR E 18799). Odborné články a materiálové studie publikované na jeho stránkách procházejí standardním anonymním recenzním řízením za účasti minimálně dvou nezávislých posuzovatelů. Teprve úspěšné zakončení recenzního řízení je předpokladem publikování

redakci nabídnutých rukopisných textů. Časopis Prameny a studie se zaměřuje na široké spektrum témat souvisejících se zemědělskou problematikou.

Redakční rada časopisu pracovala ve složení: prof. Ing. Ivana Boháčková, CSc.; prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.; PhDr. Pavel Douša, Ph.D.; PhDr. Ľudovít Hallon, SrSc.; PhDr. Miloš Hořejš; prof. PhDr. Irena Korbelářová; Mgr. Lucie Kubásková; prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc.; doc. Ing. Michal Plaček, Ph.D., M.Sc.; doc. Ing. Milan Jan Půček, MBA, Ph.D.; PhDr. Miloslav Sabol, Ph.D.; Ing. Helena Smolová, Ph.D.; doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.; Ing. Hana Urbancová, Ph.D., DBA; doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D., Ing. Pavla Vrabcová, Ph.D.; PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.
V roce 2025 vyšla dvě čísla časopisu Prameny a studie s články ve společenskovědní i přírodovědné sekci. Obsah vydaných čísel je zpřístupněn na webových stránkách NZM.

4.4 Edukační a lektorská činnost pro školy i veřejnost

Edukační činnost v NZM sestává z programů pro školní skupiny a veřejnost. Zahrnuje aktivity jako lektorské programy, tematická dopoledne pro školy, dílny, komentované prohlídky, přednášky, kurzy nebo online aktivity. Jednotlivá muzea pořádají či se stávají dějišti příměstských táborů externích provozovatelů. Velká část edukačních aktivit probíhá ve spolupráci s odbornými garanty z řad oborových organizací, výzkumných organizací či dalších resortních organizací. Mezi úspěšné formáty pro veřejnost patří i muzejní kvízové hry nebo krátká edukační zastavení s lektory, například Recyklační čtvrtky nebo komentované prohlídky expozic.

4.4.1 NZM Praha

Národní zemědělské muzeum v Praze nabízelo v roce 2025 vzdělávací programy pro školy na témata zemědělství, životního prostředí, vody a vodního hospodářství lesnictví a biodiverzity. V roce 2025 bylo nabízeno školám celkově 22 různých lektorských programů a 13 tematických dopolední, kterých se zúčastnilo celkem 588 skupin a 10 901 účastníků.

Počet uskutečněných edukačních programů	588
Počet dětí v edukačních programech	10 901

LEKTORSKÉ PROGRAMY v NZM Praha

BEZE ZBYTKU
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ
Obsah: Žáci se během programu nejen seznámí s principy zero waste, ale především si společným vařením vyzkoušejí, jak důležitá je týmová práce a komunikace v praxi. Pod vedením profesionálního kuchaře a pedagoga Štěpána Braňky si připraví jednoduchý pokrm a osvojí si přitom základní kuchařské techniky.
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 62

BUDE CO PÍT?
Cílová skupina: 6.–9. třída ZŠ, SŠ
Obsah: Účastníci se prostřednictvím nejrůznějších aktivit a úkolů, podpořených obrázkovou prezentací, seznámí s významem vody a její rolí v lidském životě. Pozornost je věnována způsobům, jak lidé vodu využívají, její spotřebě a dnes aktuálnímu problému nedostatku

vody.
Lektorský program k expozici Voda v krajině.
Počet realizovaných akcí: 13
Počet účastníků: 251

CESTA ŘEKY
Cílová skupina: 2.–5. třída ZŠ
Obsah: Program seznamuje účastníky s pojmem vodní tok a představuje řeku jako krajinotvorný prvek, životní prostředí, cestu i přírodní živel, jehož síly lze využít při výrobě elektrické energie.
Lektorský program k expozici Voda v krajině.
Počet realizovaných akcí: 26
Počet účastníků: 472

CO ROSTE NA POLI
Cílová skupina: ZŠ
Obsah: V programu se děti seznámí se základními plodinami, jejich zpracováním a využitím. Dozvědí se, čím se liší různé obilniny, k čemu slouží šlechtitelství a nahlédnou i do historie – na proměnu zemědělské krajiny a šíření rostlin.
Počet realizovaných akcí: 9
Počet účastníků 160

DĚTI VAŘÍ ZDRAVĚ
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ
Obsah: Zdravé vaření s nutriční terapeutkou: Lektorka žákům představí zásady zdravého stravování a správného zacházení s potravinami. Děti se seznámí s tím, odkud potraviny pocházejí, a jak jejich konzumace ovlivňuje lidské zdraví. Samy si připraví sýrovo-mrkvové placičky a lektorka jim na praktických příkladech vysvětlí základní principy zdravého vaření.
Počet realizovaných akcí: 21
Počet účastníků: 280

DVOREČEK
Cílová skupina: MŠ, 1. a 2. třída ZŠ
Obsah: Během programu se děti setkají s drobnými hospodářskými zvířaty chovanými na dvorku muzea. Vyzkoušejí si psaní holubím brkem, prozkoumají, jak vypadá vajíčko uvnitř, určí stopy zvířat a rozfoukají peříčka. Na závěr je čeká příběh o holubovi Emilovi, který se touží dostat na holubí olympiádu.
Lektorský program k expozici Zemědělství.
Počet realizovaných akcí: 19
Počet účastníků: 342

ETIKETA STOLOVÁNÍ
Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ, SŠ
Obsah: Účastníci se seznámí s uměním kultivované konzumace. Nejde jen o osobní dovednost, ale také o znalost pravidel a vhodného chování u stolu. Dozvědí se, jak elegantně držet sklenici, manipulovat s ubrouskem a lehce ovládat vidličku. Naučí se rovněž, o čem si u stolu povídat, jak se chovat a čeho se vyvarovat.
Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 48

GASTRO WORKSHOPY ERASMUS
Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ
Obsah: Kuchařské workshopy připravené ve spolupráci s pedagogy středních škol (projekt ERASMUS – smíšené skupiny českých a zahraničních studentů, téma koresponduje se zaměřením projektu ERASMUS).
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 20

KULTURA PROCHÁZÍ ŽALUDKEM
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ
Obsah: Děti se během programu ponoří do lahodného světa gastronomie. Odhalí tajemství kuchařských tradic českých zemí a poznají, jak se vyvíjely v průběhu času. Zamyslí nad tím, jak moderní výzvy jako udržitelnost, etika a marketing ovlivňují to, co máme na talíři dnes. Budou zkoumat předměty každodenního života používané v kuchyni a naučí se spoléhat nejen na své smysly. Program jim také ukáže, jak kultura a společnost formují naše chutě a stravovací návyky.
Počet realizovaných akcí: 31
Počet účastníků: 551

LES V DOBĚ ADVENTU
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ
Obsah: V lektorském programu spojeném s dílnou se účastníci ponoří do života obyvatel zimního lesa. Seznámí se s tím, jak se zvířata připravují na zimu a jak jim lidé mohou pomoci. Dozvědí se také, jak člověk využívá les během adventu a jak se v přírodě správně chovat.
Počet realizovaných akcí: 20
Počet účastníků: 312

LESNICTVÍ A MATEMATIKA
Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ, SŠ
Obsah: Lesnictví je polytechnický obor, který propojuje řadu vědeckých disciplín. Jednou z nich je královská věda – matematika, bez které by se lesníci v lese ani v kanceláři neobešli. V rámci programu se děti zábavnou formou seznámí se základními lesnickými úkony, jako je měření ploch a měření dřeva. Dozvědí se, v čem a jak lesníci počítají dřevní hmotu. Vyzkoušejí si lesnickou průměrku a kubírovací tabulky provedou i několik jednoduchých výpočtů.
Lektorský program k expozici Lesy pro budoucnost.
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 88

LESY PRO BUDOUCNOST
Cílová skupina: ZŠ
Obsah: Program představí činnosti, které vykonávají lesníci v hospodářských lesích. Děti se dozvědí základní informace o růstu a pěstování lesa, využití dřeva a zachování tradic českého lesnictví. Seznámí se s prací lesníka a aktuálními lesnickými tématy – například s kůrovcovou kalamitou, obnovou zasažených porostů, rozšiřováním ptáků v lesích, péčí o semínka lesních dřevin či přirozenou obnovou pestré dřevinné a věkové skladby porostů.
Lektorský program k expozici Lesy pro budoucnost.
Počet realizovaných akcí: 59
Počet účastníků: 1 155

MYSLIVOST (Já jsem malý mysliveček / Myslet jako myslivec)
Cílová skupina: MŠ a ZŠ
Obsah: Účastníci se dozvědí, kdo může být myslivcem, rozeznávají základní druhy lesní zvěře a jejich životní prostor v krajině, znají označení pro jejich samce, samici a mládě. Dokážou pojmenovat rozdíly mezi účelem lovu v pravěku a dnes.
Lektorský program k expozici Myslivost.
Počet realizovaných akcí: 19
Počet účastníků: 387

OD VOLKA K TRAKTORU
Cílová skupina: MŠ, 1. stupeň ZŠ
Obsah: Děti si díky programu prohloubí znalosti o koloběhu zemědělských prací, seznámí se s pojmem živé obrazy a zdokonalí své dramatické schopnosti. Upevní si schopnost kooperativního učení při vytváření „živého stroje".
Počet realizovaných akcí: 9
Počet účastníků: 191

POLE POD LUPOU
Cílová skupina: MŠ, ZŠ
Obsah: Lektorský program, ve kterém se žáci podívají na počátky šlechtění plodin a proměnu krajiny, seznamuje je se základními plodinami a jejich využitím. Žáci se naučí, co znamená domestikace a šlechtění, a pochopí, jak se rostliny od pravěku proměnily. Pod mikroskopem si prohlédnou rostliny i jejich semena.
Počet realizovaných akcí: 15
Počet účastníků: 298

PŘÍBĚH OBALU
Cílová skupina: MŠ, 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ a SŠ
Obsah:
Pro MŠ a 1. stupeň ZŠ*:* Během programu se děti seznámí s tím, k čemu slouží obaly a jak s odpady správně nakládat. Naučí se, jak odpad správně třídit, a pochopí, proč je to důležité. Budou sledovat, co se s odpady děje poté, co je odveze popelářský vůz, a zjistí, jak se mnohdy dají znovu využít. Větší část programu probíhá formou diskuze nebo akce, motivované krátkým divadelním představením.
Pro 2. stupeň ZŠ a SŠ: Prostřednictvím aktivit, diskuze a práce ve skupinách účastníci získají povědomí o koloběhu tříděných materiálů (papír, plast, kovy, nápojový karton a sklo) i o historii obalů. Vyzkoušejí si, jak dobře se orientují v tom, kam odpady z jednotlivých obalů vytřídit. Na konci programu by jim měly být zřejmé funkce obalu i užitečnost druhotných materiálů.
Program ve spolupráci s EKO-KOM.
Počet realizovaných akcí: 30
Počet účastníků: 589

ROSTLINY: ZELENÉ TOVÁRNY NA ENERGII (I V ANGLIČTINĚ)
Cílová skupina: ZŠ, SŠ
Obsah: Účastníci prozkoumají, jak funguje fotosyntéza – neviditelný, ale životně důležitý proces. Na příkladech z každodenního života, jako je voda, jídlo nebo dřevo, zjistí, jak rostliny přeměňují sluneční energii na chemickou a jak ji využívají. Žáci si připraví vlastní mikroskopické preparáty a otestují potraviny na přítomnost škrobu. Program tak hravě

ukazuje, jak klíčová je fotosyntéza pro lidi i přírodu.
Počet realizovaných akcí: 94 (+1)
Počet účastníků: 1 758 (+27)

VČELY
Cílová skupina: MŠ, ZŠ
Obsah: Program dětem přiblíží fascinující svět včel, jejich způsob života a komunikaci. Děti se seznámí s prací včelaře a včelími produkty, ochutnají med od včel z terasy muzea. Dozvědí se, kde včely bydlí a jak funguje život v úlu. Na závěr si zahrají pohybovou hru na královnu a dělnice nebo si vyrobí svíčku z včelího vosku.
Lektorský program k expozici Zemědělství.
Počet realizovaných akcí: 49
Počet účastníků: 940

VODA V JEDNOM KOLE
Cílová skupina: MŠ, 1. a 2. třída ZŠ
Obsah**:** Program zavede mladé účastníky do víru vodního koloběhu a představí jim vodu v jejích neustálých proměnách. Děti si pomocí experimentů ujasní hlavní vlastnosti vody a procvičí si rozpoznávání jejího skupenství. Dozvědí se také, že voda se nikam neztrácí, ale neustále cirkuluje, a samy projdou celou její cestu. Zapojí své tělo i hlas a na závěr je čeká dešťový koncert.
Lektorský program k expozici Voda v krajině.
Počet realizovaných akcí: 17
Počet účastníků: 286

ZAČALO TO POLEM (pilotní programy)
Cílová skupina: 5.–7. třída ZŠ
Obsah: Interaktivní program seznamuje žáky s vývojem zemědělství od středověku až po současnost. Prostřednictvím týmové hry žáci zkoumají historická období, učí se strategicky hospodařit a seznamují se s klíčovými událostmi, které ovlivnily zemědělství i život lidí. Hra zábavnou formou podporuje pochopení souvislostí mezi potřebou obživy, zemědělskými inovacemi, historickými událostmi i jejich dlouhodobými dopady na krajinu a kvalitu života.
Lektorský program k expozici Zemědělství.
Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 68

ZRNKA ČASU: PRAVĚK
Cílová skupina: ZŠ, SŠ
Obsah: Lektorský program zaměřený na dějiny zemědělství. Účastníci nahlédnou do každodenního života na pravěkém sídlišti a seznámí se s počátky a vývojem zemědělství. Poznají, jak člověk využíval krajinu, a prohlédnou si nástroje a předměty, které používal.
Lektorský program k expozici Zemědělství.
Počet realizovaných akcí: 18
Počet účastníků: 351

TEMATICKÁ DOPOLEDNE

DEN LESA 14. 3.
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ

Obsah: Speciální program pro školy představuje les, krásy dřeva a náročnou práci lesníků. Spojuje poznání se zábavou díky lesní a muzejní pedagogice. Program vznikl ve spolupráci s Lesy ČR.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 104

DEN RECYKLACE 18. a 19. 3.
Cílová skupina: 1.–6. třída ZŠ
Obsah: Speciální lektorský program pořádaný u příležitosti Dne recyklace. Účastníci projdou třemi aktivitami, při kterých si vyzkoušejí nejen své znalosti o třídění odpadů a prvotních i druhotných surovinách, ale také schopnost týmové spolupráce. Program vznikl ve spolupráci s EKO-KOM.
Počet realizovaných akcí: 11
Počet účastníků: 221

PŮDA FEST 15. 5.
Cílová skupina: SŠ, 2. stupeň ZŠ
Obsah: Prezentační program ve formě jednotlivých stanovišť a doprovodných aktivit. Půda je pro život člověka na Zemi nezastupitelná, zároveň je však zranitelná a je třeba ji chránit. Během tematického dopoledne určeného školním skupinám se účastníci na jednotlivých stanovištích seznámí se vším důležitým, co o půdách potřebují vědět. Program vznikl ve spolupráci s Národním centrem zemědělského a potravinářského výzkumu.
Počet realizovaných akcí: 14
Počet účastníků: 256

VELIKONOČNÍ DÍLNY 25. a 25. 3.
Cílová skupina: 1.–6. třída ZŠ
Obsah: Speciální lektorský program pořádaný u příležitosti Velikonoc. Účastníci projdou čtyřmi aktivitami, které souvisejí s velikonočními svátky. Dvě z nich jsou řemeslné dílničky, ze kterých si odnesou velikonoční výzdobu; další aktivita přiblíží tradice a zvyky a na závěr si zahrají tematickou hru.
Počet realizovaných akcí: 15
Počet účastníků: 290

JEDU V MEDU 22. a 23. 5.
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ
Obsah: Program věnovaný včelám a divokým opylovačům přibližuje dětem fascinující svět včel. Žáci se dozvědí zajímavosti o včelách a společně s včelařem si vyzkoušejí, co všechno musí včelař umět a znát. Program je připraven ve spolupráci s Včelařským spolkem pro Prahu 6 a 7 a Čmeláci Plus.
Počet realizovaných akcí: 12
Počet účastníků: 189

MLÉČNÉ DOBRODRUŽSTVÍ: OBJEVUJEME SVĚT MLÉKA A SÝRŮ! 27. a 28. 5.
Cílová skupina: 1.–6. třída ZŠ
Obsah: Interaktivní program o mléce a mléčných výrobcích, ve kterém se děti za pomoci jednoduchých pokusů seznámí se složením a vlastnostmi mléka. Zjistí, jak si vyrobit máslo či tvaroh, a nahlédnou do světa užitečných mikroorganizmů, bez kterých bychom neměli jogurty ani sýry. Součástí programu je ochutnávka a poznávání různých druhů sýrů a dalších mléčných produktů s přiřazováním k jejich původu. Program je připraven ve spolupráci s

Výzkumným ústavem mlékárenským (VÚM).
Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 50

ZEMEDĚLSKÝ DEN 30. 5.
Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ
Obsah: Program provede účastníky jednotlivými zemědělskými obory a přiblíží zemědělství v minulosti i současnosti. Program je připraven ve spolupráci se Zemědělským svazem.
Počet realizovaných akcí: 11
Počet účastníků: 208

JITRO VÝZKUMNÍKŮ: BIODIVERZITA (NEJEN) NA POLI 26. 9.
Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ, SŠ
Obsah: Dopolední bádání s vědci a výzkumníky. Zemědělství není jen práce na poli – je to i vědecký obor, který propojuje biologii, technologie a péči o krajinu. Účastníci se dozvědí, jak biodiverzita souvisí se šlechtěním rostlin, ochranou genofondu i udržitelným hospodařením. Vyzkoušejí si pipetování, nahlédnou do mikrosvěta chorob, poznají reakce rostlin na sucho i význam uchovávání semen. Zjistí také, jak zemědělství využívá satelity, a seznámí se s principy cirkulární ekonomiky. Program probíhá formou stanovišť. Tematické dopoledne předznamenává tradiční Noc vědců. Program je připraven ve spolupráci s Národním centrem zemědělského a potravinářského výzkumu.
Počet realizovaných akcí: 15
Počet účastníků: 277

ZVÍŘÁTKA JAKO V BAVLNCE 2. 10.
Cílová skupina: MŠ, ZŠ
Obsah: Vzdělávací aktivity, které dětem přiblíží život hospodářských zvířat. Program se koná u příležitosti Světového dne hospodářských zvířat a Mezinárodního dne nenásilí a vznikl ve spolupráci s Výzkumným ústavem živočišné výroby.
Počet realizovaných akcí: 5
Počet účastníků: 100

ZA TAJEMSTVÍM POTRAVIN ANEB VÍŠ, CO JÍŠ? 3. 10.
Cílová skupina: MŠ, ZŠ
Obsah: Zábavná soutěžní hra zaměřená na zdravou výživu a správné zacházení s potravinami. Program pro školy i rodiny s dětmi připravuje Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou.
Počet realizovaných akcí: 13
Počet účastníků: 266

O MYSLIVOSTI 10. 10.
Cílová skupina: 1.–6. třída ZŠ
Obsah: Program přibližuje dětem les, jeho obyvatele a role lidí, kteří o zvěř pečují. Účastníci zjistí například, jaký je rozdíl mezi myslivcem, lesníkem a pytlákem, co všechno musí myslivec znát a umět, aby mohl svou činnost vykonávat, a jak se mají zachovat, když v lese nebo na poli najdou „opuštěné“ srnče.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 91

NEVIDITELNÍ HRDINOVÉ 12. a 13. 11.
Cílová skupina: 1.–6. třída ZŠ
Obsah: Děti se seznámí s neviditelnými tvory, kteří hrají klíčovou roli v našem každodenním životě. Podívají se na různé mikroorganismy pomocí mikroskopu a objeví jejich úžasné tvary a pohyby. Naučí se, jak mikroorganismy přispívají k výrobě oblíbených potravin, jako jsou jogurt, sýr nebo chléb, a vyzkoušejí si jednoduché experimenty, které jim pomohou pochopit, jak mikroorganismy pracují a jak je můžeme pozorovat.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 101

MALÁ SLAVNOST LESA A DŘEVA 19. 11.
Cílová skupina: MŠ – předškoláci a 1. stupeň ZŠ
Obsah: Speciální program pro školy o lese, o krásách dřeva a o náročné práci lesníků. Spojuje poznání se zábavou prostřednictvím lesní a muzejní pedagogiky. Program vznikl ve spolupráci s Lesy ČR.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 103

Edukační programy mimo školní skupiny
V roce 2025 byly v Národním zemědělském muzeu v Praze nabízeny 4 edukační programy pro děti a mládež, veřejnost či osoby s handicapem, kterých se zúčastnilo 52 skupin s 336 účastníky. Muzeum také nabízelo 2 samoobslužné vzdělávací programy, které absolvovalo 122 skupin a 785 účastníků.

VZDĚLÁVACÍ PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR
Cílová skupina: 7–12 let
Pětidenní letní příměstský tábor s celotáborovou hrou se zaměřením na botaniku, zemědělství, historii, záhady, detektivní pátrání a šifry.
Počet realizovaných akcí: 2
Počet účastníků: 34

LEKTORSKÝ PROGRAM: RECYKLAČNÍ ČTVRTEK
Cílová skupina: 3–15 let

Obsah: Program zaměřený na historii různých materiálů a recyklaci odpadu, během něhož si účastníci vyzkoušejí třídění odpadů a zahrají si hru o nejrychlejšího recyklátora.
Ve spolupráci s EKO-KOM.
Počet realizovaných akcí: 39
Počet účastníků: 183

LEKTORSKÝ PROGRAM: NAROZENINY V MUZEU
Cílová skupina: děti od 5 let
Obsah: Program připravuje muzejní edukátor. Kufřík ukrývá záludné otázky, které účastníky provedou expozicemi, součástí programu je také workshop Jak slavíme své narozeniny. Účastníci se dozvědí, odkud člověk vzal vosk na výrobu svíček, jak se dřív psala narozeninová přání nebo kdy byl vynalezen nafukovací balónek. Povídají si, jak kdo své narozeniny slaví, a některé narozeninové nezbytnosti si i sami vyrobí. Po skončení programu edukátor doprovodí děti do místnosti určené k soukromé oslavě a předá je pořádající dospělé osobě.
Počet realizovaných akcí: 5
Počet účastníků: 54

LEKTORSKÝ PROGRAM: HYDROPONICKÉ PĚSTOVÁNÍ
Cílová skupina: děti od 5 let
Obsah: Pod vedením lektorů GreeenTech si děti samy vyzkoušejí hydroponické pěstování.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 65

SAMOOBSLUŽNÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – KVÍZOVÁ HRA PO MUZEU: Objev zapomenutého génia
Cílová skupina: 9–13 let
Obsah: Co mají společného tornádo, včely a hrách? Účastníci sledují stopu renesanční osobnosti, která ovlivnila několik vědních oborů. Kvízová hra je vhodná jak pro dětské kolektivy (např. příměstské tábory), tak i pro jednotlivce (děti v doprovodu rodičů).
Počet realizovaných akcí: 48
Počet účastníků: 549

SAMOOBSLUŽNÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – KVÍZOVÁ HRA PO MUZEU: Druhý život obalů
Cílová skupina: 9–13 let
Obsah: V kvízové hře se účastníci dozvědí zajímavé informace o recyklaci a na jejím konci všechny čeká malá odměna. Kvízová hra je vhodná pro skupiny i jednotlivce.
Počet realizovaných akcí: 74
Počet účastníků: 236

KURZY VAŘENÍ V NZM PRAHA

V prostorách gastrostudia NZM probíhají kurzy a workshopy vaření zaměřené na gastronomické vzdělávání široké veřejnosti i specifických cílových skupin. Hlavním cílem těchto aktivit je uchovávání a předávání tradičních i méně známých receptur a kuchařských technik a zároveň seznamování účastníků s aktuálními trendy v oblasti gastronomie. Důraz je kladen na rozvoj praktických dovedností, podporu zdravého stravování a udržitelný přístup k potravinám.
Kurzy vedou přední kuchaři a cukráři, nutriční specialisté a další odborníci se specializací například na bezlepkovou stravu či fermentaci. Jsou koncipovány jako kombinace teoretického výkladu a praktické výuky v profesionálně vybavené kuchyni.
Kromě kurzů pro veřejnost realizovaných ve vlastní produkci pořádalo NZM v roce 2025 také partnerské programy ve spolupráci s dalšími subjekty. Patří mezi ně zejména spolupráce se Sládkovou akademií (kurzy zaměřené na domácí vaření piva), s Národním centrem zemědělského a potravinářského výzkumu (workshopy fermentace) a s Asociací kuchařů a cukrářů ČR (tematické workshopy vaření podle historických receptur v rámci akcí pro veřejnost).
V roce 2025 došlo také k rozšíření nabídky vzdělávacích programů určených školním skupinám. Lektorské programy Děti vaří zdravě a Beze zbytku kombinují vzdělávací obsah s praktickými aktivitami přizpůsobenými věku účastníků. Programy jsou zaměřeny zejména na podporu zdravého stravování a osvojení správných návyků při zacházení s potravinami, včetně prevence plýtvání.
Prostory gastrostudia slouží nejen k realizaci kurzů a workshopů, ale také jako tréninkové zázemí seniorského a juniorského týmu Asociace kuchařů a cukrářů ČR, který se zde připravuje na účast v národních i mezinárodních gastronomických soutěžích. Tréninky jsou přístupné i veřejnosti – díky prosklenému oddělení studia od expozice mají návštěvníci jedinečnou možnost sledovat špičkové profesionály přímo při práci a nahlédnout do zákulisí

soutěžní gastronomie. Asociace kuchařů a cukrářů ČR je zároveň dlouhodobým partnerem gastrostudia.
V roce 2025 se uskutečnilo 39 kurzů vaření, kterých se zúčastnilo 307 kurzistů. Během akcí pro veřejnost bylo uspořádáno 19 workshopů s celkem 196 účastníky.

Kurzy a workshopy v roce 2025

Datum	**Kurz / workshop**	**Cílová skupina**
18. 1.	Rychlé bezlepkové pečivo	dospělí
19. 1.	Zdravé vaření s dětmi	děti
25.1.	Letenské prase a Letenský masopust	dospělí
5. 2.	Valentýnská inspirace	dospělí
26. 2.	Steaky, přílohy, omáčky	dospělí
8. 3.	Vaření s dětmi / jarní menu	děti
15. 3.	Hříšné sladkosti bez lepku	dospělí
19. 3.	Kvasíme	dospělí
23. 3.	Zdravé vaření s dětmi	děti
27. 3.	Základy asijské kuchyně	dospělí
3. 4.	Příprava sushi	dospělí
8. 4.	Monoporcové dezerty	dospělí
12. 4.	Bylinkový den	dospělí
13. 4.	Bezlepkové velikonoční pečení	dospělí
13. 5.	Erasmus workshop	děti
24. 5.	Jedu v medu	děti
28. 5.	Kvasíme	dospělí
31. 5.	Bezlepkové pečení z prosa, čiroku a ovsa	dospělí
5. 6.	Grilování	dospělí
7. 6.	Vaření s dětmi / Asie	děti
8. 6.	Zdravé vaření s dětmi	děti
10. 6.	Indická kuchyně	dospělí
17. 6.	Pečení s dětmi / Makronky	děti
20. 9.	Řecká kuchyně bez lepku	dospělí
23. 9.	Losos od hlavy po ocas	dospělí
4. 10.	Za tajemstvím potravin	děti
7. 10.	Jak na makronky	dospělí
15. 10.	Základy asijské kuchyně	dospělí
21. 10.	Kvasíme	dospělí
1. 11.	Vaření s dětmi / USA	děti
4. 11.	Jak na lanýže / profesionálové	dospělí
5. 11.	Jak na lanýže / veřejnost	dospělí
8. 11.	Brunch bez lepku a laktózy	dospělí
11. 11.	Kvasíme	dospělí
15. 11.	Letenská husa	dospělí
19. 11.	Steaky, přílohy, omáčky	dospělí

26. 11.	Kvasíme	dospělí
4. 12.	Sladkovodní ryby / profesionálové	dospělí
6. 12.	Adventní pečení bez lepku	dospělí
7. 12.	Zdravé vaření s dětmi	děti
8. 12.	Vánoční kurz vaření (soukromý kurz)	dospělí
9. 12.	Základní omáčky	dospělí
13. 12.	Advent v muzeu	děti
15. 12.	Ramen	dospělí
16. 12.	Netradiční vánoční cukroví	dospělí

4.4.2 NZM Čáslav

NZM Čáslav v roce 2025 nabízelo tři lektorské programy pro školní skupiny. Kromě toho proběhl Den bezpečnosti, kterého se zúčastnilo 748 osob. Celkem tak v NZM Čáslav bylo v roce 2025 uskutečněno 43 lektorských programů pro školy, kterých se účastnilo 1645 žáků mateřských, základních a středních škol.

Vzdělávací programy pro školy

DĚTI NA CESTÁCH
Obsah: Naučný program vysvětluje dětem hlavní zásady správného chování cyklisty a chodce v každodenním provozu i při jízdě na stezkách či lesních cestách. Děti se naučí správně nasadit přilbu, upevnit odrazová skla, zkontrolovat brzdy. Dozvědí se o povinné i nepovinné výbavě cyklisty a od jakého věku se můžou pohybovat samy na vozovce. Získané informace si děti vyzkoušejí na dopravním hřišti. Na kolech, koloběžkách, odrážedlech nebo kárách budou dodržovat pravidla silničního provozu a budou se řídit dopravními značkami. Za úspěšně složenou „zkoušku" děti získají upomínkový diplom cyklisty.
Cílová skupina: Mateřské školy, 1.–2. ročník ZŠ
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 44

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY PRO DĚTI S TVOŘIVOU DÍLNOU
Obsah: Děti se humornou formou dozvědí o historii zemědělství a zemědělských strojů, které jsou v muzeu k vidění. Komentovaná prohlídka je zakončena tvořivou dílnou, kde si děti vyrobí předmět, který si pak budou moci odnést domů.
Cílová skupina: Mateřské školy, 1.–2. ročník ZŠ
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 93

DEN BEZPEČNOSTI
Obsah: Je preventivně-vzdělávací akce pro děti a mládež zaměřená na ukázky práce integrovaného záchranného systému (policie, hasiči, záchranáři) a bezpečnost práce.
Cílová skupina: MŠ, ZŠ a široká veřejnost
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 748

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY

Obsah: Prohlídka s odborným výkladem od kurátorů sbírek, Studenti se dozví o historii zemědělství a zemědělských strojů, které jsou v muzeu k vidění.
Cílová skupina: ZŠ, SŠ
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 20

Vzdělávací programy pro veřejnost

SENIORSKÉ STŘEDY
Obsah: Kurátorem komentovaná prohlídka pro seniory.
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 25

DEN OTEVŘENÉHO DEPOZITÁŘE
Obsah: Komentovaná prohlídka o vzniku, výstavbě financování nízkonákladového depozitáře vč. Prohlídky uložených sbírkových předmětů.
Počet realizovaných akcí: 2
Počet účastníků: 63

4.4.3 NZM Kačina

NZM Kačina nabízí žákům mateřských, základních i středních škol a také široké veřejnosti pestrou škálu lektorských programů, workshopů, vzdělávacích her a dalších edukativních aktivit. Tímto způsobem se muzeum aktivně zapojuje do neformálního vzdělávání dětí i dospělých a zároveň úzce navazuje na formální vzdělávací systém.

V roce 2025 se na Kačině uskutečnilo 141 lektorských programů a workshopů pro školy, kterých se dohromady zúčastnilo 8 233 osob (žáci MŠ, ZŠ a SŠ i široká veřejnost). Hlavními tematickými pilíři roku 2025 byly programy, Příběh dřeva a tradiční vánoční a velikonoční lektorské aktivity, které se dlouhodobě těší velké oblibě.

Vzdělávací programy pro školy

LEKTORSKÝ PROGRAM: PŘÍBĚH DŘEVA – hravá dílna
Cílová skupina: MŠ, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ
Obsah: Lektorský program je veden interaktivní, hravou formou a navazuje na ojedinělou expozici Příběh dřeva. Tato expozice představuje dětem dřevo srozumitelnou a přívětivou formou, v jeho různých podobách a v návaznosti na zemědělství. V expozici najdeme dřevo ze 42 druhů stromů, které si malí návštěvníci mohou prohlédnout, ale také osahat či potěžkat.
Počet realizovaných akcí: 21
Počet účastníků: 336

LEKTORSKÝ PROGRAM: ZE ŽIVOTA SLUŽEBNICTVA (řetězové provázení)
Cílová skupina: MŠ, I. ZŠ
Projekt řetězové provádění probíhá na Kačině od roku 2006. Spočívá ve výměně rolí (návštěvník – průvodce) a spojuje v sobě prvky objektového i komunitního učení a také zážitkové historie. Řetězové
provádění je způsob oslovení návštěvníků – teenagerů a současně živé, kontinuální a dlouhodobé propojení Kačiny a místní školy i regionu.
Spolupracujeme stále s jednou školou, žáci vědí, že v osmé třídě je čeká projekt řetězového provádění – chodí se dívat na starší spolužáky a připravují se, aby byli lepší, Je to pro ně otázka prestiže a také invence v interpretaci.

Kačina je pro žáky na týden brána jako „vlastní“, může jim na chvíli patřit.
Počet realizovaných akcí: 8
Počet účastníků: 183

LEKTORSKÝ PROGRAM: ŠLECHTICKÉ DIVADLO
Cílová skupina: MŠ, I. ZŠ
Lektorský program zve děti do fascinujícího světa šlechtického divadla, kde se snoubí historie, technické inovace i umělecký zážitek. Program kombinuje prohlídku historického divadelního prostoru, výstavu divadelních kostýmů a následné divadelní představení.
Počet realizovaných akcí: 27
Počet účastníků:654

LEKTORSKÝ PROGRAM VÁNOCE NA KAČINĚ
V rámci lektorského programu Vánoce na Kačině byly dětem představeny vybrané vánoční tradice a zvyky, doplněné o historický kontext těchto svátků spojených s výročím narození Ježíše Krista. Děti získaly představu o tom, jak probíhaly vánoční oslavy v prostředí hraběcí rodiny Chotků i jejich služebnictva. Nedílnou část programu tvořila také výstava betlémů, jež přiblížila jejich různé podoby a kulturní význam. Program byl doplněn praktickou částí v podobě tematické vánoční dílny.
Počet realizovaných akcí: 36
Počet účastníků: 486

LEKTORSKÝ PROGRAM: VELIKONOCE NA KAČINĚ – pro školy
Cílová skupina: MŠ, I. ZŠ,
Obsah: Velikonoce – nejstarší křesťanské svátky. Jak slavila Velikonoce šlechtická rodina? Jaká je jejich historie? V zámeckém prostředí si připomínáme některé velikonoční tradice a zvyky. Děti si mají možnost prohlédnout vybrané zámecké komnaty s velikonoční výzdobou a symbolikou a blíže se seznámit historií Velikonoc. Součástí programu je rovněž tematická velikonoční dílnička.
Počet realizovaných akcí: 12
Počet účastníků: 137

Vzdělávací programy pro veřejnost

LEKTORSKÝ PROGRAM: VELIKONOCE NA KAČINĚ (Velikonoční příběh) – pro veřejnost
Velikonoční příběh je vzdělávací venkovní stezka, která návštěvníky seznamuje s velikonočními tradicemi a symboly. Po trase jsou rozmístěny cedulky ve tvaru vajec, z nichž každá představuje jeden prvek velikonoční kultury – od zvyků, po lidové obyčeje a jarní symboliku. Stezka tak propojuje pohyb v přírodě s nenásilným vzděláváním a nabízí rodinám i jednotlivcům možnost objevovat Velikonoce jako kulturní a historický fenomén.
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 3.337

SAMOOBSLUŽNÝ LEKTORSKÝ PROGRAM: ZA TAJEMSTVÍM ZÁMECKÉHO PARKU – exteriérová vzdělávací hra pro veřejnost
Vzdělávací hra, která účastníky vede zámeckým parkem a hravou formou je seznamuje s historií, architekturou i přírodními zajímavostmi areálu. Na jednotlivých stanovištích hráči

objevují tajemství Chotkovské knihovny, bylinkové zahrádky, ha-ha příkopu a dalších míst, a pomocí úkolů a otázek se učí porozumět jejich významu.
Hra propojuje zábavu s poznáváním, podporuje aktivní učení v terénu a nabízí všem věkovým skupinám jedinečný způsob, jak objevovat Kačinu.
Počet realizovaných akcí: 12
Počet účastníků: 2.195

SAMOOBSLUŽNÝ LEKTORSKÝ PROGRAM: STÍNY KAČINY
exteriérová vzdělávací hra pro veřejnost
Stíny Kačiny jsou vzdělávací venkovní hra, která návštěvníky provází méně známou historií zámku po odchodu šlechtických vlastníků. Pomocí QR kódů rozmístěných v parku se hráči postupně seznamují s reálnými událostmi a zajímavostmi, které Kačina ukrývá. Stačí chytrý telefon. Každé zastavení nabízí stručný příběh a nové poznání, takže účastníci objevují Kačinu formou aktivního učení přímo v prostředí, kde se události odehrály.
Počet realizovaných akcí: 12
Počet účastníků: 665

O letních prázdninách bylo v zámeckém areálu realizováno několik turnusů vzdělávacích příměstských táborů. Tábory nabízejí dětem mnoho zábavy, zážitků a vzdělávání formou nejrůznějších her a zajímavých aktivit. To vše v nádherných kulisách kačinského parku. Děti tak mohou zažít Kačinu jinak než běžný návštěvník.

VZDĚLÁVACÍ PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY NA KAČINĚ I
Cílová skupina: 6–12 let
Obsah: Příměstské tábory na zámku přináší dětem bohatou nabídku nejrůznějších témat, např. Avengers, koníci, nerf bitvy, škola čar a kouzel a další. Během tábora seznamujeme děti se životem na zámku a společně objevujeme krásy chráněné krajinné oblasti Kačina.
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 109

VZDĚLÁVACÍ PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY II – LESNÍ DOBRODRUŽSTVÍ NA KAČINĚ
Cílová skupina: 5–12 let
Obsah: Příměstské tábory s prvky finského konceptu Lesní mysli. Sportovní, výtvarné i naučné aktivity a hry. Náplní táborů bylo především poznat les všemi smysly, zkoumat přírodu (les, voda, květiny, park, louky), zážitkové a smyslové hry, tvoření z přírodnin, vyrábění ze dřeva, pohyb, zapojení dětí do kolektivu a samozřejmě prvky Lesní mysli jako je všímavost, okamžik nebo aktivní relaxace.
Počet realizovaných akcí: 2
Počet účastníků: 40

4.4.4 NZM Ohrada

V roce 2025 nabízelo NZM Ohrada celkem 19 lektorských programů, přičemž jsou v průběhu roku vyvíjeny další programy pro sezónu 2026. Celkem bylo obslouženo 3005 účastníků ve 125 skupinách.
Provozované programy: Rybářství, Les pramenů, Cesta dřeva, Voroplavba, Letokruhy, Lýkožrout smrkový, Listy našich dřevin, Ptáci našich lesů a Dubová alej, Stromy, lesy, klima (I. — III.), Muzejní pohádkové sklepy I.–II., Lesnictví a matematika, Já jsem malý mysliveček, Lesník nebo myslivec, Český fousek a Král smrků.

Kromě vlastních lektorských programů se kurátoři zúčastnili ve spolupráci s lektorem prohlídek expozic s kurátorem v rámci tematických dnů (Muzejní noc, Lesnický den, Vorařský den, Rybářský den a Ohradské národní myslivecké slavnosti). Lektorka se aktivně podílela na provozu expozice Muzejních pohádkových sklepů. Současně pracovala v roce 2025 spoluautorsky na oživení expozice Lesů ČR v NZM Praha. Kromě návštěv skupin v muzeu pokračuje NZM Ohrada v lektorském cyklu „Muzeum do škol", účastní se s muzejním programem na zahájení letní turistické sezóny na Karlově Hrádku, Dnů Lesů nové generace LČR, Myslivecké slavnosti v Rožmberku n. Vltavou a dalších akcí.

DUBOVÁ ALEJ ANEB POJĎTE S NÁMI VEN
Cílová skupina: MŠ, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Duby – silní chlapáci mezi našimi dřevinami. Proč říkáme, že je někdo silný jako dub? Jakou úlohu mohou mít duby v krajině? Jak se podílejí na zadržování vody v přírodě? Mají všechny stejně staré duby v naší zámecké aleji stejný život nebo je spíše každý jiný? V rámci tohoto venkovního programu vás provedeme alejí před naším barokním zámkem, zastavíme se u každého z 14 dubů a něco vám na něj prozradíme. Zamyslíme se nad českou barokní i současnou krajinou z hlediska historického, krajinotvorného i botanického.
Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 61

STROMY, LESY, KLIMA I–III
Cílová skupina: MŠ, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Nezanedbatelnou roli v procesu fotosyntézy mají naše lesy. Vytvářejí pro nás podmínky k životu a my jsme se stromy a lesy nerozlučně propojeni.
Počet realizovaných akcí: 10
Počet účastníků: 340
LÝKOŽROUT SMRKOVÝ – POHROMA LESACílová skupina: MŠ, 1.–6. ročník ZŠ
Obsah: Vzdělávací program se zabývá aktuálním škůdcem a kalamitami v našich lesích. Žákům přiblíží také práci lesníků a jejich boj za zachování našich lesů.
Počet realizovaných akcí: 0
Počet účastníků: 0

CESTA DŘEVA
Cílová skupina: MŠ, 1. –6. ročník ZŠ
Obsah: Lektorský program přibližuje cestu dřeva. Kdy lesníci kácí stromy? Jak dlouho roste les? Doprava dřeva v historii a současnosti.
Počet realizovaných akcí: 5
Počet účastníků: 124

VOROPLAVBA – ZANIKLÉ DŘEVAŘSKÉ ŘEMESLO
Cílová skupina: MŠ, 1. –6. ročník ZŠ
Obsah: Program přibližuje tradiční způsob dopravy dřeva z lesů, život, zvyky a obyčeje vorařů – plavců.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 124

LESNICTVÍ – MATEMATIKA
Cílová skupina: 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, Střední školy
Obsah: Lesnictví je polytechnický obor, který v sobě ukrývá mnoho dalších vědeckých

disciplín. Jednou z nich je královská věda – matematika, bez které by se lesníci v lese ani v kanceláři neobešli.
Počet realizovaných akcí: 10
Počet účastníků: 234

ČESKÉ NÁRODNÍ PSÍ PLEMENO – ČESKÝ FOUSEK
Cílová skupina: Mateřské školy, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, Střední školy
Obsah: Fousek je lovecký pes klidné, ale tvrdé povahy. Je dostatečně „ostrý" a ostražitý, s vyvinutou věrností ke svému pánovi, jeho ochraně a pomoci v probíhajícím lovu. V našem lektorském programu představíme tohoto pejska, jeho úkoly v kynologické práci a zábavnou formou mnoho zajímavostí z fouščí historie i současnosti.
Počet realizovaných akcí: 5
Počet účastníků: 108

PTÁCI NAŠICH LESŮ
Cílová skupina: MŠ, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Lektorský program nabízí zábavné poučení o základních druzích ptáků, jejichž život (rozmnožování, hnízdění, potrava, činnost) je vázán převážně na les, případně na uměle založené městské parky či zahrady.
Počet realizovaných akcí: 2
Počet účastníků: 48

LISTY
Cílová skupina: MŠ, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Lektorský program nabízí základní informace o složení listů a jejich funkci.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 188

LETOKRUHY
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: Jak roste dřevo a jak vnímají čas lidé a jak stromy? Jak číst v letokruzích, jak pochopit význam lesnictví pro společnost aneb není to jen o dřevu…
Počet realizovaných akcí: 8
Počet účastníků: 262

LESNÍK NEBO MYSLIVEC?
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: Žáci ani veřejnost nerozeznává příliš rozdíly mezi myslivcem a lesníkem. V prostředí muzejních chodeb a učebny se seznámí s podstatnými rozdíly mezi koníčkem a povoláním a pochopí význam obou postav českého venkova a krajiny.
Počet realizovaných akcí: 15
Počet účastníků: 242

LES PRAMENŮ
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: Lektorský program, spojený se stejnojmennou výstavou, učí účastníky vnímání souvislostí a stop řemesel (lesnictví, myslivost, rybářství) v krajině.
Počet realizovaných akcí: 20
Počet účastníků: 396

Muzejní pohádkové sklepy I.–II.
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: Lektorský program, spojený se stejnojmennou expozicí, je rozdělen dle věku účastníků a propojuje český jazyk s výkladem legend a pověstí a učí účastníky vnímání významu řemesel (lesnictví, myslivost, rybářství) v krajině. Návštěvníci se dozví také o práci Primuse Sobotky a jeho práci o významných stromech, včetně toho bájného světového stromu. Jaký je náš národní strom a jak rostou stromy? Potřebují lidé stromy a lesy?
Počet realizovaných akcí: 22
Počet účastníků: 484

KRÁL SMRKŮ
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: V souvislosti s restaurováním výřezu z legendárního šumavského smrku vznikl program, který vypráví Rankl Sepp Klostermann.
Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 22

RYBÁŘSTVÍ
Cílová skupina: MŠ, ZŠ, SŠ, dospělí
Obsah: Lektorský program, spojený se stejnojmennou expozicí, přibližuje poutavou formou svět rybníků a ryb, včetně poznávání živých ryb v akváriích muzea.
Počet realizovaných akcí: 10
Počet účastníků: 324

4.4.5 NZM Ostrava

V roce 2025 bylo v nabídce celkem 12 lektorských programů určených mateřským, základním i středním školám. Pokračovala spolupráce s Vyšší odbornou školou zdravotnickou Ostrava, v jejímž rámci byly vytvořeny dva nové programy pro střední školy (Výživa v digitálním věku, Chytře v košíku, méně v koši). V návaznosti na nové výstavy vznikly další dva programy (Rekultivace, nový život krajiny a Archeologie z nebe).
Lektorských programů pro mateřské, základní a střední školy se zúčastnilo celkem 1 575 žáků v 88 skupinách. Součástí této aktivity byla také účast na programu Prázdniny na Jihu, organizovaném ve spolupráci s městským obvodem Ostrava-Jih, v jehož průběhu lektorka realizovala dva dopolední programy pro celkem 51 dětí.
Pro příměstské tábory byly nabízeny programy Vůně bylinek, Interaktivní prohlídka s lektorem a Svět včel. Těchto programů se zúčastnilo 117 dětí ve 12 skupinách.
Tradičně proběhly čtyřdenní Velikonoční a čtyřdenní Adventní dílny, realizované ve spolupráci s Hotelovou školou Ostrava a Střední zahradnickou školou Ostrava. Velikonočních dílen se zúčastnilo 451 dětí, adventních pak 383 dětí.
V listopadu se uskutečnilo také tzv. Lesnické dopoledne pro žáky základních škol, kterého se zúčastnilo 158 dětí.
Celkově se lektorských programů, dílen a tematických dopolední v roce 2025 zúčastnilo 2 567 žáků. Pro organizované skupiny z řad veřejnosti byl nabízen program Interaktivní prohlídka s lektorem, kterého se zúčastnila jedna skupina o 28 účastnících.

Vzdělávací programy pro školní skupiny

VŮNĚ BYLINEK
Cílová skupina: ZŠ

Obsah: Vědomostní i kreativní program zaměřený na poznání bylin, jejich účinků a možné využívání. Dětem se v rámci vědomostní části představí čerstvé bylinky (čichem, zrakem, hmatem), doplní svůj cestovní herbář o informace k jednotlivým bylinkám a ve druhé části programu vytvoří z ukázek bylin a olejíčků své ojedinělé voňavé mýdlo.
Počet realizovaných akcí: 32
Počet účastníků: 511

PRO DOBROU MYSL A ZDRAVÉ TĚLO
Cílová skupina: MŠ, 1. a 2. ročník ZŠ
Obsah: Program hravou formou představí dětem pojem zdravá strava, potraviny jako nezbytná součást života všech živých tvorů a působení potravin na lidský organismus.
Počet realizovaných akcí: 5
Počet účastníků: 78

ZEMĚDĚLSTVÍ NA PODZIM
Cílová skupina: MŠ, 1. a 2. ročník ZŠ
Obsah: Zima klepe na dveře. Na podzim se vše uklidní a začne doba odpočinku. Opak je však pravdou. Pro zemědělce tvrdá práce na poli i mimo něj pokračuje a období sklizně a příprav na další rok začíná. Co vše se na podzim musí stihnout a na co se nesmí zapomenout? Všechny činnosti, které zemědělec na podzim udělá pečlivě, se projeví na následující jarní úrodě. Děti se promění v zemědělce a sklízení úrody, přípravu pole, setbu ozimu i opravu strojů a plánů na příští rok si děti vyzkoušejí v rámci jednotlivých úkolů tak, aby pochopily náročné podzimní období.
Počet realizovaných programů: 1
Počet účastníků: 18

ZEMĚDĚLSTVÍ A ZDRAVÍ POTRAVIN
Cílová skupina: 1. a 2. ročník ZŠ
Obsah: Program představuje dětem práci zemědělce (chovatele zvířat a pěstitele rostlin) a hlavní úkol zemědělství – zabezpečení potravin pro celou populaci.
Počet realizovaných programů: 0
Počet účastníků: 0

INTERAKTIVNÍ PROHLÍDKA S LEKTOREM
Cílová skupina: 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Děti se za doprovodu lektora seznámí s prostory muzea a jeho historií, expozicemi zemědělské techniky a potravinářstvím prostřednictvím úkolů a otázek. Jednotlivé aktivity jsou přizpůsobené dle potřeb žáků a případně individuálním požadavkům pedagoga.
Počet realizovaných programů: 18
Počet účastníků: 376

SVĚT VČEL
Cílová skupina: Mateřské školy, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ
Obsah: V lektorském programu nastíníme dětem život včel, vysvětlíme si jednotlivé role včel v úlu i jeho samotné fungování, a také si povíme o zemědělské profesi včelaře. Program je postaven na kreativním řešení jednotlivých úkolů, které žáci plní společně i jednotlivě a vzájemně se inspirují. Žáci si tak hravou formou osvojí získané vědomosti. V druhé části programu si žáci vyrobí jednoduchou svíčku z včelího vosku.
Počet realizovaných programů: 6
Počet účastníků: 54

ZEMĚDĚLSTVÍ NA JAŘE A V LÉTĚ
Cílová skupina: Mateřské školy, 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5. ročník ZŠ
Obsah: Co všechno zemědělce v těchto obdobích čeká, co je dokáže potrápit a na co si musí dávat pozor? Děti se hravou formou prostřednictvím zábavných úkolů přímo mezi vystavenou zemědělskou technikou dozvědí více o náročné práci v zemědělství, naučí se základní pojmy a utvoří si tak představu o práci zemědělce na jaře a v létě.
Počet realizovaných programů: 3
Počet účastníků: 60

TEEN FOOD
Cílová skupina: SŠ
Obsah: Program Teen food se zaměřuje na edukaci žáků středních škol v oblasti výživy. Je určen primárně žákům ve věku 14–19 let, protože tato věková kategorie začíná o výživě již přemýšlet samostatně a vytváří si vlastní názory na stravování. Cílem této aktivity je rozšíření vědomostí v oblasti výživy.
Počet realizovaných programů: 7
Počet účastníků: 132

VÝŽIVA V DIGITÁLNÍM VĚKU
Cílová skupina: SŠ
Obsah: Lektorský program je určen studentům středních škol a zaměřuje se na aktuální témata ve stravování, poruchy příjmu potravy a mýty o dietách. Tato aktivita si klade za cíl rozvíjet kritické myšlení v oblasti stravování a získat důležité informace přímo od odborníků.
Počet realizovaných programů: 8
Počet účastníků: 174

LEKTORSKÝ PROGRAM: CHYTŘE V KOŠÍKU, MÉNĚ V KOŠI
Cílová skupina: SŠ
Obsah: Lektorský program je určen studentům středních škol a věnuje se tématu chytrého nakupování. V rámci programu se studenti dozví, jak si naplánovat nákup a vaření, aby se potravinami zbytečně neplýtvalo. Zjistí, co si počít se zbytky potravin a dostanou také tipy na recepty beze zbytků.
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 97

ARCHEOLOGIE Z NEBE
Cílová skupina: 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Lektorský program vznikl v návaznosti na stejnojmennou výstavu. Přiblíží studentům základy archeologického výzkumu a podrobněji je seznámí s nedestruktivními metodami používanými v archeologii. Studenti si budou moci prohlédnout archeologické nálezy a dozví se více o práci archeologa.
Počet realizovaných programů: 1
Počet účastníků: 16

LEKTORSKÝ PROGRAM: REKULTIVACE, DRUHÝ ŽIVOT KRAJINY
Cílová skupina: 6.–9. ročník ZŠ, SŠ
Obsah: Program navazuje na stejnojmennou výstavu a je koncipován jako komentovaná prohlídka touto výstavou. Cílem je seznámit studenty s pojmem rekultivace, s jejími podobami, s proměnou krajiny, kterou dobře znají, a přinutit je se zamyslet nad dlouhodobými důsledky těžby uhlí na Ostravsku a Karvinsku.

Počet realizovaných akcí: 1
Počet účastníků: 8

PRÁZDNINY NA JIHU
Cílová skupina: 1.–2. ročník ZŠ, 3.–4. ročník ZŠ, 5.–6. ročník ZŠ, 7.–9. ročník ZŠ
Obsah: Speciálně připravený program pro příměstský tábor, který je organizován ve spolupráci s městským obvodem Ostrava-Jih. Příměstský tábor proběhl ve dvou termínech a dvou programech: Bylinkový den (poznávání bylinek hmatem, čichem a zrakem, výroba vlastní čajové směsi, vonného pytlíčku a herbáře), Tajemství housky (společná příprava těsta na housky, výroba a upečení vlastní housky, výroba másla, edukativní část).
Počet realizovaných programů: 2
Počet účastníků: 51

Vzdělávací programy pro veřejnost

INTERAKTIVNÍ PROHLÍDKA S LEKTOREM
Cílová skupina: veřejnost, organizované skupiny
Obsah: Zájemci se za doprovodu lektora seznámí s prostory muzea a jeho historií, expozicemi zemědělské techniky a potravinářstvím.
Počet realizovaných programů: 1
Počet účastníků: 28

4.4.6 NZM Valtice

Lektorské programy
Po předchozím úspěšném roce bylo cílem dále rozšířit nabídku vzdělávacích aktivit muzea. Kromě klasických lektorských programů organizovalo muzeum v roce 2025 také tematická dopoledne pro školy, která umožnila hlubší uchopení témat environmentální výchovy. Jednalo se například o Den Země, Světový den včel nebo Lesnické dopoledne, realizované ve spolupráci s pobočkou NZM Ohrada a Lesy ČR.
Edukační programy muzea navštívilo celkem 1 704 účastníků. Velmi oblíbeným se stal venkovní program Příroda všemi smysly, který vznikl v roce 2024 k výstavě Zázrak jménem fotosyntéza. Přestože výstava trvala do května 2025, byl program pro velký zájem zařazen do stálé nabídky lektorských aktivit a školy jej navštěvovaly i v podzimním období. K podzimnímu programu Proč jíst tykev přibyl program Podzim a zima v přírodě Lednicko-valtického areálu, na který bude v roce 2026 navazovat program Jaro a léto v přírodě Lednicko-valtického areálu.
V průběhu celé sezóny mohli návštěvníci v lektorské místnosti rozvíjet logické i kreativní myšlení prostřednictvím hlavolamů, puzzle, omalovánek či vyrábění drobných předmětů, například zvířátek z vinných korků podle ročního období. Doprovodné programy byly součástí všech pořádaných akcí v roce 2025 a zaměřovaly se především na rozvoj vizuální gramotnosti.

KRAJINA LEDNICKO-VALTICKÉHO AREÁLU
Lektorský program navazující na expozici Krajina Lednicko-valtického areálu přiblížil dětem šest přírodních stanovišť, s nimiž se mohou ve svém okolí setkat. Děti zjistily, k čemu slouží lidem louka, pole, sad nebo les a mohly vidět i slyšet nejtypičtější zástupce živočichů žijících v těchto přírodních prostředí. Ve velkoobjemových akváriích si prohlédly různé druhy ryb, a

nakonec nahlédly i do prostředí mokřadů v Národní přírodní rezervaci Lednické rybníky, které je velkým hnízdištěm vodních ptáků.
Cílová skupina: Mateřská škola, 1. až 9. třída ZŠ
Počet realizovaných akcí: 8
Počet účastníků: 138

TAJEMNÝ ŽIVOT V PŮDĚ
Lektorský program ke stejnojmenné expozici. Dětem prezentoval typy našich půd, seznámil je s půdním edafonem a složením půdy. Na interaktivních modelech mohly děti zhlédnout působení větrné a vodní eroze.
Cílová skupina: 3. až 9. třída ZŠ
Počet realizovaných akcí: 0
Počet účastníků: 0

RÉVA VINNÁ V KRAJI VÍNA
Program k Národní expozici vinařství představil dětem pomocí audiovizuálních prostředků historii vinařství v České republice. Děti zjistily, co všechno obnáší práce na vinici během celého roku a seznámili se s typickými vůněmi, ale také vadami ve víně. Dále se obeznámily o dalším využitím révy vinné v potravinářství, gastronomii a farmacii.
Cílová skupina: 3. až 9. třída ZŠ
Počet realizovaných akcí: 2
Počet účastníků: 55

PROČ JÍST TYKEV?
Lektorský program navazující na sezónní výstavu Dýně, cukety, patisony a cibuloviny využil potenciálu propojení s výstavou Zpracování ovoce a zeleniny. Děti vymezily místo tykvovitých plodin mezi ostatními druhy zeleniny. Dozvěděly se o zdravotních benefitech, které konzumace dýní přináší. Na programu si však neprohlédly jen zástupce jednotlivých odrůd tykvovité zeleniny, ale také nástroje používané pro zpracování ovoce a zeleniny. Zjistily, jak zpracovávaly plody dříve a jaké možnosti máme v dnešní době.
Cílová skupina: Mateřská škola – předškoláci, 1. až 5. třída ZŠ
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 90

KDE SE BERE KYSLÍK?
Program k výstavě Zázrak jménem fotosyntéza pro nejmladší děti představil tento složitý biochemický proces jednoduchou a zábavnou formou. Děti se dozvěděly, jak kyslík vzniká a co všechno je pro jeho vznik potřeba.
Cílová skupina: Mateřská škola, Mateřská škola – předškoláci, 1. až 3. třída ZŠ
Počet realizovaných akcí: 11
Počet účastníků: 178

ZÁZRAK JMÉNEM FOTOSYNTÉZA
Lektorský program ke stejnojmenné výstavě ukázal účastníkům fotosyntézu více do hloubky. Dozvěděli se o jejím vzniku, kdo ji objevil, jak a kde celý složitý biochemická proces probíhá a proč je pro lidstvo tak důležitý.
Cílová skupina: 3. až 9. třída ZŠ

Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 59

PŘÍRODA VŠEMI SMYSLY
Venkovní program, který navazoval na výstavu Zázrak jménem fotosyntéza. Jednalo se o zážitkový program, který probíhal v nedalekém parku zámku Valtice. Byl tvořen souborem několika aktivit, které se lišily podle věku dětí. Účastníci se naučili poznávat přírodu i jinými smysly než pouhým zrakem. Musely zapojovat také kreativní myšlení a komunikaci nutnou pro spolupráci ve skupinách.
Cílová skupina: 3. až 9. třída ZŠ, SŠ
Počet realizovaných akcí: 22
Počet účastníků: 426

DEN ZEMĚ
Tematický lektorský program navazoval na akci Den země. Děti si na programu měly možnost prohlédnout expozici Krajiny Lednicko-valtického areálu zahlcenou odpadky. Dozvěděly se, proč je důležité přírodu chránit a jak tomu mohou přispět.
Počet realizovaných akcí: 3
Počet účastníků: 56

SVĚTOVÝ DEN VČEL
Program se opíral o panelovou výstavu Nejen včely. Opylovači známí i neznámí. Dětem bylo vysvětleno, proč jsou včely pro lidstvo důležité, a také jim byli představeni jiní zástupci opylovačů.
Počet realizovaných akcí: 4
Počet účastníků: 75

LESNICKÉ DOPOLEDNE
Lesnické dopoledne vzniklo ve spolupráci s pobočkou NZM Ohrada díky daru Lesů České republiky. V prostorách muzea se nacházelo celkem pět stanovišť, na kterých se vystřídalo 102 účastníků. Děti si vyslechly sokolnickou pohádku od pana Budery, s pracovnicí Lesů ČR si vyzkoušely roli myslivce, organizace PEFC si pro děti připravila spoustu hlavolamů a hádanek s lesnickou tématikou, v expozici Krajina Lednicko-valtického areálu čekal děti samostatný kvíz na poznávání listnatých stromů a jejich plodin a na závěr měla každá skupina možnost si vytvořit v lektorské místnosti pomocí obtiskávání listů svůj vlastní strom.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 102

PODZIM A ZIMA V PŘÍRODĚ LEDNICKO-VALTICKÉHO AREÁLU
Program, který dětem přiblížil, jak se příroda mění během podzimu. Zážitkovými aktivitami se dozvěděly, proč listy mění svou barvu a proč ptáci odlétají do teplých krajin. Zkoušely rozeznávat stopy zvířat, které v zimě zůstávají ve sněhu a také si připomněli, čím se mohou lesní zvířata v zimě krmit.
Počet realizovaných akcí: 13
Počet účastníků: 243

SMYSLOVÝ ADVENTNÍ KALENDÁŘ
Vánoční lektorský program navazoval na výstavu Smyslový adventní kalendář. Děti se dozvěděly historii adventního kalendáře a připomněly si pět základních lidských smyslů, kterými následně prozkoumaly různé vánoční předměty. Zrakem si prohlédly betlémy a zjistily, jaké jsou typické vánoční barvy. Sluchem rozeznali rolničky od zvonku, čichem vyzkoušely vánoční koření a zjistily, že není jednoduché rozeznávat hmatem bez zraku. Děti si navzájem pověděly, jaké mají rádi vánoční cukroví a pro uspokojení smyslu chuti, dostaly za odměnu perníček.
Počet realizovaných akcí: 13
Počet účastníků: 197

4.4.7 Přednášky, semináře a speciální prohlídky

NZM Praha

V roce 2025 bylo uspořádáno v NZM Praha 34 přednášek pro veřejnost, kterých se zúčastnilo 933 posluchačů, přičemž většina z nich (20 přednášek a 890 posluchačů) byla realizována v rámci tematických akcí. V průběhu roku bylo realizováno celkově 151 komentovaných prohlídek pro 2 170 návštěvníků, přičemž nejvíce z nich bylo věnováno výstavě Lesy pro budoucnost a Fotosyntéza. Většinu komentovaných přednášek zajišťovali lektoři, odborní kurátoři a odborníci z partnerských organizací.

PŘEDNÁŠKY:
7. 1. 2025 Zahrada a její nesmrtelní obyvatelé (Zdeněk Novák, NZM)
14. 1 .2025 Ráj a zahrady související (Zdeněk Novák, NZM)
21. 1. 2025 Italské zahrady humanismu a renesance (Zdeněk Novák, NZM)
25. 1. 2025 Jako prase v žitě (Letenské prase a Letenský masopust, Gudrun Illmann VÚŽV)
25. 1. 2025 Co vám o prasatech neřekli (Letenské prase a Letenský masopust, Pavel Nevrkla, MENDELU)
28. 1. 2025 Francouzské zahrady absolutismu a jejich projevy na našem území (Zdeněk Novák, NZM)
4. 2. 2025 Francouzské zahrady (Zdeněk Novák, NZM)
11. 2. 2025 Zahrada anglická, zahrada čínská a japonská (Zdeněk Novák, NZM)
18. 2. 2025 Zahrada anglo-čínská (Zdeněk Novák, NZM)
25. 2. 2025 Zahrada přírodně krajinářská (Zdeněk Novák, NZM)
4. 3. 2025 Zahrada malířsko-krajinářská (Zdeněk Novák, NZM)
11. 3. 2025 Zahrady 20. století (Zdeněk Novák, NZM)
29. 3. 2025 Radost z částicové fyziky (Ejhle Slunce, Jiří Dolejší, MFF UK)
12. 4. 2025 Vůně skrytá v bylinách (Bylinkový den, Petra Ráchel Beránková, Odborná společnost české aromaterapie)
12. 4. 2025 Bylinky: kvalita, autenticita a bezpečnost (Bylinkový den, Jana Hajšlová, VŠCHT)
26. 9. 2025 Živé kulturní dědictví. Záchrana ohrožených druhů v laboratoři (Noc vědců, Kristýna Vacková, VÚŽV)
26. 9. 2025 Pravidla hry s minulostí aneb Co je dobré vědět o archeologii (Noc vědců, David Novák, Archeologický ústav AV ČR)
26. 9. 2025 Chmel – zelené zlato (Noc vědců, Josef Patzak, Chmelařský institut)

26. 9. 2025 Staleté dědictví v pohybu: Proměny českého lesa (Noc vědců, Vilém Podrázský, ČAZV)
26. 9. 2025 Chod domácích zvířat v českém středověku (Noc vědců, Zuzana Vařáková, ústav AV ČR)
26. 9. 2025 Bohatství národní kuchyně (Noc vědců, Eliška Kováříková, CARC)
26. 9. 2025 Barevné pšenice pro zdraví (Noc vědců, Petr Martínek, Zemědělský výzkumný ústav)
26. 9. 2025 Opomíjené poklady kolem nás: Semena a mikroorganismy (Noc vědců, Petr Lenoch, CARC)
26. 9. 2025 Dnešní život domácích zvířat: Nástrahy zlaté klece (Noc vědců, Jitka Bartošová, VÚŽV)
26. 9. 2025 Neoceněné bohatství: Proč a jak zahrnout přírodu do našeho rozhodování (Noc vědců, Tomáš Baďura, Ústav výzkumu globální změny AV ČR)
4.10. 2025 Den architektury. Ženy v ateliérech (Radomíra Sedláková)
29. 10. 2025 L. P. 1360. Češi jedli lanýže – Evropa byla na houbách (Richard Beneš, Český lanýž asociace)
30. 10 .2025 Chmel o páté (Petr Bažant, Město Žatec)
6. 11. 2025 Chmel o páté (Petr Bažant, Město Žatec)
12. 11. 2025 Chmel o páté (Petr Bažant, Město Žatec)
9. 12. 2025 Betlémy slavných (Lenka Scholzová, Vladimír Glaser, Muzeum českých Vánoc)

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY:

výstava Lesy pro budoucnost	961 účastníků / 97 skupin
výstava Fotosyntéza (i anglicky)	156 (52) účastníků / 9 (3) skupin
muzejní budova	539 účastníků / 19 skupin
prohlídky s kurátory	124 účastníků / 8 skupin
prohlídka expozice Žatec a krajina žateckého chmele	233 účastníků / 9 skupin
prohlídka výstavy Papírové betlémy (Noc betlémů)	15 účastníků / 1 skupina

NZM Kačina

V4 Heritage Academy – Summer School of Heritage Management for World Heritage Sites 26.6.2026
(23.–28. 6. 2025 se uskutečnil 14. ročník mezinárodní letní školy V4 Heritage Academy, jedné z nejvýznamnějších vzdělávacích akcí v oblasti památkové péče ve střední Evropě. Kačina hostila část programu této významné akce, konkrétně 26. 6. 2026)

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY

Nedělní oživené prohlídky	281 účastníků / 12 skupin
Prohlídky s duchem Rudolfem	217 účastníků / 12 skupin
Teatrologická společnost na Kačině	26 účastníků / 1 skupina
Kačina seniorům otevřena (I.- VI.)	142/účastníků/ 6 skupin
Adventní víkendové prohlídky	1018 účastníků

NZM Ostrava

OSTRAVA ŽIJE VÍNEM / V RÁMCI FESTIVALU
Champagne, obyčejný den s neobyčejným vínem – Zdeněk Sklenský

Škola degustace – Zdeněk Sklenský
Vinařství roku – Marek Špalek
Víno a zdraví – Stanislav Popela
Portugalsko – oceánská vs. kontinentální vína – Ivana Meneses de Freitas

NZM Valtice
PŘEDNÁŠKY O FOTOSYNTÉZE/FOTOSYNTÉZA OČIMA ZAHRADNICKÉ FAKULTY MENDELU
Ve spolupráci se Zahradnickou fakultou Mendelovy univerzity byly nabízeny přednášky akademických pracovníků na téma fotosyntéza. Přednášky se vztahovaly a probíhaly přímo v prostorech výstavy Zázrak jménem fotosyntéza.
Počet realizovaných akcí: 6
Počet účastníků: 85

4.4.8 Resortní dny

Projekt resortních dnů pokračoval v NZM i v roce 2025 na všech pracovištích muzea. V rámci resortních dnů získávají partneři muzea první neděli v měsíci možnost vstupu zdarma do expozic muzea, a to v hodnotě rodinné vstupenky. Resortní dny probíhají od roku 2016 v Praze, od roku 2017 na ostatních pracovištích pod záštitou ministra zemědělství.

4.5 Akce v roce 2025

Popularizační akce pro veřejnost patří dlouhodobě k významným aktivitám muzea. Národní zemědělské muzeum každoročně připravuje několik desítek těchto akcí, přičemž jejich základ tvoří programy navázané na klíčové momenty zemědělského roku, jako jsou zabijačky, masopust či dožínky. Nabídka je průběžně rozšiřována o tematicky zaměřené dny, například lesnické či bylinkové, a další akce s vysokým návštěvnickým potenciálem.
Muzeum se zároveň pravidelně zapojuje do celostátních projektů, jako jsou Festival muzejních nocí, Pražská muzejní noc, Brány památek dokořán nebo Noc vědců. Součástí programu bývají přednášky, workshopy, tvůrčí dílny i hudební a divadelní vystoupení. Nabídku doplňují také trhy se sezónními a regionálními produkty. V rámci akcí mají návštěvníci možnost navštívit expozice muzea v ceně vstupného.

4.5.1 NZM Praha

- Pekla vdolky 11. 1. 2025
  Zábavné odpoledne pro děti s písničkami přibližující původ potravin, význam pestré stravy, zásady zdravého stravování i to, jak jedli naši předci.
- Víkendová dílna – Výroba masopustních masek, 18. 1. 2025
  Tvůrčí dílna pro děti zaměřená na výrobu masopustních masek. Program tematicky vycházel z lidových zvyků a tradic.
- Letenské prase a Letenský masopust 25. 1. 2025
  Ukázky tradičních postupů zpracování vepřového masa s odborným výkladem mistra řezníka, výstavu řeznického náčiní ze sbírek NZM a komentované prohlídky s kurátorem. Program dále nabídl přednášky, gastronomické workshopy a ochutnávky. Součástí akce byl také Letenský masopust, pořádaný ve spolupráci s divadelním spolkem Ty-já-tr, který zahrnoval masopustní hru, pohádku pro děti, masopustní průvod i tradiční pochovávání basy. Program doplnilo hudební vystoupení, výtvarné dílny pro děti a prodej zabijačkových a masopustních specialit. Akce podporuje komunitní aktivity a setkávání veřejnosti.

- Praha ledová 31. 1.– 2. 2.2025
  Partnerská akce ve spolupráci s organizací Pionýr. Zahrnutí NZM do programu akce. Komunitní aktivita.
- Ptáci v nesnázích 8. 3. 2025
  Kreativní víkendová akce s kostičkami LEGO. Účastníci pomocí kostiček LEGO® navrhovali originální způsoby, jak pomoci ptákům, kterým v dnešním světě ubývá úkrytů i potravy. Hlavní roli hrála fantazie a kreativita.
- Ejhle Slunce 29. 3. 2025
  Pozorování Slunce ze střechy muzea ve spolupráci s Českou astronomickou společností. Partnerská akce.
- Ukradené vejce 5. 4. 2025
  Velikonoční program s dobrodružnou detektivní stezkou. Účastníci se seznámili s tradičními velikonočními zvyky a symbolikou. Součástí programu byly ukázky tradičních velikonočních řemesel.
- Bylinkový den 12. 4. 2025
  Akce zaměřená na bylinky a jejich využití zahrnovala prodej sazenic a semen bylin, čajů a rostlinné kosmetiky, odborné přednášky, bylinkovou gastronomii a workshopy v gastrostudiu. Součástí programu byly tvořivé dílny pro děti a prezentace pěstitelů i vybraných sbírkových předmětů.
- Festival ABC 26.–27. 4. 2025
  Partnerská akce pro rodiny s dětmi, pořadatelem je vydavatelství Czech News Center.
- Půda fest 15. 5. 2025
  Program s výzkumníky nabídl ukázky půdních organismů a procesů, workshopy a možnost objevovat skrytý život v půdě. Návštěvníci se dozvěděli, proč je půda pro naši existenci nepostradatelná, co ji ohrožuje a jak ji chránit.
- Letenský muzejní den 18. 5. 2025
  Den otevřených dveří s volným vstupem v rámci Mezinárodního dne muzeí. Součástí programu byly komentované prohlídky expozic a divadelní pohádka pro děti.
- Máme otevřeno 18. 5. 2025
  Partnerská akce ve spolupráci s Městskou částí Praha 7.
- Jedu v medu 24. 5. 2025
  Program pro veřejnost zaměřený na včely a další opylovače nabídl celou řadu aktivit, včetně ukázek živých včel a čmeláků, stáčení a ochutnávek medu, prodeje včelích produktů, vzdělávacích aktivit a diskusí s odborníky z výzkumných ústavů a vysokých škol.
- Muzejní noc 14. 6. 2025
  Vstup zdarma v rámci celopražské akce Muzejní noc. Program zahrnoval komentované prohlídky, koncert na muzejním dvoře a interaktivní hru po muzeu.
- Noc vědců 26. 9. 2025
  Popularizační akce zaměřená na prezentaci zemědělského výzkumu v rámci celorepublikové akce Noc vědců, realizovaná ve spolupráci s resortními výzkumnými organizacemi.
- Za tajemstvím potravin aneb Víš, co jíš 4. 10. 2025
  Zábavná soutěžní hra věnovaná zdravé výživě a správnému zacházení s potravinami. Partnerská akce ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství.
- Z pohádky na talíř – Dobrodružství v hlubinách oceánu 2. 11. 2025
  Zábavné dopoledne v muzeu s divadelním představením, tvořivými dílničkami a hrami na téma ryby, voda a podvodní život.

- Letenská husa a košt svatomartinského vína 15. 11. 2025
  Slavnosti spojené s řízenou degustací svatomartinských a mladých vín předních moravských a českých producentů a ochutnávkou gastronomických specialit. Součástí programu byla prezentace vybraných sbírkových předmětů, hudební program, workshopy pro děti i dospělé.
- Apetit Piknik 22. 11. 2025
  Partnerská akce pro rodiny s dětmi, pořadatelem je vydavatelství BurdaMedia.
- Český kapr 2.–3. 12. 2025
  Partnerská akce ve spolupráci s Asociací kuchařů a cukrářů ČR. Gastronomická soutěž.
- Z pohádky na talíř – Sůl nad zlato 7. 12. 2025
  Zábavné dopoledne v muzeu s divadelním představením, tvořivými dílnami a hrami na téma potraviny, jídlo a zdravá strava.
- Advent v muzeu 13. 12. 2025
  Adventní program pro veřejnost představil vánoční tradice a nabídl tematické výtvarné dílny pro děti i dospělé, byl doplněn hudebním vystoupením.

4.5.2 NZM Čáslav

- Zahájení návštěvnické sezóny 5. 4. 2025
  Přivítání prvního návštěvníka s předáním drobného dárku a soutěže pro nejmenší návštěvníky.
- Den bezpečnosti 24. 4. 2025
  Tradiční akce především pro žáky základních škol s praktickými ukázkami jednotlivých složek IZS a BESIP.
- Den otevřeného depozitáře 18. 5. 2025
  Prohlídka budovy centrálního nízkonákladového depozitáře s komentářem způsobu ochrany sbírek a nahlédnutím do vybraných depozitářů jednotlivých podsbírek.
- Předváděcí akce Pradědečkův traktor 7. –8. 6.2025
  Tradiční předváděcí akce, která prezentuje podsbírku Zemědělské techniky a Rostlinné výroby II. S doprovodným programem.
- Dětský den pořádaný Ministerstvem zemědělství 14. 6. 2025
- Muzejní noc – noční jízda 20. 9. 2025
  Muzeum ponořené do šera, prezentace netradičně nasvětlených expozic, noční jízdy světélkujícími vozy a doprovodný kulturní program.
- Traktoriáda – zlaté české ručičky 11. 10. 2025
  Akce zaměřená na prezentaci traktorů domácí výroby. Prezentace sbírky i strojů soukromých majitelů, soutěže a doprovodný program pro širokou veřejnost.
- Advent mezi traktory 22. 11. 2025
  Předvádění tradičních řemesel, vánočně nazdobené muzeum, koledy, zvyky a výtvarné dílny.

4.5.3 NZM Kačina

- Workshop 10 slohů architektury 23. 1. 2025
  Speciální komentované prohlídky pro milovníky architektury.
- Skauti na Kačině 21. 3. 2025
  Zahájení návštěvnické sezony 2025 22. 3. 2025
- Přivítání prvního návštěvníka, speciální komentované prohlídky.

- Velikonoční zvyky na Kačině 5. 4. 2025
  Velikonoce na Kačině I (Velikonoční příběh)
- Kačina dokořán 12. 4. 2025
- Velikonoce na Kačině II 17. 4. 2025
- Kačinské hry 26. 4. 2025
  V rámci akcí pro veřejnost se uskutečnily Kačinské hry, tradiční program zaměřený na historické i současné volnočasové aktivity. Návštěvníci si mohli vyzkoušet řadu her a zábav z období zakladatele zámku Jana Rudolfa Chotka, jako jsou kroket, pétanque, kuželky, střelba z luku a kuše, tlučení špačků či pohánění obruče. Program byl doplněn také o moderní aktivity, například frisbee, cornhole, spikeball nebo ukázky práce s drony. Součástí akce byly rovněž tematické programy zaměřené na přírodu a krajinu, interaktivní stanoviště pro děti i doprovodné aktivity v zámeckém parku, včetně kontaktu se zvířaty či projížděk. Akce nabídla návštěvníkům pestrý celodenní program propojující pohyb, zábavu a poznávání v prostředí zámeckého areálu.
- Noc v Chotkovské knihovně 2. 5. 2025
- Oblastní výstava psů všech plemen 17. 5. 2025
- Dobré jídlo světa – Street food festival 18. 5. 2025
- Street food festival. Exotické a netradiční pokrmy, doprovodný program.
- Kostýmovaný piknik v kačinských časech 24. 5. 2025
  Akce pro milovníky starých časů, vytříbených mravů, zahradních her a krásných šatů.
- Noční Kačina 31. 5. 2025
  Program prostřednictvím hry světel a stínů představuje zámek v netradičním pojetí. Program je koncipován pro jednotlivce i rodiny s dětmi a nabízí návštěvníkům odlišný zážitek z prohlídky zámeckých prostor.
- Kačina seniorům otevřena I. – VI. květen–říjen
- Ameriky na Kačině 1. 6. 2025
  Přehlídka historických automobilů amerických značek.
- Víkend otevřených zahrad 7. 6. 2025
  Komentované procházky zámeckým parkem, přednášky.
- Putování se svatým Jakubem 7. 6. 2025
- Řetězové provázení ZŠ Žehušice – Kačina patří studentům 9.–13. 6. 2025
- Makačíno – festival zámeckého divadla 9. 6. 2025
  Festival zámeckého divadla.
- Zapomenutá řemesla a kačinské kosení 14. 6. 2025
  Tradiční akce pro veřejnost, která návštěvníkům připomíná řemesla, jež se z našich pamětí pomalu vytrácejí nebo jsou již zcela zapomenuta. Součástí akce je setkání přadlen z různých koutů naší republiky.
- Zastavení 15. 6. 2025
- Dvě podoby Manon – operní týden 19. 6. 2025
- Setkání mezi obrazy 21. 6. 2025
- Aerovky na Kačině 21. 6. 2025
- CaniKačina cross 21. 6. 2025
- Eko Kačina (spolupráce s Eko-centrem Huslík) 24. 6. 2025
- Slavnostní setkání a vyřazení žáků ZŠ Nové Dvory 26. 6. 2025
- UNESCO spojuje – V4 Heritage Academy 26. 6. 2025
- slavnostní otevření tematické výstavy Jak na klima v Polabí – Eko centrum Huslík 4. 7. 2025

- slavnostní pouť po Svatojakubské cestě 5. 7. 2025
- vzdělávací příměstský tábor – Hafík I. 7. 7. 2025
- vzdělávací příměstský tábor – Hafík II. 14. 7. 2025
- festival ROCK in Kačina 19. 7. 2025
- vzdělávací příměstský tábor – Hafík III. 21. 7. 2025
- jóga v zámeckém parku I. (červenec čtvrtky - 4 x)
- vzdělávací příměstský tábor – Lesní mysl I. 11. 8. 2025
- Kačina pod hvězdami – Děti ráje 15.–8. 2025
- vzdělávací příměstský tábor Hafík IV. 18. 8. 2025
- Kačina s baterkami 23. 8. 2025
  V rámci doprovodného programu měli návštěvníci možnost zúčastnit se nočních prohlídek, které nabídly netradiční pohled na interiéry zámku. Za svitu baterek objevovali zámecké komnaty, seznamovali se s příběhy chotkovské knihovny i s atmosférou kačinského sklepení. Program umožnil přiblížit historické prostory návštěvníkům atraktivní a zážitkovou formou.
- Výtvarné sympozium na Kačině 25. 8. 2025
  Výtvarné sympozium na Kačině každoročně hostí české i zahraniční umělce a zaměřuje se na témata z různých oborů. Návštěvníci mají jedinečnou možnost sledovat práci výtvarníků přímo v prostorách zámeckého areálu.
- jóga v zámeckém parku I. (srpen čtvrtky, 4 x)
- jóga v zámeckém parku II. (srpen pátky , 1 x)
- slavnostní vítání občánků obec Svatý Mikuláš 1. 9. 2025
- slavnostní vítání prvňáčků obec Svatý Mikuláš 1. 9. 2025
- Krajské vinobraní a dožínky na Kačině 6. 9. 2025
  Tradiční akce pro veřejnost, krajské vinobraní a dožínky. Prezentace a prodej českých, moravských i zahraničních vín, burčáku, čerstvě lisovaných vinných moštů a dalších vinařských doplňků.
- Mezinárodní sraz Beetle a New Beetle clubu 13. 9. 2025
- Kačina RUN 2025 14. 9. 2025
- TPCA na Kačině 20. 9. 2025
- vernisáž k výstavě "Jeden den v Charitě" 25. 9. 2025
- Mistroství České republiky v terénní lukostřelbě 26. 9. 2025
- Vítání občánků obec Rohozec 27. 9. 2025
- Koně na Kačině 4. 10. 2025
  Jezdecké slavnosti s prezentací různých plemen koní, včetně starokladrubských a koní Kinských. Součástí programu byly ukázky práce v zápřahu i tahu a přehlídky jezdeckého umění. Vyvrcholením slavností byla tradiční Huberova jízda zámeckým parkem, která jako připomínka parforsních honů symbolicky uzavírá jezdeckou sezonu.
- Zámecké čajování na Kačině 25. 10. 2025
  Akce pro veřejnost. Krásu empírové architektury si mohou návštěvníci vychutnat se šálkem dobrého čaje z kačinské bylinkové zahrádky. Součástí akce je vždy doprovodný program, dílničky pro děti či ochutnávka dobrot ze zámecké kuchyně.
- Mistři s klikou na Kačině 25. 10. 2025
  Setkání flašinetářů z různých koutů republiky, součástí setkání je koncert a odborná přednáška pro veřejnost.
- podzimní vzdělávací tábor Lesní mysli 27. 10. 2025
- Slavnostní ukončení návštěvnické sezóny 30. 10. 2025

- Tropické zemědělství (Klub důchodců Čáslav) 12. 11. 2025
- Brontosauři na Kačině 28. 11. 2025
- Rozsvícení vánočního stromu + rozsvícení první adventní svíce 30. 11. 2025
  Komorní předvánoční akce pro veřejnost.
- Advent na Kačině + rozsvícení druhé adventní svíce, Zabíjačka na Kačině 07. 12. 2025
  Akce, která připomíná tradici domácí české zabijačky. Pro návštěvníky oživujeme událost, která byla tradičně spojena s nadcházejícími svátky, ale také se sousedským setkáním.
- Adventní setkání + rozsvícení třetí adventní svíce 14. 12. 2025
  Komorní předvánoční akce pro veřejnost.
- Adventní setkání + rozsvícení čtvrté adventní svíce 21. 12.2025
  Komorní předvánoční akce pro veřejnost.

Divadelní a hudební představení

7. 7. 2025	7 pádů Honzy Dědka
8. 7. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak,
10. 7 .2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
11. 7. 2025	Tenkrát v Kačinách, Malá Divadelní Kumpanie z Kraje Kouřímského - noční prohlídky
12. 7. 2025	Prohlídky s duchem Rudolfem
13. 7. 2025	Nedělní oživené prohlídky, soubor Salome a Tempus Fugit
15. 7. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
17. 7. 2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
20. 7. 2025	Nedělní oživené prohlídky, soubor Salome a Tempus Fugit
22. 7. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
24. 7. 2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
25. 7. 2025	Tenkrát v Kačinách, Malá Divadelní Kumpanie z Kraje Kouřímského - noční prohlídky
26. 7. 2025	Prohlídky s duchem Rudolfem
29. 7. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
31. 7. 2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
5. 8. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
7. 8. 2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
8. 8. 2025,	Tenkrát v Kačinách, Malá Divadelní Kumpanie z Kraje Kouřímského - noční prohlídky
9. 8. 2025	Prohlídky s duchem Rudolfem
10. 8. 2025	Nedělní oživené prohlídky, soubor Salome a Tempus Fugit
12. 8. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
14. 8. 2025	Cukrové tintilimintili, divadélko Kůzle
17. 8. 2025	Nedělní oživené prohlídky, soubor Salome a Tempus Fugit
22. 8. 2025	Tenkrát v Kačinách, Malá Divadelní Kumpanie z Kraje Kouřímského - noční prohlídky
23. 8. 2025	Prohlídky s duchem Rudolfem
23. 8.2025	Noční prohlídka - 13. komnat (13 x)

23. 8. 2025	Noční prohlídka - Zámecká knihovna
23- 8. 2025	Noční prohlídka s hrabětem Chotkem k Libuši
26. 8. 2025	Vodnická pohádka, divadýlko Mrak
30. 11.2025	Speciální večerní prohlídky
30. 8. 2025	Bílá paní na vdávání I.
31. 8. 2025	Bílá paní na vdávání II

Koncerty a muzikály:

19. 6. 2025	Dvě podoby Manon - operní týden
21. 6 .2025	3 Kleopatry na zámku
19. 7. 2025	festival ROCK in Kačina
15. 8. 2025	Kačina pod hvězdami – Děti ráje
16. 8. 2025	Kačina pod hvězdami – Galileo
17. 8. 2025	Kačina pod hvězdami – Bibibum
17. 8. 2025	Kačina pod hvězdami – Na zlatém jezeře
17. 8. 2025	Kačina pod hvězdami – Dracula
25.10. 2025	Koncert flašinetářů na Kačině

4.5.4 NZM Ohrada

- odborný seminář Pěstování a výchova březových porostů, 22. 5. 2025
- Muzejní noc na téma Řeka (nejen) Vltava/série odborných přednášek s projekcí, 30. 5. 20
- Ohradské národní myslivecké slavnosti (Myslivecká škola — Ohradské národní myslivecké slavnosti s memoriálem J. Kupky — Dětský myslivecký den, 20.–22. 6. 2025
  Tradiční největší setkání myslivců a přátel přírody se uskutečnilo ve spolupráci s Českomoravskou mysliveckou jednotou (ČMMJ) a časopisem Myslivost za významné podpory Okresních mysliveckých spolků ČMMJ a Lesů ČR. Bohatý program, rekordní počet návštěvníků a krásné počasí na Ohradě doplnily i významné projevy hostů — zejména hejtmana Jihočeského kraje Martina Kuby, senátora a starosty města Hluboká nad Vltavou Tomáše Jirsy či zástupce Ministerstva zemědělství k aktuální situaci tvorby a schvalování nového zákona o myslivosti. Program slavností byl nově doplněn i odborným seminářem na téma aktivních dosledů zvěře a setkal se s velkým zájmem návštěvníků. Součástí tradiční akce je i mistrovství republiky ve vábení jelenů.
- divadelní představení Bílá paní na vdávání, 8. 7. 2025
- divadelní představení Strašidlo Cantervillské, 16. 8. 2025
- Zahajovací večer vystavovatelů Agrosalonu Země živitelka, 21. 8. 2025
- Vorařský den, 6. 9. 2025
  Kromě udržování tradice vorařství jako umění stavby a plavby vorů, zapsaného od roku 2022 na Reprezentativní seznam nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO, se tato akce postupně stává i místem setkání všech fanoušků plavby a řeky. Kromě toho byl loňský ročník naplněn seminářem, resp. sérií tří odborných přednášek na téma stavby a úlohy vodních děl, historie plavby a také sběratelství historických fotografií řeky Vltavy.
- Krajina jihočeská / workshop pro jihočeské kulturní instituce, 1.10. 2025
- Lesnické dny (Lesnická škola — Lesnický den se soutěží dřevorubců), 3.–4. 10. 2025
  K unikátnímu spojení dvou stejně tematicky zaměřených akcí došlo v rámci stále se rozvíjející spolupráce NZM a Lesů ČR. Vícedenní lesnickou akci pro veřejnost zahájil v pátek 4. 10. slavnostní koncert lovecké hudby ve Velkém sále NZM Ohrada. Program byl

velmi bohatý. Kromě tradiční dřevorubecké soutěže pilařů – profesionálů se návštěvníci mohli kyvadlově přesouvat do lesa či do prostor muzea. Bohužel celý program byl limitován špatným počasím, ovšem i tak byla návštěvnost akce velmi dobrá. Zahájená tradice bude pokračovat v roce 2025.

- Rybářský den, 28. 10. 2025
  Z oborových dnů, které byly dle všech podsbírek zavedeny v NZM Ohrada, je Rybářský den vždy spojen s výlovem některého rybníka v okolí, tedy Munického či Bezdreva. Kurátor ve spolupráci s odbornými a vzdělávacími institucemi (Rybářská škola, Jihočeská univerzita, AV ČR) připravuje pestrý program nejen pro rybáře. Součástí jsou i kurátorské komentované prohlídky muzejní expozice Rybářství.
- Muzejní advent na Ohradě, 7. 12. 2025
  Zakončení roku pro děti i dospělé s rukodělnými dílnami a ukázkami historických řemeslných tradic zpracování dřeva pak doplňuje společný zpěv koled. Program byl v letošním roce zpoplatněn a kapacita Mysliveckého sálu byla naplněna.

4.5.5 NZM Ostrava

- Nutrifest 3. 4. 2025
  Nultý ročník studentské nutriční konference, konaný ve spolupráci oboru Diplomovaný nutriční terapeut SZŠ a VOŠZ Ostrava a.s. a školního projektu Jím Fest.
- Velikonoce v muzeu 7.–10. 4. 2025
  Tradiční velikonoční dílny, které probíhají po celý týden od pondělí do čtvrtku, jsou učeny pro žáky mateřských a základních škol. Na akci se podílejí žáci Střední školy společného stravování Ostrava a Střední zahradnické školy Ostrava.
- Lopni beczku – Ale fest vol. 9 25.– 26. 4. 2025
  Na dvoudenním festivalu svrchně kvašených piv mohli návštěvníci vyzkoušet desítky druhů pivních speciálů, které přivezli do Ostravy zástupci toho nejlepšího na české pivní scéně.
- Den na projektu/Kde fondy EU pomáhají 8. 5. 2025
  Při příležitosti Dne Evropy (9. května 1950) připravilo Eurocentrum Ostrava program a pozval návštěvníky do Národního zemědělského muzea Ostrava. Přichystány byly i ochutnávky regionálních potravin. Zájemci se mohli na akci také dozvědět o pracovních příležitostech v jiných zemích EU přímo od EURES poradců.
- Ostrava žije vínem 10. 5. 2025
  ročník festivalu tuzemských i zahraničních vín. Svá vína přijela představit dvacítka moravských a zahraničních vinařství. Nechybělo skvělé občerstvení od restaurací Mlýn vodníka Slámy, Food Atelier, Pata Negra a sýry z Sheepshop. Pro návštěvníky zahrála např. cimbálová muzika Úsměv a vystoupil Folklórní soubor Hlubina. V průběhu dne proběhly koncerty dalších mladých hudebníků. Na podiu proběhlo hodnocení Genetrix Galerie vín, kde mohli zájemci ochutnat ta nejlepší vína na festivalu, a dále workshopy o víně se zajímavými hosty.
- Český červený kříž – soutěž mladých zdravotníků 12. 5. 2025
  Soutěž Mladých zdravotníků, kterou pořádá Český červený kříž v prostorách Národního zemědělského muzea (NZM) v Ostravě, patří k nejvýznamnějším akcím zaměřeným na výuku první pomoci u dětí a mládeže v regionu. Hlavním cílem je prověřit připravenost žáků základních škol na krizové situace. Soutěžní hlídky musí prokázat, že dokážou zachovat chladnou hlavu a správně zasáhnout u simulovaných zranění.
- Mezinárodní den zdraví rostlin 13. 5. 2025

Cílem akce je seznámit veřejnost s činnostmi, které významně přispívají k ochraně zdraví rostlin v České republice a sdělit, co pro jejich zdraví může udělat veřejnost sama. Akci pořádá Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský – Národní organizace ochrany rostlin v České republice.

- Ostravská muzejní noc 17. 5. 2025
  Ústředním tématem byly proměny postindustriální krajiny, které návštěvníkům přiblížily komentované prohlídky výstavy Rekultivace a působivé fotografie Ondřeje Durczaka v expozici Konec hlubin. Dospělí si vyzkoušeli roli nutričních terapeutů při pečení domácího pečiva, zatímco děti si užily hravé poznávání potravin a překážkovou dráhu s trakaři. Večerní atmosféru podtrhl tradiční táborák s opékáním špekáčků před budovou muzea. Akce nabídla jedinečnou možnost prohlédnout si unikátní sbírky zemědělské techniky a potravin v netradičním večerním čase a setkala se s velkým zájmem veřejnosti.
- Divadlo dětí Karlovy Vary 26. 5. 2025
  Představení O Balynce, chytrém štěněti a třídě nízkých kamarádů je jednou z nejoblíbenějších a nejdéle hraných inscenací karlovarského Divadla dětí. Představení je plné chytlavých melodií a písniček, které pomáhají udržet pozornost i u těch nejmenších diváků (vhodné často už pro děti od 3 let). Nenásilnou formou se děti učí základům slušného chování, ekologii (třídění odpadu v některých verzích příběhu) nebo tomu, jak se chovat ke zvířatům.
- Setkání partnerů Technotrasy 27. 5. 2025
  Setkání subjektů a partnerů Technotrasy slouží především k výměně zkušeností mezi provozovateli technických památek, plánování společných marketingových aktivit a představení novinek pro nadcházející rok.
- Colours of Ostrava 2025 16.–19. 7. 2025
  Radegastovna v Národním zemědělském muzeu Ostrava se během festivalu Colours of Ostrava stala již tradičním a vyhledávaným útočištěm pro návštěvníky, kteří hledají kombinaci industriální atmosféry, poctivého jídla a skvěle ošetřeného piva.
- Lopni beczku – Ale fest vol. 10 17. –18. 10. 2025
  Tradiční festival svrchně kvašených piv nabídl desítky druhů pivních speciálů, které přivezli do Ostravy zástupci toho nejlepšího na české pivní scéně.
- Soutěž dětí v zahrádkářských dovednostech 24. 10. 2025
  V prostorách Národního zemědělského muzea proběhlo regionální kolo Soutěže dětí v zahrádkářských dovednostech. Akce, která spojila teoretické znalosti s praktickou zručností, přivítala desítky mladých nadšenců do přírody a pěstování. Tato tradiční událost, pořádaná ve spolupráci s Českým zahrádkářským svazem, má za cíl prohloubit vztah dětí k půdě, tradicím a udržitelnému způsobu života. Děti z celého regionu poměřily své síly v teoretických znalostech (testy z botaniky a pěstitelství) i v praktických dovednostech, jako je poznávání semen, rostlin, škůdců nebo aranžování květin.
- Noc vědců 26. 9. 2025
  Zářijová Noc vědců 2025 s tématem „Bohatství" ukázala, že největší poklady se skrývají v přírodě a poznání. Součástí programu bylo slavnostní uvedení nové sady modelů do Galerie českých potravin. Na akci spolupracovali odborníci z ÚKZUZ a svůj odborný program nabídli také studenti VOŠZ Ostrava a.s. obor Nutriční terapeut.
- Fajne léto, Trhy, co se hledají 4. 10. 2025
  Areál muzea zaplnili lokální farmáři a řemeslníci. Návštěvníci si mohli domů odnést poctivé potraviny přímo z farem, od sezónní zeleniny až po mléčné výrobky, a také autorský design, šperky či přírodní kosmetiku. Program byl nabitý interaktivními dílnami,

kde si malí i velcí vyzkoušeli řemesla na vlastní kůži. Pod vedením mistra Petra Pavlíčka se pracovalo s hoblíky a pilkami. Ivana Sikulová učila zájemce precizní práci s černým drátem a korálky. Dílna U Slunce představila živé ovečky valašky a zájemci si zkusili předení na kolovratu či plstění vlny. Velkým lákadlem byla výroba zmrzliny v ručním stroji bez elektřiny spojená s ochutnávkou. Před budovou muzea využily rodiny možnost projížďky na vlečce traktoru Zetor 6718. Akce se konala za podpory Moravskoslezského kraje a Technotrasy.

- Lesnické dopoledne 10. 11. 2025
  Děti se dozvěděly více o důležitosti lesů a o práci lesníků, zajímavosti o vybraných lesních zvířatech, poznávaly stromy a vyráběly si stromeček z šišek. Na závěr na děti čekala sokolnická pohádka. Akce proběhla ve spolupráci s Lesy České republiky z Ludvíkova, pracovníkům Biskupské lesy z obory Hukvaldy a panu sokolníkovi Michaelu Buderovi.
- Meat Design Ostrava 21. –23. 11. 2025
  Ostrava se díky festivalu Meat Design pravidelně stává centrem špičkového designu a Národní zemědělské muzeum mu k tomu poskytuje naprosto unikátní kulisy. Návštěvníci zde mohli obdivovat tvorbu předních českých i zahraničních designérů.
- Značky, které spojují 2.–3. 12. 2025
  Konference představila výsledky tříletého mezinárodního projektu CENTRAL MOUNTAINS, zaměřeného na přeshraniční spolupráci v oblasti udržitelného rozvoje horských oblastí ve střední Evropě. Akci pořádaly Asociace regionálních značek a Nadace ochrany krajiny.
- Poznej tradiční řemesla s ARZ 03. 12. 2025
  Řemeslné workshopy, které navštívilo na 200 žáků ostravských základních a středních škol, kteří si mohli zblízka osahat řemesla jako je drátování, krajka, předení, zpracování vlny nebo šití… Akci pořádala Asociace regionálních značek ČR.
- Slavnostní roztopení Lokomobily 10. 12. 2025
  Slavnostní odhalení 113 let staré lokomobily Brouhot & Cie, zapůjčené firmou Vyncke. Na renovaci tohoto unikátního francouzského stroje spolupracovali žáci Střední průmyslové školy Ostrava a při této příležitosti byla lokomobila uvedena do provozu.
- Advent v muzeu 08.–11. 12. 2025
  Tradiční vánoční dílny, které probíhají po celý týden od pondělí do čtvrtku, jsou určeny pro žáky mateřských a základních škol. Na akci se podílejí žáci Střední hotelové školy Ostrava a Střední zahradnické školy Ostrava.

4.5.6 NZM Valtice

- Den Země 18.–27. 4. 2025
  Akce byla zaměřena na problematiku odpadů, jejich třídění a dopadů znečištění na životní prostředí. Návštěvníci se prostřednictvím vzdělávacích aktivit dozvěděli, jak mohou přispět k ochraně přírody a udržitelnému zacházení s odpady. Program přiblížil důležitost ekologického chování a zodpovědného přístupu k životnímu prostředí.
- Muzejní noc 6. 6. 2025
  Netradiční zážitek z prohlídky muzea ve večerních hodinách. Kouzelnou atmosféru vytvořilo osvětlené muzejní nádvoří, kde mohli účastníci využít různé doprovodné aktivity. Součástí programu byly také zábavné a vzdělávací aktivity pro děti, které doplnily večerní prohlídku. Akce přilákala široké spektrum návštěvníků a nabídla nevšední pohled na prostory muzea.
- Den otevřených depozitářů 18. 6. 2025

Akce Den otevřených depozitářů nabídla návštěvníkům možnost nahlédnout do prostor, které nejsou běžně přístupné veřejnosti. Účastníci si mohli prohlédnout způsoby ukládání sbírkových předmětů a seznámit se s péčí, která je věnována jejich ochraně a dokumentaci.

- Muzejní dýňobraní 12.–14. 9. 2025
  Návštěvníci měli možnost obdivovat podzimní úrodu dýní a cuket v pestrých barvách a různých velikostech. Program akce zahrnoval tematické hry, kreativní tvoření a další doprovodné aktivity pro všechny věkové skupiny. Dospělí si odnášeli inspiraci pro vaření, tipy na dekorace a nápady, jak pomocí dýní ozdobit podzimní balkon nebo terasu.
- Vernisáž výstavy S rostlinolékařem ve vinohradu 12. 9. 2025
  Slavnostní zahájení výstavy „S rostlinolékařem ve vinohradu", kterou připravil Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Výstava přiblížila návštěvníkům práci rostlinolékařů, ukázala postupy ochrany révy vinné a představila aktuální metody prevence a péče o vinohrady. Akce se konala za účasti odborníků a umožnila návštěvníkům získat bližší informace o důležitosti zdravých vinohradů a jejich správné péči.
- Vinobraní v muzeu 4. 10. 2025
  Vinobraní je jedna z každoročních akcí spojená s oslavou vína ve městě Valtice. Již tradičně se této akce účastní také Národní zemědělské muzeum Valtice a návštěvníci vinobraní tak mohli se vstupenkou zavítat i do prostor muzea. Vyjma prohlídky expozic a výstav muzea návštěvníky čekala ochutnávka červených i bílých plodů révy vinné a děti se mohly zabavit kreativním tvořením.
- Dětská vánoční dílna 30. 11. 2025
  Akce proběhla první adventní neděli, kdy se na náměstí před muzeem slavnostně rozsvěcoval městský vánoční stromeček. Návštěvníci si mohli vychutnat vánoční prohlídku muzea a zároveň navštívit interaktivní výstavu Smyslový adventní kalendář. Pro děti byla připravena muzejní dílna, kde si mohly vyrobit krásnou vánoční dekoraci. Doprovodný program nabízel i další zábavné aktivity pro celou rodinu. Akce tak spojila slavnostní atmosféru města s inspirativním a hravým zážitkem v prostorách muzea.

4.6 Partnerství

Asociace kuchařů a cukrářů ČR
Kurzy vaření a Dynamická expozice v gastrostudiu
V profesionálně vybaveném gastrostudiu Národního zemědělského muzea v NZM Praha probíhají ve spolupráci s Asociací kuchařů a cukrářů kurzy vaření pro veřejnost. AKC také prostřednictvím tréninků juniorských a seniorských národních týmů, které se připravují na tuzemská i mezinárodní klání, nabízí návštěvníkům muzea možnost zhlédnout práci špičkových kuchařů. Členové týmu AKC se účastní coby lektoři workshopů vaření na vybraných akcích pořádaných NZM.

Asociace místních potravinových iniciativ o.p.s. (AMPI)
V rámci dlouhodobé spolupráce organizuje každoročně AMPI ve spolupráci s NZM Praha mezinárodní kongres Živé sympozium. V oblasti vzdělávání byl v letošním roce realizován projekt víkendových Zemědílen (divadlo a workshopy na vybraná zemědělská témata), který rozšiřuje v NZM Praha vzdělávací aktivity pro běžné návštěvníky muzea. .

ČAZV
Systematická činnost Odboru agrárních dějin, uspořádání výstavy a editování publikace ke 100. výročí založení akademie.

Českomoravská myslivecká jednota, z. s.
Národní myslivecké slavnosti a Dětský myslivecký den v NZM Ohrada
Organizace popularizačních akcí pro odbornou i laickou veřejnost.

Čmeláci PLUS, z. s.
Spolek Čmeláci PLUS poskytl pro potřeby dlouhodobé prezentace čmelín a aktivně se v roce 2025 podílel na akcích pořádaných NZM Praha na propagaci a osvětě tématu čmeláků a divokých opylovatelů.

EKO–KOM, a. s.
Recyklační koutek – vzdělávací programy z oblasti ekologické výchovy v NZM Praha. Ve spolupráci se společností EKO–KOM, a.s., probíhají v NZM Praha vzdělávací lektorské programy zaměřené na funkci obalů a správné třídění obalových odpadů. V roce 2025byly pro školy a veřejnost nabízeny tyto programy: Příběh obalu se třemi věkovými mutacemi (MŠ, I. a II. stupeň ZŠ), tematické dopoledne pro ZŠ Den recyklace, Recyklační čtvrtky a kvízová hra po muzeu Druhý život obalů (oboje pro veřejnost).

FolklorOVA z. s.
Podpora kulturních tradic, umění a řemesel. Prezentace kulturní činnosti regionu. Spolupráce na pořádání Ostravských dnů folklóru.

Fakulta životního prostředí ČZU
Spolupráce na akcích Jedu v medu a Bylinkový den.

GreeenTech s. o.
Ve spolupráci s firmou GreeenTech byla v NZM Praha rozšířena expozice Gastronomie o hydroponickou pěstírnu bylin. Společnost ve spolupráci s NZM pravidelně zajišťuje vzdělávací workshopy Hydroponické sázení pro děti. Programy probíhají v rámci víkendových programů pro běžné návštěvníky muzea.

Knihovna Antonína Švehly, UZEI
Spolupráce na akcích Jedu v medu a Bylinkový den.

Lesy Praha
Zajišťují péči o včely na střešní terase, aktivně se zapojují do muzejních akcí pro veřejnost, při nichž představují témata spojená s přírodou, včelařstvím a péčí o městskou zeleň.

Město Čáslav
Spolupráce na akci Den bezpečnosti a pálení čarodějnic

Město Valtice
Smlouva o spolupráci na akci Valtické vinobraní mezi městem a NZM Valtice. Dále pobočka prodloužila spolupráci se zámkem Valtice a umožnila návštěvníkům zakoupení společné vstupenky. Prohloubila spolupráci s Mendelu a vytvořila výstavu Zázrak jménem fotosyntéza. Na výstavě S rostlinolékařem ve vinohradu se spolupodílel Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Město Znojmo
Smlouva o spolupráci, provozování Expozice pivovarnictví.

Město Žatec
Ve spolupráci s městem Žatec byla v červnu 2025 otevřena v NZM Praha nová expozice Žatec a krajina žateckého chmele. Město Žatec bylo investorem. Během roku se město Žatec podílelo i na doprovodných programech v NZM Praha, komentovaných prohlídkách expozicí, účasti na akcích jako Noc vědy, přednáškových podvečerech.

Mikrobiologický ústav AV ČR
Zapůjčení exponátu fotobioreaktor pro expozici Zemědělství 4.0.

MoraviaLab s.r.o.
Věda a výzkum i popularizace jejich výsledků v oblasti moderních přístupů v zemědělství, jako je hydroponické pěstování rostlin, microgreens.

Národní muzeum v přírodě
Věda, výzkum a popularizace výsledků v oblasti dějin lidové kultury, národopisu, řemesel, zemědělství, lidového stavitelství a nehmotného kulturního dědictví. Ochrana, péče, prezentace kulturního hmotného a nehmotného dědictví a živých sbírek. Vzájemná propagace aktivit obou muzeí.

NPÚ – smlouva o spolupráci
Společná vstupenka Valtice.

Sládkova akademie /Kurzy vaření piva
Jednodenní kurzy vaření piva pro veřejnost.

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava
Studenti vyšší odborné školy vytvořili vzdělávací program pro středoškoláky o zdravém stravování s názvem TeenFood.

Ústřední a kontrolní zkušební ústav zemědělský
Zdravé rostliny – zdravý život
U příležitosti Mezinárodního dne zdraví rostlin uspořádal ÚKZÚZ pro veřejnost a školní skupiny akci Zdravé rostliny – zdravý život, které byly zdarma přístupné návštěvníkům muzea a školním skupinám, a pro střešní prostory NZM Praha připravil panelovou výstavu Příběh půdy.

Včelařský spolek pro Prahu 6 a 7
Jedu v medu
Aktivní spolupráce v rámci popularizačních akcí na téma včel a divokých opylovatelů v rámci vybraných akcí. Účast na tematických dopoledních pro školní skupiny.

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Centrum energetických a environmentálních technologií
Věda a výzkum a popularizace jejich výsledků.
Vzdělávání všech věkových skupin.

Výzkumný ústav mlékárenský, s.r.o.
Výzkumný ústav mlékárenský připravil ve spolupráci s NZM Praha tematické dopoledne Neviditelní hrdinové kolem nás pro žáky základních škol.

CARC, v. v. i.
Projekt nazvaný Co roste na poli v NZM Praha.
Realizace ukázkového pole na střešní terase, které přibližuje návštěvníkům rozmanitou škálu starých i vysoce moderních zemědělských plodin. Pole slouží jako doplňkový prostor pro komentované přednášky a lektorské programy. Pracovníci CARC v rámci projektu poskytují odborné konzultace, výběr a dodávku vhodných osiv i dohled nad prosperitou pěstovaných rostlin. V roce 2025 realizoval CARC ve spolupráci s NZM Praha tematické dopoledne Jitra výzkumníků pro žáky 2. stupně ZŠ a studenty SŠ s tematickým zaměřením na zemědělství a biodiverzitu.

Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.
Aktivní spolupráce v rámci popularizačních akcí na téma welfare zvířat v rámci vybraných akcí. Účast na tematických dopoledních pro školní skupiny.

Společné projekty

Noc vědců
Každoroční prezentace zemědělské vědy a výzkumu v rámci celorepublikové akce Noc vědců. V roce 2025 akce proběhla dne 27. 9. s podnázvem Bohatství a zapojila se do ní pražská a ostravská pobočka NZM.
Noc vědců hostila 18 výzkumných organizací, z toho 12 z resortu ministerstva zemědělství. Tyto instituce v NZM prezentovaly na 28 stanovištích a v rámci 9 přednášek výsledky svého bádání a srozumitelnou formou tak přiblížily svou činnost širokému spektru návštěvníků. Prostory muzea a jeho komunikační kanály byly využity jako vhodný prostředek pro prezentaci různých oborů zemědělské vědy směrem k široké veřejnosti. Celková návštěvnost Noci vědců (na obou zmíněných pobočkách) byla více než 1 200 návštěvníků. Muzeum jako paměťová a prezentační instituce má dlouhodobě velice dobře nastavené komunikační prostředky, kterými oslovuje různé skupiny laické i odborné veřejnosti. Tím se stává vhodnou platformou pro prezentaci zemědělské vědy, které se věnují podřízené organizace resortu Ministerstva zemědělství, ale které mají například své vlastní komunikační možnosti omezené. NZM je podobné spolupráci nakloněno, a i vzhledem ke svému specifickému postavení mezi výzkumnými institucemi MZe je připraveno roli univerzální prezentační platformy převzít.

4.6.1 Síť zemědělských muzeí

Projekt Síť zemědělských muzeí sdružuje zemědělská muzea či provozovatele expozic se zemědělskou tematikou, a to i ta bez řádného statusu muzea. Síť zemědělských muzeí podporuje vzájemnou spolupráci mezi muzejními odborníky, provozovateli zemědělských expozic a muzeí i lidmi, kteří se zabývají popularizací fenoménu zemědělství a venkovské krajiny. Členství je bezplatné pro každého bez ohledu na právní formu organizace. Iniciátorem a garantem projektu je NZM. Muzea zapojená v této síti jsou představena na společném webu www.zemedelskamuzea.cz.

4.6.2 Děti a mládež do NZM zdarma

Ve snaze o zpřístupnění muzea široké veřejnosti i školním skupinám zachovalo NZM jakožto vzdělávací instituce vstupné do muzejních expozic pro děti a mládež do 18 let zdarma i v roce

2024, pouze s výjimkou Expozice pivovarnictví ve Znojmě, kde je provozovatelem muzea Znojemská beseda. Zpoplatněny byly také prohlídky s průvodci v zámeckých okruzích zámku Kačina. V rámci školních skupin platí zvýhodněné vstupné i pro středoškoláky starší 18 let. Muzeum se snaží být otevřenou institucí, která usiluje o to, oslovit všechny generace a vychovat si a vzdělávat svého návštěvníka od těch nejmenších dětí.

4.6.3 Mimomuzejní prezentace

Kromě prezentační činnosti probíhající na jednotlivých pobočkách se NZM věnuje i prezentaci muzea mimo své výstavní objekty. NZM využívá pro tyto příležitosti tematicky vhodné veletrhy, slavnosti, akce pro děti atd. Mimomuzejní prezentace nemá přímý vliv na hodnoticí parametry muzea, kterými jsou zejména návštěvnost na jednotlivých pobočkách a příjmy ze vstupného, představuje tedy spíše práci navíc. NZM Ohrada se například prezentuje vlastním stánkem a lektorskými programy při zahájení turistické sezony v Hluboké nad Vltavou na Karlově Hrádku či na lesnických akcích, jako je Den pro obnovu lesa Lesů ČR, s. p., a Lesnický den lesů města Písku. NZM Ostrava participuje na akci Venkovské trojhalí v Trojhalí Karolina, a účastní se akce Den s Technotrasou. NZM Praha a NZM Čáslav jsou zapojeny do Dožínek Ministerstva zemědělství, které pořádá Zařízení služeb MZe.

Výstava ve Valdštejnské zahradě Senátu PČR, 28. 7.–10. 8. 2025
Fotosyntéza
Na dvaadvaceti výstavních panelech přiblížila výstava NZM princip a význam fotosyntézy; pro naše životy, naši planetu i budoucnost. Vysvětlila, jak fotosyntéza funguje a jak to vůbec můžeme jako lidstvo vědět a nabídla informace o netradičních jevech, jako jsou rostliny bez fotosyntézy nebo fotosyntetizující živočichové. Výstava byla pozvánkou na současně probíhající hlavní výstavu v NZM Praha.

4.7 Mezinárodní asociace zemědělských muzeí AIMA

NZM je od roku 2018 znovu členem mezinárodního sdružení AIMA – mezinárodní asociace zemědělských muzeí, jejíž činnost začala v roce 1966 na konferenci pracovníků zemědělských muzeí, která se konala v Zemědělském muzeu v Praze. Cílem sdružení je vzdělávání veřejnosti o přínosu zemědělství pro lidskou společnost a usnadnění dialogu mezi zemědělskými muzei po celém světě o aktuálních zemědělských tématech a objevech. AIMA propaguje zemědělská muzea po celém světě. AIMA je přidruženým členem ICOM. Na výroční konferenci, která se uskutečnila 5. - 8. 3. 2026 v německém Lorschi, se výbor AIMA usnesl, že příští výroční sjezd (1x za tři roky) se bude v roce 2029 konat v Praze pod patronací NZM.

4.8 Medializace a mediální spolupráce

V roce 2025 navázalo NZM na dosavadní spolupráci s veřejnoprávními médii, zejména na základě uzavřeného memoranda o spolupráci s Českou televizí platného do roku 2029. Česká televize je generálním mediálním partnerem NZM a muzeum díky této spolupráci získalo významný propagační prostor pro výstavu Fotosyntéza v lineárním vysílání i online prostředí. V rámci spolupráce s Českým rozhlasem byla do vysílání ČRo zařazena reklama na stejné téma. Pokračovala také spolupráce s řadou populárně-naučných pořadů zaměřených na zemědělskou tematiku, od ochrany vody a půdy přes pěstování plodin a chov zvířat až po gastronomii. NZM se tak objevovalo například v pořadech Studio 6, Černé ovce, Po lopatě nebo Toulky Českem budoucnosti (ČT).
Dlouhodobě velmi dobrá spolupráce pokračovala také s kanálem ČT :D a jeho pořady pro dětské i dospívající diváky (Zprávičky, Tam tam, Wifina). V oblasti tištěných a online médií se

muzeum zaměřovalo na systematické budování individuálních vztahů s redakcemi a spolupráci s oborově specializovanými novináři.
Na základě spolupráce s nakladatelstvím Burda Media proběhl v listopadu v NZM Praha druhý ročník akce Zimní Apetit piknik, určené široké čtenářské veřejnosti titulů, jako jsou Apetit, Marianne, Svět ženy nebo Venkov a styl. Akci navštívilo přibližně 5 000 návštěvníků během jediného dne. Díky této spolupráci zároveň vyšly ve většině uvedených titulů články představující NZM, jeho akce, gastrostudio a kurzy vaření.

Internet a sociální sítě
V roce 2025 pokračovalo NZM v newsletterové rozesílce, kterou doplnilo o tematicky zaměřené newslettery určené cílovým skupinám jako jsou učitelé nebo zájemci o kurzy vaření. NZM je dlouhodobě aktivní na sociálních sítích Meta (Facebook, Instagram) a LinkedIn. Návštěvnost webových stránek byla v roce 2025 216 000 unikátních návštěvníků.

5. PROVOZNĚ-EKONOMICKÁ AGENDA

5.1 Organizační struktura

Popis organizační struktury a vedoucí zaměstnanci
NZM se primárně člení na sekce a pobočky. V čele každé sekce stojí náměstek generálního ředitele, v čele každé pobočky stojí ředitel. Pobočka Praha sídlí v hlavní výstavní a správní budově muzea v Praze 7 na Letné. Dalších pět poboček (muzeí) sídlí v Čáslavi, na zámku Kačina na zámku Ohrada, v Ostravě a ve Valticích. NZM Valtice je také organizačně podřízen referát Znojmo, Expozice pivovarnictví, kterou provozuje Znojemská beseda.

Vedoucí zaměstnanci k 31. 12. 2025

Ing. Zdeněk Novák	generální ředitel (statutární orgán)
PhDr. Pavel Douša, Ph.D.	náměstek pro řízení odborné sekce
Ing. Dita Drozdová	náměstkyně pro řízení sekce pro ekonomiku a investice
Ing. Josef Praks	náměstek pro řízení sekce pro komunikaci, projektové řízení a pobočku Praha
Ing. Vladimír Michálek	ředitel pobočky Čáslav
PhDr. Pavel Douša, Ph.D.	ředitel pobočky Kačina
Ing. Václav Kinský	ředitel pobočky Ohrada
Mgr. Ivan Berger	ředitel pobočky Ostrava
Ing. Vilém Křeček	ředitel pobočky Valtice

Organizační schéma
Základními organizačními útvary NZM jsou sekce a pobočky, dalšími organizačními útvary NZM jsou oddělení, v jejichž čele stojí jmenovaný vedoucí zaměstnanec. V rámci organizační struktury mohou být zřízeny referáty. V čele referátu není jmenovaný vedoucí zaměstnanec, referát je řízen nadřízeným jmenovaným vedoucím zaměstnancem.

Organizační schéma platné k 31. 12. 2025

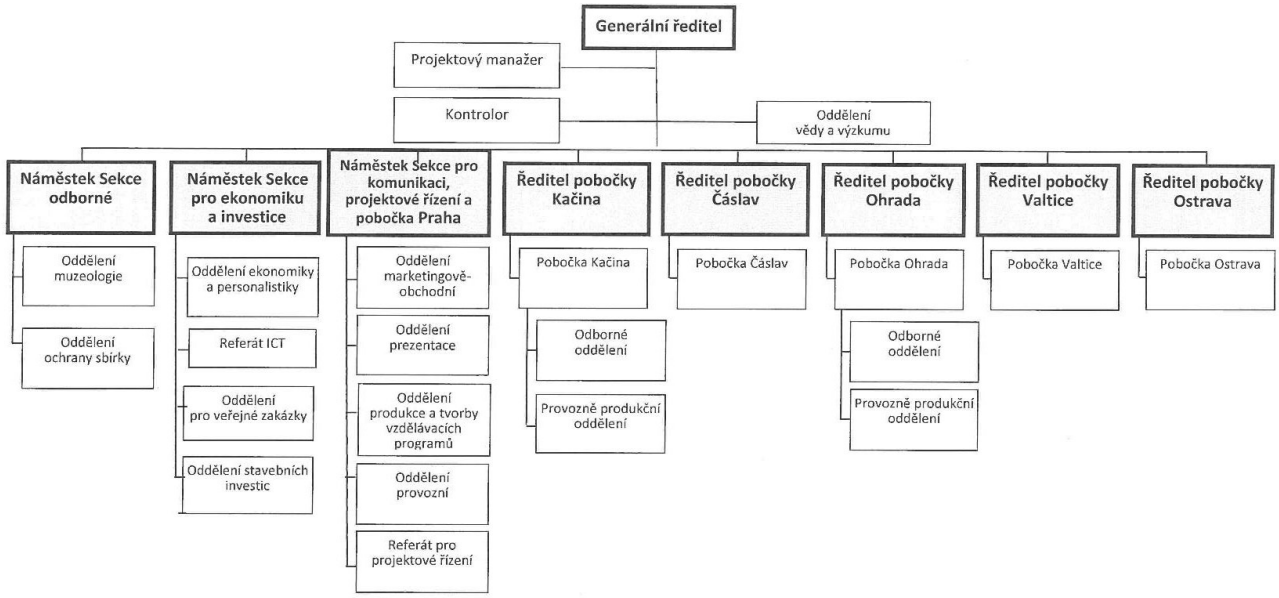

5.2 Pracoviště

5.2.1 NZM Praha

Sekce pro ekonomiku a investice, sekce odborná, sekce pro komunikaci, projektové řízení a pobočka Praha
Kostelní 1300/44, Praha 7
Expozice: Zemědělství, Rybářství, Myslivost, Voda v krajině, Jede traktor, Objevovna, Gastronomie (gastrostudio, dětská gastronomie), Žatec a krajina žateckého chmele, Selský dvorek, Zahrada První republiky, Živá zahrada výhledů
Návštěvnost v roce 2025: 169 351

Situace v roce 2025
V roce 2025 Národní zemědělské muzeum Praha intenzivně rozvíjelo a dále zúročovalo spolupráci s řadou partnerských organizací z oblasti veřejné správy, odborných institucí i neziskového sektoru. Mezi klíčové výstupy patřilo otevření nové expozice Žatec a krajina žateckého chmele, realizované ve spolupráci s městem Žatec. Expozice představuje jedinečnou chmelařskou krajinu Žatecka, která je pro svou mimořádnou hodnotu zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO.
Významným výstavním projektem byl rovněž druhý díl výstavního triptychu Lanýže, jenž postupně přibližuje tuto evidenčně nejmladší zemědělskou plodinu v České republice, zapsanou na seznam zemědělských plodin v březnu 2023. Výstavu doprovodily kuchařské workshopy a odborné besedy.
Ve spolupráci se Spolkem Český modrý mák, z. s., Národní protidrogovou centrálou SKPV Policie ČR a společností Agritec Plant Research, s. r. o., za podpory Ministerstva zemědělství,

vznikla tematická výstava a edukační den pro studenty středních škol Mák, konopí, drogy – pomocníci a svůdci lidstva.
NZM Praha se v roce 2025 podílelo také na pořádání odborné konference k 100. výročí založení hřebčína Tlumačov, kterou doplnila autorská výstava NZM Nasyp koni obroku. Muzeum bylo rovněž spoluorganizátorem mezinárodní konference Kolektivizace zemědělství v zemích sovětské sféry vlivu. Pokračovala i spolupráce při realizaci akcí pro širokou veřejnost, zejména Festivalu ABC (nakladatelství CNC) a Apetit pikniku (Burda Media).
Vedle partnerských projektů muzeum dlouhodobě připravuje vlastní popularizační akce, z nichž některé se staly nedílnou součástí kulturní nabídky Prahy, například Letenské prase spojené s Letenským masopustem, Letenská husa a košt svatomartinských vín, Noc vědců, která na půdě NZM představuje činnost vědecko-výzkumných organizací zřizovaných Ministerstvem zemědělství či Muzejní noc. V roce 2025 se muzeum poprvé zapojilo do festivalu Noc betlémů. Součástí nabídky jsou také kurzy vaření.
Ve spolupráci s městskou částí Praha 7 se podařilo rozšířit výstavní aktivity do veřejného prostoru a vytvořit nový koncept venkovních výstav před budovou muzea. Jejich cílem je představovat zemědělství z různých perspektiv jako atraktivní a společensky významné téma.
Od února 2025 je v provozu vnitřní kavárna NZM, která rozšiřuje návštěvnické zázemí, a variabilní přednáškový sál využívaný jak pro vlastní program muzea, tak pro pronájmy. Ty zahrnovaly například zahájení festivalu Ekofilm, konferenci Cirkulární města, Arboristickou akademii či setkání oborových a profesních organizací, jako jsou Potravinářská komora ČR, Bramborářský svaz, Českomoravská myslivecká jednota nebo pracovní setkání zástupců ministerstev České republiky.
NZM Praha během roku pořádá řadu výstav, popularizačních akcí, přednášek i edukačních aktivit. Na základě pozitivních ohlasů byla prodloužena také výstava Fotosyntéza (otevřená v prosinci 2024), a to pro celý rok 2026. Celková návštěvnost NZM Praha v roce 2025 dosáhla 167 640 osob.

5.2.2 NZM Čáslav

Čáslav, muzeum zemědělské techniky
Jeníkovská 1762, Čáslav
Expozice: Dřinu strojům? Dřinu strojům!
Návštěvnost v roce 2025: 20 107

Situace v roce 2025
V roce 2025 pokračovalo ošetřování sbírkových předmětů a jejich průběžné ukládání do nového „provozně nízkonákladového depozitáře“. V návaznosti na přesun části sbírek byla zahájena optimalizace uložení předmětů v původních depozitářích. Současně byla zahájena příprava prostor pro výstavu traktorů domácí výroby, tzv. „domadělů“, a v rámci koncepce došlo k centralizaci provozní části do předem určených prostor.
Návštěvnická sezóna byla zahájena první dubnový víkend. V areálu muzea se opět konaly tradiční akce, v čele s nejoblíbenější prezentací historických zemědělských strojů „Pradědečkův traktor“. Dále proběhl čtvrtý ročník akce „Muzejní noc – noční jízda“ a třetí ročník úspěšné akce „Advent mezi traktory“. Kromě tradičních akcí, jako jsou Den bezpečnosti či Pradědečkův traktor, se v muzeu zemědělské techniky v Čáslavi uskutečnila také řada menších výstav a doprovodných akcí.

Stále oblíbenější akcí se mezi návštěvníky stává „Traktoriáda – zlaté české ručičky". Také v roce 2025 zaznamenalo vysokou návštěvnost pálení čarodějnic, které v odpočinkové zóně muzea pořádalo město Čáslav.
V rámci revitalizace areálu pokračovala rekonstrukce zpevněných ploch a oprava dešťové kanalizace. Realizována byla také další etapa modernizace vnitřního osvětlení s využitím úsporných svítidel.
Činnost Muzea zemědělské techniky Čáslav se neomezuje pouze na pořádání akcí, ale zahrnuje také ochranu, prezentaci a rozšiřování sbírkového fondu. I v tomto ohledu byla sezóna 2025 úspěšná. Kromě vysoké návštěvnosti došlo k rozšíření depozitářů i expozic o nové traktory, secí stroje, sekačky a další akvizice z oblasti historické zemědělské techniky. Modernizován byl přístupný depozitář českých a zahraničních traktorů, a to včetně doplnění velkoformátových fotografií a textů. Nejvýznamnějším přírůstkem bylo získání samojízdné plečky na řepu NUCS.

5.2.3 NZM Kačina

Areál Kačina, zámek, muzeum a park
Svatý Mikuláš 51, Kutná Hora
Expozice: Život pod schody – zázemí služebnictva, O lnu, vlně, konopí… Zámecká truhlárna, Zámecká chladírna, Zámecká konírna, Mlýny na Novodvorském panství, 13 chotkovských komnat, Chotkovská knihovna, zámecké divadlo a kaple, Příběh dřeva, Kačina na dotek, Království včel, Modely venkovských staveb, Zahrady a parky hraběcího rodu Chotků, Jak se stavěl zámek, Novodvorské panství Petře - prosím o kontrolu výčtu expozic
Exteriérové expozice: Ze života hmyzu, Naučná stezka zámeckým parkem. Součástí parku je i Zámecký skleník a Zahrada léčivých rostlin. Nově instalována živá expozice šeříků Petře - prosím o kontrolu výčtu expozic
Návštěvnost v roce 2025: 83 271 zámecké a muzejní expozice, 121 365 včetně parku
Areál Kačina je národní kulturní památka a Evropsky významná lokalita soustavy NATURA.

SITUACE V ROCE 2025
Rok 2025 potvrdil význam zámku Kačina jako kulturního a společenského centra, které přirozeným způsobem propojuje historické dědictví, krajinu a současné kulturní dění. Návštěvnická sezóna nabídla bohatý a tematicky rozmanitý program, jenž se významně podílel na vysoké návštěvnosti areálu. V průběhu roku 2025 navštívilo areál Kačina včetně venkovních volně přístupných částí celkem 121 365 osob.
Součástí programové nabídky bylo více než šedesát kulturních akcí určených široké veřejnosti. Program zahrnoval divadelní představení, odborné přednášky, semináře, konference, kreativní workshopy i další vzdělávací a doprovodné aktivity.
Návštěvníci zároveň hojně využívali venkovní expozice, naučné stezky a pestrou nabídku outdoorových aktivit v zámeckém parku, které dlouhodobě patří k vyhledávaným a oblíbeným součástem celkového návštěvnického zážitku. Tradičně vysoký zájem provázel i doplňkovou službu půjčovny dobových kostýmů. Oblíbenou službou zůstala rovněž půjčovna dětských vozíčků a outdoorových her, které zpříjemňují rodinné procházky areálem. Velký ohlas zaznamenala novinka – půjčovna zámecké rikši, jež návštěvníkům nabídla originální způsob poznávání zámeckého parku.

Mezi dlouhodobě nejoblíbenější akce patří Kačinské hry, Noční Kačina, Vinobraní, Koně na Kačině a Advent na Kačině. V roce 2025 program doplnil další ročník divadelního festivalu MAKAČÍNO, tradiční akce Zapomenutá řemesla, Víkend otevřených zahrad a velmi navštěvovaný muzikálový týden Kačina pod hvězdami. Letní sezóna nabídla v červenci a srpnu desítky pohádek a tematických prohlídek.
V rámci prezentační činnosti muzea bylo v NZM Kačina realizováno 20 nových výstav. Mezi návštěvnicky nejatraktivnější patřily výstavy Podoby ženy, Jak na klima v Polabí, Ukryto v muzeu, Makovky, Zastavení či Život motýla.
Významný podíl na návštěvnosti měla i filmová turistika. Kačina se dlouhodobě řadí mezi oblíbená místa českých i zahraničních filmových štábů. Areál opět posloužil jako zázemí pro natáčení několika hraných i dokumentárních projektů, reklamních spotů a hudebních klipů.
Kačina si nadále udržuje oblibu jako vyhledávané místo pro svatební obřady. Mezi nejatraktivnější místa patří především zámecká knihovna a vybrané části zámeckého parku.
Muzeum již šestou sezónu nabízí také možnost ubytování ve zrekonstruovaných apartmánech v prostorách bývalé kočárovny.
Za významnou považujeme rovněž dlouhodobou a úzkou spolupráci s turistickou oblastí Kutnohorsko–Kolínsko, která přispívá k propagaci regionu.
Areál Kačina dlouhodobě přitahuje širokou veřejnost a patří mezi vyhledávané a oblíbené návštěvnické cíle nejen ve Středočeském kraji.

Zámecký park V roce 2025 byla ve spolupráci s odborem životního prostředí uzavřena dohoda o péči o pozemky kačinského parku, které jsou cenné z hlediska ochrany přírody. Dohoda zajišťuje na několik let finanční prostředky na realizaci opatření, jako je likvidace náletových dřevin a výmladků či ošetření starých stromů. Cílem péče je zachování biodiverzity významných rostlinných a hmyzích společenstev, která zároveň pozitivně ovlivní i vzhled parku.
V roce 2025 proběhla také jednání o doplnění a rozšíření druhové skladby dřevin v prostoru arboreta, jejichž realizace je částečně plánována již na rok 2026. Současně byla ve spolupráci se společností Český lanýž realizována výsadba zámecké lanýžárny.
Do péče o park se tradičně zapojují i skautské organizace, které svými aktivitami doplňují pravidelnou údržbu.

Stavební a údržbové práce Ze stavebních a rekonstrukčních prací realizovaných v roce 2025 je třeba zmínit rekonstrukci dveří bočního vstupu do knihovny a repasování a opravy dalších vybraných dveří na pravé kolonádě. Zároveň byla zahájena realizace oprav havarijního stavu zámeckých oken.
Pro zajištění bezbariérového přístupu byla opravena nájezdová plošina na levé kolonádě.
Mezi významné stavební počiny roku 2025 patří také reinstalace osvětlení a elektrických zásuvek v prostorách kaple, která umožnila prezentovat tyto historické prostory návštěvníkům v novém světle. Dále proběhly opravy střech na objektech kočárovny a dílen a oprava boční zdi na objektu kočárovny.
V interiérech zámku došlo k úpravám dvou expozic, včetně instalace nového osvětlení. Ve stávajících expozicích u lovecké chodby byly kompletně vyčištěny dřevěné podlahy. V pravé části kolonády nad kancelářemi byla vybudována nová multifunkční místnost určená pro pořádání konferencí a školení.
V oblasti technické údržby bylo realizováno zprovoznění a nová instalace datových rozvodů do centrální části zámku, levé kolonády a knihovny. Došlo také ke sjednocení systému

zabezpečovacího zařízení pro dílny a kočárovnu a k instalaci nových kamer na těchto objektech. V apartmánech proběhla rekonstrukce sprchových koutů a modernizace vybavení. Pro zvýšení bezpečnosti zaměstnanců a naplnění požadavků na ochranu měkkých cílů byl zaveden čipový systém a elektronické zámky pro vstup do kancelářských prostor.

5.2.4 NZM Ohrada

Zámek Ohrada, muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství
Ohrada 17, Hluboká nad Vltavou
Expozice: Myslivost, Sallačova sbírka paroží, Sokolnictví, Rybářství, Sladkovodní akvária
Návštěvnost v roce 2025: 28 421
Zámek Ohrada je národní kulturní památka.

Situace v roce 2025
Rok 2025 byl pro NZM Ohrada ve znamení významných investic i intenzivní péče o sbírkový fond. Klíčovou investiční akcí byla realizace nové čistírny odpadních vod, která odstranila dlouhodobé problémy s nakládáním s odpady.
V oblasti správy sbírek pokračovala rozsáhlá restaurátorská a konzervátorská činnost. Nové uložení Pamětních knih Lesů ČR a sbírkových předmětů, spolu s následným stěhováním depozitáře D2, vytvořilo předpoklady pro budoucí rozšíření kapacit podsbírek Myslivost a Zoologie a zároveň přispělo ke zkvalitnění depozitárního prostředí. V této souvislosti byl kompletně konzervován a restaurován soubor geodetických stativů, stolků a obalů měřicích přístrojů a zahájena postupná obnova památných výřezů dřevin instalovaných v průjezdu vstupního prostoru muzea již od poloviny 19. století.
Pobočka nadále spolupracuje s externím restaurátorem Ing. Jiřím Stýblem, který kromě vlastní restaurátorské činnosti předává cenné řemeslné zkušenosti kmenovému pracovníkovi muzea – konzervátorovi Miloslavu Frantálovi. Zachovávání řemeslných postupů a odborných dovedností je přitom nedílnou součástí činnosti muzea. V roce 2025 bylo konzervováno a očištěno celkem 1 009 sbírkových předmětů ze všech podsbírek, včetně předmětů pomocné evidence. Pro potřeby konzervátorských prací byla pořízena nová technika a vybavení, včetně předpisové skříně na chemikálie, brusky, kombinované hřebíkovačky se sponkovačkou, vah a odměrek.
Kromě vlastního restaurování 18 kusů sbírkových předmětů (např. saně na odvoz dřeva, vozy, drobné předměty, výřezy dřevin, xylotéky či měřicí přístroje) bylo díky daru partnera Lesy ČR, s. p., očištěno a konzervováno přibližně 300 kusů lesnického nářadí, náčiní a drobných strojků.
V roce 2025 byly rovněž pořízeny významné akvizice z oblasti lesnictví a dřevařského průmyslu. Mezi nejvýznamnější patří dar Lesů ČR (soubor strojů Semenářského závodu), dar Královéhradeckého kraje (dva historické rámové katry), soubor předmětů z mlýna Čakovec (např. saně na dřevo, vozy, máselnice či vazačka na rákos), potažní saně z obce Hrob a hraniční kámen lesnických panství z roku 1735.
Ve spolupráci s Jihočeským muzeem je připravován odborný článek o ornitologické části Koláčkovy sbírky s plánovaným publikováním v roce 2026. Sbírky jsou dlouhodobě prezentovány také v expozicích dalších institucí (např. muzeum Prachatice, zámek Dub a Nebílovy, SRŠ Vodňany, památník města Protivín – Prácheňské muzeum, infocentrum Svinná Lada).
Kurátoři Lesnictví připravili výstavu v Prácheňském muzeu v Písku k 140. výročí vzniku českého lesnického školství. Kurátoři podsbírek Rybářství a Myslivost se zapojili do projektu

DH23P03OVV036 – Stopy tradičního hospodaření v průmyslově, zemědělsky a rekreačně intenzivně využívaných regionech, a to zejména ve fázi mapového vyhledávání objektů a při třech společných terénních výzkumech (Kutnohorsko, Ostravsko, Znojemsko).
V oblasti odborného zázemí byla dále rozšiřována lesnická a myslivecká knihovna muzea prostřednictvím nákupů i darů.

5.2.5 NZM Ostrava

Muzeum potravin a zemědělských strojů
Vítkovice 3033, 703 00 Ostrava-Vítkovice
Expozice: depozitáře zemědělské techniky, Galerie českých potravin, Depozitář potravin
Návštěvnost v roce 2025: 49 800

Situace v roce 2025
Rokem 2025 se završilo pětileté působení pobočky Národního zemědělského muzea v Ostravě. Za tuto dobu se muzeum etablovalo jako významná kulturní destinace pro návštěvníky z blízkého i vzdáleného okolí. Zároveň se stalo partnerem pro rozvoj nových projektů a vyhledávaným prostorem pro pronájmy.
Sbírkový fond byl průběžně doplňován o nové regionální akvizice, které směřovaly k rozšíření prezentace zemědělské techniky s ohledem na plánované interiérové i exteriérové expozice v rámci projektu IROP/ITI Ostravsko. Na sklonku roku muzeum získalo darem několik historických strojů pro zpracování ovčí vlny do podoby mykané příze. Byla zahájena jednání s Národním technickým muzeem o vybudování živé expozice Přádelna vlny. Kromě akvizic muzeum získalo také několik dlouhodobých zápůjček, které obohatily prezentaci v obou halách, mimo jiné traktor Porsche Junior 108, Zetor 6718, nákladní vůz Garant 30K a parní lokomobilu Brohout & Cie. Posledně jmenovaný stroj je ve vlastnictví soukromé společnosti, která jej nechala zrestaurovat v dílnách praktické výuky Střední průmyslové školy ve Vítkovicích.

Výstava Rekultivace, druhý život krajiny, zahájená v roce 2024, pokračovala i v roce 2025. Zaměřovala se na proměny krajiny Ostravska a Karvinska od 19. století, ovlivněné těžbou uhlí a těžkým průmyslem, a na možnosti její rekultivace, ať již řízené člověkem, nebo probíhající přirozenou cestou. Na výstavě spolupracovali pracovníci Katedry biologie a ekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, státní podnik DIAMO, společnost OKD, a. s., a další partneři.
Na jaře skončila převzatá výstava Archeologie z nebe. V zadní části galerie ve skladové hale byly instalovány fotografie Jana Kostery Slezské větrné mlýny, které doplnily prezentaci dobových černobílých fotografií ze sbírek NZM. Dalšími výstavními projekty roku 2025 byly například doprovodné fotografické výstavy k projektu Rekultivace (Ondřej Durczak: Konec hlubin, Mostecko, krajina hnědého uhlí ve fotografiích S. Štýse), výstava k Českému roku hudby Příběhy lišky Bystroušky, výstava k výročí konce druhé světové války Spálená země, která byla poprvé představena ve veřejném prostoru před obchodním centrem Forum Nová Karolína, nebo autorská venkovní panelová výstava Zachraň srnče před sekačkou.
Pokračovala spolupráce s destinačním managementem Moravskoslezského kraje, muzeum se prezentovalo na vybraných akcích (např. Pojez festy). Z dotace Moravskoslezského kraje byl vytvořen digitální model Moravské Ostravy a Vítkovic před dvěma stoletími na základě

císařských otisků stabilního katastru. Z modelu vznikla animace, která je v muzeu prezentována na velkoformátové obrazovce.
Mezi významné akce roku 2025 patřily například Ostrava žije vínem, Lopni beczku – Ale fest, Ostravská muzejní noc a Noc vědců. Pokračovaly také lektorské programy, nově bylo do nabídky zařazeno Lesnické dopoledne. Díky iniciativě Václava Kinského získalo muzeum finanční dar od Lesů České republiky, který umožnil realizaci této aktivity. Program proběhl za účasti lesníků z Biskupských lesů Ostravsko-opavské diecéze, Městských lesů Ostrava a dalších subjektů.
Projekt nových expozic v rámci programu IROP/ITI Ostravsko byl nejvýznamnější investiční akcí roku. V roce 2025 bylo dokončeno dopracování projektové dokumentace pro společné stavební a územní řízení a na podzim bylo vydáno stavební povolení. Ve spolupráci s pražskými kolegy a specializovanou firmou byla zpracována studie proveditelnosti a podána žádost o dotaci. V rámci projektové přípravy byla kurátory NZM Ostrava připravena libreta všech plánovaných expozic. Současně byla zpracována projektová dokumentace tzv. sdílené kuchyně, která na konci roku rovněž získala stavební povolení a bude realizována společností Valory, s. r. o., po přiznání dotace.

5.2.6 NZM Valtice (zahrnuje i referát Znojmo)

Muzeum vinařství, zahradnictví a krajiny
Náměstí Svobody 8, Valtice
Expozice: Národní expozice vinařství, Krajina Lednicko-valtického areálu, Tajemný život v půdě
Návštěvnost v roce 2025: 71 741
Expozice: Znojmo – Expozice pivovarnictví
Návštěvnost v roce 2025: 4 515

Program pobočky byl zaměřen především na zemědělská, zahradnická a lesnická témata a na rozvoj spolupráce s odbornými i regionálními partnery.
V jarním období pokračovala výstava Zázrak jménem fotosyntéza, která navazovala na společné téma všech poboček Národního zemědělského muzea z předchozího roku. Na jarní program navázala výstava zaměřená na zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, která přiblížila tradiční i současné způsoby uchovávání zemědělských produktů. Významnou součástí programu roku 2025 bylo také rozšíření spolupráce s Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, v jehož rámci vznikla výstava S rostlinolékařem ve vinohradu. Ta přiblížila práci rostlinolékařů i problematiku ochrany révy vinné a byla zahájena slavnostní vernisáží za účasti odborníků.
V roce 2025 se muzeum nově zapojilo do programu Lednicko-valtického hudebního festivalu, v jehož rámci byla připravena odborná přednáška na téma Cesta amerických rostlin a dřevin do unikátní krajinářské kompozice Lednicko-valtického areálu. Realizovány byly také oblíbené zahradnické výstavy zaměřené na pěstování vybraných druhů plodin. Připraveny byly ve spolupráci s místními zahradnickými centry a nabídly návštěvníkům možnost poznat různé druhy rostlin, jejich růst, specifika pěstování i sezónní využití. Výstavy byly doplněny o vzdělávací a interaktivní aktivity.
V průběhu roku došlo k dalšímu prohloubení spolupráce se Zahradnickou fakultou Mendelovy univerzity a se Zámkem Valtice, což umožnilo rozšířit odborné, vzdělávací i prezentační aktivity pobočky. Nově byla navázána spolupráce s organizací Lesy České republiky, jejímž výsledkem se stala velmi úspěšná akce Lesnické dopoledne, která nabídla

pestrou škálu aktivit. Současně probíhal sběr nových sbírkových předmětů, který dále obohatil muzejní fondy a rozšířil možnosti odborné prezentace i vzdělávacích programů.
V roce 2025 bylo cílem valtické pobočky oslovit široké spektrum návštěvníků a nabídnout jim rozmanité výstavní, vzdělávací i interaktivní programy, které podporují zájem o zemědělství, zahradnictví a regionální tradice.
Stejně jako v předchozích letech byla i v roce 2025 podstatnou součástí práce kurátorů valtické pobočky akviziční činnost, jejímž cílem je systematicky posilovat sbírkový fond. Na jaře se podařilo získat kombinovaný drtič s lisem na ovoce domácí výroby, jehož tvůrcem byl Antonín Motl. Na podzim byl sbírkový fond rozšířen o půdní třepačku určenou k protřepávání vzorků půdy pro analýzu jejího složení, a to díky spolupráci s Výzkumným ústavem pro krajinu v Průhonicích. Významným přírůstkem byl také soubor drobných předmětů získaný darem od pana Davida Vargy z Ostravy.
Pokračovala rovněž publikační činnost. V roce 2025 byl vydán kritický katalog zaměřený na sbírkové předměty ve správě valtického muzea z podsbírek Ovocnictví a Zelinářství s názvem Předměty ke zpracování ovoce a zeleniny ve sbírce Národního zemědělského muzea. Současně byly zahájeny práce na novém katalogu věnovaném parafínovým modelům zeleniny a hub. V souvislosti s jeho přípravou byly v roce 2025 profesionálně nafoceny modely všech druhů zeleniny a hub uložené v depozitáři valtické pobočky. Pokračovalo také další vzdělávání zaměstnanců. Kurátorka muzea se v červenci zúčastnila konference Trojrozměrné exponáty a úpravy rostlin. Muzejní edukátorka absolvovala v listopadu setkání „Kulatý stůl edukátorů Jihomoravského kraje“, kde měla možnost sdílet zkušenosti s kolegy z dalších muzeí. Muzejní restaurátor se rovněž zúčastnil každoroční konference konzervátorů a restaurátorů, která se v roce 2025 konala v Olomouci.

5.3 Ekonomická

5.3.1 Příjmy ze vstupného

V roce 2025 činily příjmy ze vstupného na všech pobočkách NZM celkem 19 024 717 Kč. Oproti roku 2024 se snížily o 1 657 221 Kč.

Tab. 4: Přehled příjmů ze vstupného v roce 2025 podle poboček

2025	Praha	Čáslav	Kačina	Ohrada	Ostrava	Valtice	Znojmo	Celé NZM
leden	1 113 150	0	0	0	45 800	0	387	1 159 337,0
únor	1 234 320	480	11 920	0	51 998	2 080	628	1 301 426,0
březen	1 169 200	600	73 200	6 840	51 360	5 760	720,5	1 307 681,0
duben	766 000	61 580	653 920	38 100	116 895	57 335	1 320	1 695 150,0
květen	689 140	78 310	459 160	58 690	97 000	85 135	1 345	1 468 780,0
červen	520 990	483 888	497 730	98 040	23 088	83 690	1 239	1 708 665,0
červenec	940 130	135 590	908 418	204 820	45 520	157 335	2 349	2 394 162,0
srpen	783 820	136 680	957 651	182 570	65 814	143 640	2 879,50	2 273 055,0
září	486 590	89 710	385 295	43 630	29 110	88 790	903	1 124 028,0
říjen	874 280	85 080	465 374	46 370	100 970	325 510	1 396	1 898 980,0
listopad	976 470	154 240	56 990	1 280	36 110	40 510	822,5	1 266 423,0
prosinec	783 450	1 600	536 156	4 840	60 204	40 360	421	1 427 031,0
Celkem	**10 337 540**	**1 227 758**	**5 005 814**	**685 180**	**723 869**	**1 030 145**	**14 410,50**	**19 024 716,5**

Graf 4. Podíl na příjmu ze vstupného podle poboček v roce 2025.

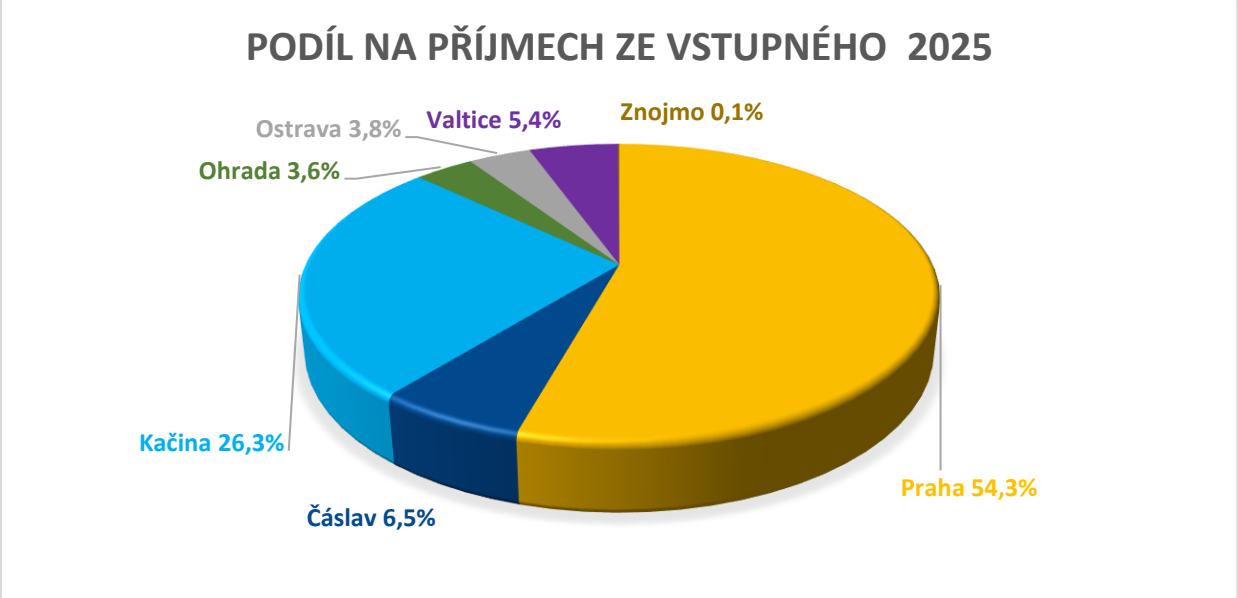

5.3.2 Evropské fondy a rekonstrukce na pobočkách

Provozně nízkonákladový depozitář NZM v Čáslavi, registrační č. projektu: CZ.06.3.33/0.0/0.0/16_026/0001661, č. akce: 129V022002035, projekt se překlopil do fáze udržitelnosti, třetí zpráva o udržitelnosti byla podána k 28. 2. 2025.

Depozitárně-expoziční objekt NZM v Ostravě, registrační č. projektu: CZ.06.3.33/0.0/0.0/16_026/0001664, č. akce: 129V022002037, projekt se překlopil do fáze udržitelnosti, čtvrtá zpráva o udržitelnosti byla podána k 29. 1. 2025.

Modernizace areálu a zefektivnění správy podsbírek NZM Valtice, registrační č. projektu: CZ.06.3.33/0.0/0.0/16_026/0001560, č. akce: 129V022002036, závěrečná zpráva o udržitelnosti byla podána k 29. 4. 2025. Bylo ukončeno období udržitelnosti a projekt je finálně uzavřen.

5.3.3 Přehled o čerpání investičních prostředků

5.3.3.1 Financování z fondu reprodukce majetku

FRM NZM byl využit zejména:

Na opravy a udržování všech poboček muzea, dále na expozice a výstavy.

Tab. 5: Tabulka financování vybraných oprav a investic z FRM nad 300 000 Kč:

Název	pobočka	v tis. Kč
Realizace opravy dlažby dvora NZM Praha	Praha	363
Realizace projektové dokumentace IROP Kačina - Zámek Kačina rekonstrukce vybraných částí	Kačina	690

zámku včetně nové expozice č. IA 129V052009903 - podíl financování FRM NZM		
Restaurování sbírkových předmětů	všechny	796
Licence společnosti Axiell s.r.o. - Museion	Sekce odborná	1 693
Technické zhodnocení Expozice Myslivost	Praha	304
Osobní automobil TOYOTA ProAce Verso	Ostrava	600
AV technika a SW do expozice Rybářství a Sallačovy sbírky	Ohrada	486
Vypracování DPS a libreta expozic ITI Ostrava	Ostrava	658
Demontáž, naložení, převoz, složení textilních strojů Zakopané	Ostrava	482
Oprava a údržba areálu	Čáslav	573
Oprava a údržba areálu	Kačina	1128
Oprava a údržba budovy	Kačina	1 721
Oprava a údržba budovy	Praha	2 096
Oprava a údržba budovy	Ostrava	606

5.3.3.2 Evidenční dotační systém – Správa majetku ve vlastnictví státu

NZM PRAHA

SPO NZM – Nákup a výměna switchů, č. akce: 129V051009907, čerpání ve výši 2 092 869,24 Kč

V roce 2025 byla dokončena instalace 4 kusů optických switchů, která nám pomohla vytvořit odolnou páteřní síť v centrále NZM. Centrální síť v centrále NZM je důležitá pro chod celé sítě NZM a jejich služeb, připojených k síti, včetně pobočkových dat a jejich zálohování, tj. dostupnost a zabezpečení nejen elektronických sbírkových předmětů, ale i běžných uživatelských dat.

Instalace klasických switchů (15 kusů) byla potřebná pro bezproblémové zajištění funkčnosti síťových větví centrály NZM. Stávající switche již nebyly podporovány výrobcem a nebyl využit potenciál optické sítě.
Výběr dodavatele proběhl veřejnou zakázkou (dále jen VZ) malého rozsahu. Pomocí uzavřeného řízení, bylo osloveno 5 dodavatelů. Výzva zaslána e-mailem dne 10. 7. 2025. Na VZ reagovali 2 dodavatelé. Dne 29. 7. 2025 vybrána firma Kancelářské stroje s.r.o., IČ: 26467658.
Instalace switchů byla dokončena 20. 10. 2025 v převzato v souladu se smlouvou 20.1 0. 2025.

Čerpané prostředky v roce 2025 na výše uvedenou akci:

- Náklady na pořízení zařízení - ICT ř. 6112 1 294 273,58 Kč
- Náklady obnovy zařízení - ICT ř. 6113 798 595,66 Kč

NZM ČÁSLAV

PO NZM – Čáslav – vybudování objektu veřejných toalet a zázemí pro návštěvníky“, č. akce 129V052009906

Investiční akce zahrnuje realizaci objektu veřejných toalet se zázemím pro návštěvníky spočívající ve výstavbě nové stavby veřejného WC odděleně pro muže, ženy a osoby ZTP

(zdravotně postižené) vč. přípojek na stávající inženýrské areálové sítě (vodovod, splaškovou kanalizaci, dešťovou kanalizaci a rozvody el. energie). Dále pak realizace nové bezbariérové rampy se zábradlím zajišťující přístup osobám ZTP a zároveň propojující nově navržený objekt WC s objektem stávající vrátnice. S tím souvisí stavební úpravy stávající venkovní terasy u vrátnice, kde se nachází zázemí pro návštěvníky areálu.
V roce 2025 byla vyhlášena veřejná zakázka, dle projektové dokumentace zpracované Ing. Stanislavem Šetkem (hrazena z FRM).

NZM KAČINA

SPO NZM – Kompletní rekonstrukce světlíku knihovny zámku Kačina a jeho technické zhodnocení, č. akce: 129V052009902, čerpání ve výši 65 340,00 Kč
Investiční akce zahrnuje provedení specifických prací souvisejících se stavební a restaurátorskou činností na národní kulturní památce Zámek Kačina: kulturní památka rejst. č. ÚSKP 46551/2-1096, národní kulturní památka rejst. č. ÚSKP 240. Jedná se o realizaci stavebních úprav, a provádění vysoce odborné činnosti spočívající v restaurátorských pracích spojených s opravou konstrukce světlíku jako celku a opravě nebo doplnění omítek a výmalby vnitřního prstence světlíku v pohledové části z prostoru knihovny. Investiční akce zahrnuje pořízení projektové dokumentace, Autorského dozoru (AD), technického dozoru investora (TDI), koordinátora bezpečnosti práce (BOZP) a samotnou realizaci.

V roce 2025 byla dle SML 307/007/2024 dokončena projektová dokumentace pro provedení stavby Ing. Filipem Chmelem IČ: 74784871, která sloužila pro zajištění stavebního povolení a jako podklad pro veřejnou zakázku na dodavatele stavby (VZ),

Čerpané prostředky v roce 2025 na výše uvedenou akci:

- projektová příprava, ř. 6011 65 340,00 Kč

PO NZM IROP Kačina – zámek Kačina rekonstrukce vybraných částí zámku včetně expozice, č, akce 129V052009903, čerpání ve výši 1 035 276,00 KČ

V rámci uvedené akce bude provedena celková stavební oprava podzemního podlaží (suterénu), zahrnující rovněž doplnění silnoproudých a slaboproudých rozvodů, oprava soklové části fasády a dále pak zajištění funkčního odvodu dešťových vod z nejbližšího okolí zámku. Součástí rekonstrukce suterénu je rovněž restaurování prostoru „lázně" (koupelny v 1.PP), která bude poté součástí nové expozice vybudované v opraveném podzemním podlaží. Pro zlepšení přístupnosti objektu osobami s omezenou schopností pohybu budou instalovány zdvihací plošiny.
V roce 2025 byla zpracována dokumentace pro provedení stavby v celkové výši 1 725 460,00 Kč. Z toho bylo čerpáno 55 % podíly z EU 949 003,00 Kč, z 5 % podílů SR 86 273,00 Kč a z vlastních zdrojů 40 % podíly 690 184,00 Kč.

Čerpané prostředky v roce 2025 na výše uvedenou akci:

- projektová příprava, ř. 6011 – podíl EU a SR 1 035 276,00 Kč
- projektová příprava podíl FRM NZM 690 184,00 Kč

NZM OHRADA

PO NZM – Ohrada – ČOV, č. akce 129V052009905, čerpání ve výši 6 039 366,56 Kč

Nová ČOV byla z důvodu nárazového provozu pobočky provedena jako kaskáda dvou retenčních nádrží a ČOV. Odtok vyčištěných odpadních vod z ČOV byl proveden nově položeným kanalizačním potrubím do stávající kanalizační stoky. Pomocí tlakové kanalizace bylo do nové ČOV napojeno i stávající sociální zařízení v severním křídle objektu.
V roce 2025 byla v rámci investiční akce provedena výměna stávající čistírny odpadních vod (ČOV) včetně úpravy navazující části kanalizačního potrubí.

Čerpané prostředky v roce 2025 na výše uvedenou akci:

- náklady na řízení přípravy a realizaci projektu ř. 6012 29 826,50 Kč
- náklady na pořízení stavebních objektů ř. 6090 6 009 540,06 Kč

5.3.3.3 Přehled o čerpání dotací

Dotace Ministerstva kultury z programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví II. v části D (dále jen ISO D).

PO NZM - Nákup rádiového systému monitorování mikroklimatu a restaurování sbírkových předmětů: obrazu a malovaného paravánu - 2. etapa (ISO II D), č. akce 129V052009908, čerpání ve výši 523 000 Kč

V roce 2025 bylo úspěšně realizováno díky finanční podpoře z programu ISO II D odborné restaurování obrazu a druhá etapa malovaného paravánu. Zároveň byl instalován bezdrátový monitorovací systém mikroklimatu - Hanwell.

Při restaurování obrazu, byla srovnána a sklížena zvlněná deska obrazu a zadní strana byla zajištěna parketáží. Vrstva starých laků byla do určité míry ponechána pro větší autenticitu díla. Byly odstraněny nečistoty, nevyhovující retuše, vytmeleny defekty a provedena retuš a ochranná laková vrstva. Z dotace ISO D bylo čerpáno 71 000,00 Kč.

Zároveň probíhala druhá etapa restaurování malovaného paravánu. Malovaný paraván patří k souboru původního vybavení zámku Kačina a z této pozice je výjimečným sbírkovým předmětem Národního zemědělského muzea. Paraván byl v minulosti poškozen zejména mechanicky (četné odřeniny, protržení plátna) a působením vlhkosti, které vedlo k vytvoření skvrn, ztrátě barevné vrstvy i podkladového plátna zejména ve spodních partiích paravánu. Vzhledem k finanční náročnosti bylo restaurování Díla rozděleno do dvou etap. V první etapě byl proveden podrobný průzkum, který potvrdil, že je malba poměrně náchylná na aplikaci různých materiálů a technologií (vlhkost, zvýšená teplota). Plátno bylo sejmuto z rámu, očištěno suchou cestou, defekty byly zceleny, podlepeny z rubu a naženleny na nové plátno. Průzkum rámu po sejmutí plátna ukázal stopy po předchozích opravách i úpravě rozměru paravánu. Cenným doplněním dalších informací o sbírkovém předmětu je přípis objevený na rámu paravánu „Předěláváno 1920 8/4 byla velká bída“. Ve druhé etapě byla malba tmelena, provedena retuš, plátna byla znovu vypnuta na opravný rám, který byl doplněn nožkami ze dřeva. Z dotace ISO D bylo čerpáno 104 000,00 Kč a 500 Kč z vlastních zdrojů.

Co se týká instalace bezdrátového monitorovacího systému, byl instalován bezdrátový monitorovací systém mikroklimatu – on-line měření a zaznamenávání relativní vlhkosti a teploty vzduchu v prostorách NZM Ostrava (9 čidel ve studijních depozitářích, výstavních a expozičních prostorách, depozitáři + 1 exteriérové čidlo). Systém výrazně zlepší možnosti

efektivní regulace mikroklimatu v interiérech a tím se zvýší ochrana sbírkových předmětů Sbírky NZM. Dlouhodobý monitoring nám také umožní čerpat další dotace ISO pro úpravu mikroklimatu, zlepší podmínky pro zapůjčování exponátů z renomovaných institucí, které tento standard online monitoringu požadují. Současně dojde k rozšíření a propojení se stávajícím monitorovacím systémem, který používají i zbývající pobočky NZM. V tomto případě bylo čerpáno z dotace ISO D 348 000,00 Kč. Z vlastních prostředků bylo hrazeno 891,40 Kč.

5.4 Hospodaření organizace

Provozní příspěvek zřizovatele pro rok 2025 byl stanoven na 111 579 672 Kč, tento příspěvek nebyl považován za dostačující. NZM od začátku roku podnikalo veškeré úsporné kroky tak, aby výsledek hospodaření v hlavní činnosti neskončil záporně. I díky podpoře zřizovatele bylo dosaženo kladného výsledku ve výši 2 606,93 Kč. Příspěvek na provoz od zřizovatele byl totiž navýšen o 7 612 514 Kč. Celkový příspěvek zřizovatele byl tedy nakonec ve výši 119 192 186 Kč.
Celkové náklady v hlavní činnosti činily 171 353 698,22 Kč a celkové výnosy v hlavní činnosti činily 171 356 305,15 Kč.
Výsledek hospodaření NZM (za hlavní a vedlejší činnost) je 1 870 557,36 Kč.

5.5 Personální údaje

V roce 2025 bylo v NZM 96,35 přepočtených úvazků v rámci hlavní činnosti (89,5) včetně zaměstnanců v projektech výzkumu z Ministerstva kultury NAKI III. (6,85).

MOORE

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA
K 31. PROSINCI 2025

MOORE

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA

k účetní závěrce sestavené k 31. prosinci 2025 organizace

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

Identifikační údaje:

Název:	Národní zemědělské muzeum, s. p. o.
IČ:	750 75 741
Adresa sídla:	Kostelní 1300/44 170 00 Praha 7
Rozvahový den:	31. prosince 2025
Ověřované účetní období:	od 1. ledna 2025 do 31. prosince 2025
Rámec účetního výkaznictví:	České účetní předpisy
Datum vydání zprávy auditora:	23. dubna 2026
Auditor:	Erik Ďurkáň Evidenční číslo 2407 Moore Audit CZ s.r.o. Evidenční číslo 599

MOORE

Zpráva nezávislého auditora pro zřizovatele státní příspěvkové organizace

Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky státní příspěvkové organizace Národní zemědělské muzeum, s. p. o. (dále také „Organizace"), sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31. prosinci 2025, výkazu zisku a ztráty, přehledu o změnách vlastního kapitálu a přehledu o peněžních tocích za rok končící 31. prosinci 2025, a přílohy této účetní závěrky, včetně významných (materiálních) informací o použitých účetních metodách. Údaje o Organizaci jsou uvedeny v příloze této účetní závěrky.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv státní příspěvkové organizace Národní zemědělské muzeum, s. p. o. k 31. prosinci 2025 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření a peněžních toků za rok končící 31. prosince 2025 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA), případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na Společnosti nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Jiné skutečnosti

Účetní závěrku Organizace k 31. prosinci 2024 ověřil jiný auditor, který ve své zprávě ze dne 8. dubna 2025 vydal k této závěrce výrok bez výhrad.

Odpovědnost generálního ředitele Organizace za účetní závěrku

Generální ředitel Organizace odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je generální ředitel Organizace povinen posoudit, zda je Organizace schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze účetní závěrky záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy generální ředitel plánuje zrušení Organizace nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený

v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vznikat v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost, k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody (koluze), falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem Organizace relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoli abychom mohli vyjádřit názor na účinnost jejího vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti generální ředitel Organizace uvedl v příloze účetní závěrky.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky generálním ředitelem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Organizace nepřetržitě trvat. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v příloze účetní závěrky, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Organizace nepřetržitě trvat vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že Organizace ztratí schopnost nepřetržitě trvat.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy, a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat generálního ředitele mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

Praha, 23. dubna 2026

Moore Audit CZ s.r.o.
Evidenční číslo 599
Karolinská 661/4
186 00 Praha 8

Zastoupená Erikem Ďurkáněm

Erik Ďurkáň
Statutární auditor, evidenční číslo 2407

IČO: 75075741
Kapitola: 329
Právní forma: Příspěvková organizace
Okamžik sestavení: 19.02.2026 09:33:41
Předmět činnosti: 91020

VÝKAZNICTVÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

Sestavený k 31.12.2025

(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Národní zemědělské muzeum, s.p.o.
Kostelní 1300/44 , 17000 Praha 7 - Holešovice

Jméno a příjmení osoby odpovědné za sestavení: Iveta Židovská
E-mail osoby odpovědné za sestavení: iveta.zidovska@nzm.cz
Telefon osoby odpovědné za sestavení: 602349016

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ		MINULÉ	
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
A.	NÁKLADY CELKEM		171 353 698,22	9 626 864,39	170 249 628,04	7 051 879,03
A.I.	Náklady z činnosti		171 236 591,66	9 626 864,39	170 003 613,84	7 051 879,03
A.I.1.	Spotřeba materiálu	501	4 659 627,81	146 847,22	5 508 796,00	112 489,98
A.I.2.	Spotřeba energie	502	9 173 334,70	796 162,64	9 644 000,83	940 358,22
A.I.3.	Spotřeba jiných neskladovatelných dodávek	503	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.4.	Prodané zboží	504	13 956,98	815 810,28	0,00	614 857,99
A.I.5.	Aktivace dlouhodobého majetku	506	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.6.	Aktivace oběžného majetku	507	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.7.	Změna stavu zásob vlastní výroby	508	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.8.	Opravy a udržování	511	10 655 457,73	247 564,50	12 928 069,79	566 501,17
A.I.9.	Cestovné	512	552 189,00	0,00	689 339,44	0,00
A.I.10.	Náklady na reprezentaci	513	181 026,02	0,00	112 795,80	0,00
A.I.11.	Aktivace vnitroorganizačních služeb	516	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.12.	Ostatní služby	518	34 885 443,43	822 875,41	33 039 909,10	783 744,53
A.I.13.	Mzdové náklady	521	56 865 867,00	4 849 023,00	53 899 443,00	2 955 048,00
A.I.14.	Zákonné sociální pojištění	524	18 117 197,79	1 572 773,21	17 267 745,47	985 265,53
A.I.15.	Jiné sociální pojištění	525	150 540,11	13 027,89	151 016,00	703,00
A.I.16.	Zákonné sociální náklady	527	645 071,83	45 335,00	634 491,39	0,00
A.I.17.	Jiné sociální náklady	528	1 458 677,00	136 341,00	1 610 570,00	0,00
A.I.18.	Daň silniční	531	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.19.	Daň z nemovitostí	532	0,00	68 299,00	68 299,00	0,00
A.I.20.	Jiné daně a poplatky	538	75 404,73	0,00	26 719,09	0,00

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ		MINULÉ	
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
A.I.22.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.23.	Jiné pokuty a penále	542	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.24.	Dary a jiná bezúplatná předání	543	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.25.	Prodaný materiál	544	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.26.	Manka a škody	547	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.27.	Tvorba fondů	548	0,00	0,00	-178 985,00	0,00
A.I.28.	Odpisy dlouhodobého majetku	551	31 396 620,81	112 805,24	28 325 167,61	92 910,61
A.I.29.	Prodaný dlouhodobý nehmotný majetek	552	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.30.	Prodaný dlouhodobý hmotný majetek	553	203 297,99	0,00	68 820,00	0,00
A.I.31.	Prodané pozemky	554	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.32.	Tvorba a zúčtování rezerv	555	0,00	0,00	-146 410,00	0,00
A.I.33.	Tvorba a zúčtování opravných položek	556	-1 000,00	0,00	-963 757,75	0,00
A.I.34.	Náklady z vyřazených pohledávek	557	0,00	0,00	1 113 850,30	0,00
A.I.35.	Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	1 478 935,30	0,00	5 481 698,44	0,00
A.I.36.	Ostatní náklady z činnosti	549	724 943,43	0,00	722 035,33	0,00
A.II.	Finanční náklady		117 106,56	0,00	246 014,20	0,00
A.II.1.	Prodané cenné papíry a podíly	561	0,00	0,00	0,00	0,00
A.II.2.	Úroky	562	0,00	0,00	0,00	0,00
A.II.3.	Kurzové ztráty	563	0,00	0,00	3 575,54	0,00
A.II.4.	Náklady z přecenění reálnou hodnotou	564	0,00	0,00	155 476,00	0,00
A.II.5.	Ostatní finanční náklady	569	117 106,56	0,00	86 962,66	0,00
A.III.	Náklady na transfery		0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.1.	Náklady vybraných ústředních vládních institucí na transfery	571	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.2.	Náklady vybraných místních vládních institucí na transfery	572	0,00	0,00	0,00	0,00
A.V.	Daň z příjmů		0,00	0,00	0,00	0,00
A.V.1.	Daň z příjmů	591	0,00	0,00	0,00	0,00
A.V.2.	Dodatečné odvody daně z příjmů	595	0,00	0,00	0,00	0,00

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ		MINULÉ	
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
B.	VÝNOSY CELKEM		171 356 305,15	10 544 171,43	170 255 704,76	8 916 359,67
B.I.	Výnosy z činnosti		33 514 498,05	10 544 171,43	34 574 825,61	8 916 359,67
B.I.1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.2.	Výnosy z prodeje služeb	602	21 088 326,14	89 115,91	18 192 545,55	92 058,84
B.I.3.	Výnosy z pronájmu	603	0,00	9 283 091,50	0,00	7 708 443,81
B.I.4.	Výnosy z prodaného zboží	604	547 402,00	626 471,01	427 191,80	455 865,48
B.I.8.	Jiné výnosy z vlastních výkonů	609	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.9.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	641	5 812,19	0,00	8 940,58	0,00
B.I.10.	Jiné pokuty a penále	642	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.11.	Výnosy z vyřazených pohledávek	643	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.12.	Výnosy z prodeje materiálu	644	474 859,00	0,00	214 494,90	0,00
B.I.13.	Výnosy z prodeje dlouhodobého nehmotného majetku	645	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.14.	Výnosy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku kromě pozemků	646	41 600,00	0,00	40 011,00	0,00
B.I.15.	Výnosy z prodeje pozemků	647	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.16.	Čerpání fondů	648	10 754 604,49	0,00	13 780 489,80	0,00
B.I.17.	Ostatní výnosy z činnosti	649	601 894,23	545 493,01	1 911 151,98	659 991,54
B.II.	Finanční výnosy		0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.1.	Výnosy z prodeje cenných papírů a podílů	661	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.2.	Úroky	662	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.3.	Kurzové zisky	663	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.4.	Výnosy z přecenění reálnou hodnotou	664	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.6.	Ostatní finanční výnosy	669	0,00	0,00	0,00	0,00
B.IV.	Výnosy z transferů		137 841 807,10	0,00	135 680 879,15	0,00
B.IV.1.	Výnosy vybraných ústředních vládních institucí z transferů	671	137 841 807,10	0,00	135 680 879,15	0,00
B.IV.2.	Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů	672	0,00	0,00	0,00	0,00

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ		MINULÉ	
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ					
C.1.	Výsledek hospodaření před zdaněním	-	2 606,93	917 307,04	6 076,72	1 864 480,64
C.2.	Výsledek hospodaření běžného účetního období	-	2 606,93	917 307,04	6 076,72	1 864 480,64

Razítko:

Sestavil: **Kontroloval:** **Schválil:**

Telefon: **Telefon:**

Datum a podpis: **Datum a podpis:**

IČO: 75075741
Kapitola: 329
Právní forma: Příspěvková organizace
Okamžik sestavení: 19.02.2026 09:47:18
Předmět činnosti: 91020

VÝKAZNICTVÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

ROZVAHA

Sestavená k 31.12.2025

(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Národní zemědělské muzeum, s.p.o.
Kostelní 1300/44 , 17000 Praha 7 - Holešovice

Jméno a příjmení osoby odpovědné za sestavení: Iveta Židovská
E-mail osoby odpovědné za sestavení: iveta.zidovska@nzm.cz
Telefon osoby odpovědné za sestavení: 602349016

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ			MINULÉ (netto)
Položka	Název položky	Syntetický účet	BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
AKTIVA	AKTIVA CELKEM		1 441 200 755,35	331 244 515,34	1 109 956 240,01	1 095 826 181,14
A.	Stálá aktiva		1 247 650 434,04	329 900 770,42	917 749 663,62	927 855 931,53
A.I.	Dlouhodobý nehmotný majetek		17 967 990,90	13 013 880,82	4 954 110,08	3 493 765,18
A.I.1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	012	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.2.	Software	013	11 723 749,99	8 035 029,51	3 688 720,48	2 296 523,58
A.I.3.	Ocenitelná práva	014	2 856 745,00	2 191 746,00	664 999,00	916 303,00
A.I.4.	Povolenky na emise a preferenční limity	015	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	018	2 424 030,31	2 424 030,31	0,00	0,00
A.I.6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	019	954 465,60	363 075,00	591 390,60	271 938,60
A.I.7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	041	9 000,00	0,00	9 000,00	9 000,00
A.I.8.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	051	0,00	0,00	0,00	0,00
A.I.9.	Dlouhodobý nehmotný majetek určený k prodeji	035	0,00	0,00	0,00	0,00
A.II.	Dlouhodobý hmotný majetek		1 229 682 443,14	316 886 889,60	912 795 553,54	924 362 166,35
A.II.1.	Pozemky	031	71 249 844,18	0,00	71 249 844,18	71 249 844,18
A.II.2.	Kulturní předměty	032	14 557 176,74	0,00	14 557 176,74	10 818 258,24
A.II.3.	Stavby	021	857 205 197,45	142 729 601,73	714 475 595,72	722 096 164,43
A.II.4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	022	235 179 196,56	137 628 890,97	97 550 305,59	108 039 667,47
A.II.5.	Pěstitelské celky trvalých porostů	025	197 652,80	67 039,00	130 613,80	143 801,80
A.II.6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	028	36 461 357,90	36 461 357,90	0,00	0,00
A.II.7.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	029	0,00	0,00	0,00	0,00
A.II.8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	042	14 832 017,51	0,00	14 832 017,51	12 014 430,23

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ			MINULÉ (netto)
Položka	Název položky	Syntetický účet	BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
A.II.9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	052	0,00	0,00	0,00	0,00
A.II.10.	Dlouhodobý hmotný majetek určený k prodeji	036	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.	Dlouhodobý finanční majetek		0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.1.	Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem	061	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.2.	Majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem	062	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	063	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.5.	Termínované vklady dlouhodobé	068	0,00	0,00	0,00	0,00
A.III.6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	069	0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.	Dlouhodobé pohledávky		0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	462	0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených úvěrů	464	0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy	465	0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.5.	Ostatní dlouhodobé pohledávky	469	0,00	0,00	0,00	0,00
A.IV.6.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na transfery	471	0,00	0,00	0,00	0,00
B.	Oběžná aktiva		193 550 321,31	1 343 744,92	192 206 576,39	167 970 249,61
B.I.	Zásoby		818 467,28	0,00	818 467,28	737 617,62
B.I.1.	Pořízení materiálu	111	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.2.	Materiál na skladě	112	152 170,52	0,00	152 170,52	109 636,36
B.I.3.	Materiál na cestě	119	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.4.	Nedokončená výroba	121	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.5.	Polotovary vlastní výroby	122	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.6.	Výrobky	123	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.7.	Pořízení zboží	131	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.8.	Zboží na skladě	132	656 296,76	0,00	656 296,76	617 981,26
B.I.9.	Zboží na cestě	138	0,00	0,00	0,00	0,00
B.I.10.	Ostatní zásoby	139	10 000,00	0,00	10 000,00	10 000,00
B.II.	Krátkodobé pohledávky		150 579 705,16	1 343 744,92	149 235 960,24	137 221 136,41
B.II.1.	Odběratelé	311	487 495,57	0,00	487 495,57	365 549,97
B.II.4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	314	1 512 775,95	0,00	1 512 775,95	2 182 869,68
B.II.5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti	315	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.6.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci krátkodobé	316	0,00	0,00	0,00	0,00

			1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ			MINULÉ (netto)
Položka	Název položky	Syntetický účet	BRUTTO	KOREKCE	NETTO	
B.II.9.	Pohledávky za zaměstnanci	335	33 345,58	0,00	33 345,58	79 620,83
B.II.10.	Sociální zabezpečení	336	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.11.	Zdravotní pojištění	337	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.12.	Důchodové spoření	338	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.13.	Daň z příjmů	341	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.14.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.15.	Daň z přidané hodnoty	343	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.16.	Pohledávky za osobami mimo vybrané vládní instituce	344	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.17.	Pohledávky za vybranými ústředními vládními institucemi	346	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.18.	Pohledávky za vybranými místními vládními institucemi	348	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.28.	Krátkodobé poskytnuté zálohy na transfery	373	0,00	0,00	0,00	0,00
B.II.30.	Náklady příštích období	381	623 254,57	0,00	623 254,57	634 250,97
B.II.31.	Příjmy příštích období	385	102 760,00	0,00	102 760,00	46 544,50
B.II.32.	Dohadné účty aktivní	388	146 070 762,37	0,00	146 070 762,37	133 575 298,51
B.II.33.	Ostatní krátkodobé pohledávky	377	1 749 311,12	1 343 744,92	405 566,20	337 001,95
B.III.	Krátkodobý finanční majetek		42 152 148,87	0,00	42 152 148,87	30 011 495,58
B.III.1.	Majetkové cenné papíry k obchodování	251	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.2.	Dluhové cenné papíry k obchodování	253	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.3.	Jiné cenné papíry	256	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.4.	Termínované vklady krátkodobé	244	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.5.	Jiné běžné účty	245	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.9.	Běžný účet	241	40 898 905,83	0,00	40 898 905,83	28 298 085,54
B.III.10.	Běžný účet FKSP	243	970 194,04	0,00	970 194,04	1 352 896,04
B.III.15.	Ceniny	263	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.16.	Peníze na cestě	262	0,00	0,00	0,00	0,00
B.III.17.	Pokladna	261	283 049,00	0,00	283 049,00	360 514,00

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2
			ÚČETNÍ OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
PASIVA	PASIVA CELKEM		1 109 956 240,01	1 095 826 181,14

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2
			ÚČETNÍ OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
C.	Vlastní kapitál		946 404 514,18	945 948 856,40
C.I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky		918 791 933,62	928 898 201,53
C.I.1.	Jmění účetní jednotky	401	668 230 796,45	675 805 611,36
C.I.3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku	403	250 561 137,17	253 092 590,17
C.I.4.	Kurzové rozdíly	405	0,00	0,00
C.I.5.	Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody	406	0,00	0,00
C.I.6.	Jiné oceňovací rozdíly	407	0,00	0,00
C.I.7.	Opravy předcházejících účetních období	408	0,00	0,00
C.II.	Fondy účetní jednotky		26 692 666,59	15 180 097,51
C.II.1.	Fond odměn	411	1 352 770,24	1 403 695,24
C.II.2.	Fond kulturních a sociálních potřeb	412	432 699,04	398 349,04
C.II.3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření	413	6 246 519,89	5 311 241,21
C.II.4.	Rezervní fond z ostatních titulů	414	0,00	0,00
C.II.5.	Fond reprodukce majetku, fond investic	416	18 660 677,42	8 066 812,02
C.III.	Výsledek hospodaření		919 913,97	1 870 557,36
C.III.1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období		919 913,97	1 870 557,36
C.III.2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	431	0,00	0,00
C.III.3.	Výsledek hospodaření předcházejících účetních období	432	0,00	0,00
D.	Cizí zdroje		163 551 725,83	149 877 324,74
D.I.	Rezervy		2 499 422,00	2 499 422,00
D.I.1.	Rezervy	441	2 499 422,00	2 499 422,00
D.II.	Dlouhodobé závazky		193 200,00	160 700,00
D.II.1.	Dlouhodobé úvěry	451	0,00	0,00
D.II.2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	452	0,00	0,00
D.II.4.	Dlouhodobé přijaté zálohy	455	100 000,00	100 000,00
D.II.7.	Ostatní dlouhodobé závazky	459	93 200,00	60 700,00
D.II.8.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	472	0,00	0,00
D.III.	Krátkodobé závazky		160 859 103,83	147 217 202,74
D.III.1.	Krátkodobé úvěry	281	0,00	0,00
D.III.4.	Jiné krátkodobé půjčky	289	0,00	0,00
D.III.5.	Dodavatelé	321	2 201 041,48	2 234 063,90
D.III.7.	Krátkodobé přijaté zálohy	324	672 691,73	644 099,26
D.III.9.	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé	326	0,00	0,00

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2
			ÚČETNÍ OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
D.III.10.	Zaměstnanci	331	5 411 077,00	4 593 995,00
D.III.11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům	333	0,00	0,00
D.III.12.	Sociální zabezpečení	336	1 967 744,00	1 740 352,00
D.III.13.	Zdravotní pojištění	337	856 997,00	741 049,00
D.III.14.	Důchodové spoření	338	0,00	0,00
D.III.15.	Daň z příjmů	341	0,00	0,00
D.III.16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	683 873,00	529 596,00
D.III.17.	Daň z přidané hodnoty	343	221 677,00	155 506,00
D.III.18.	Závazky k osobám mimo vybrané vládní instituce	345	0,00	0,00
D.III.19.	Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	347	0,00	0,00
D.III.20.	Závazky k vybraným místním vládním institucím	349	0,00	0,00
D.III.32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	374	146 185 462,00	133 644 081,96
D.III.35.	Výdaje příštích období	383	1 559 801,68	1 892 438,98
D.III.36.	Výnosy příštích období	384	293 950,94	184 774,74
D.III.37.	Dohadné účty pasivní	389	689 000,00	710 000,00
D.III.38.	Ostatní krátkodobé závazky	378	115 788,00	147 245,90

Razítko:

Sestavil: **Kontroloval:** **Schválil:**

Telefon: **Telefon:**

Datum a podpis: **Datum a podpis:**

Možné použité zkratky

AIMA – Mezinárodní asociace zemědělských muzeí (International Association of Agricultural Museums)

AMG – Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s.

AV ČR – Akademie věd České republiky

BIM – informační model budovy

BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

CES – Centrální evidence sbírek muzejní povahy

CMS – Systém správy sbírek (collection management system)

COVID-19 – koronavirové onemocnění 2019

ČAZV – Česká akademie zemědělských věd

ČOV – čistička odpadních vod

ČR – Česká republika

ČZU – Česká zemědělská univerzita

databáze BACH – on-line databáze podsbírek NZM

databáze EBSCO – zdroj vědeckých informací pro humanitní a společenské obory

DOV – Dolní oblast Vítkovice

DKRVO – Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace

EU – Evropská unie

FAO OSN – Organizace pro výživu a zemědělství Spojených národů

FSv ČVUT – Fakulta stavební Českého vysokého učení technického

GŘ – generální ředitel

EHMK – Evropské hlavní město kultury 2028

Erasmus + – program EU na podporu vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu v Evropě

EU – Evropská unie

EU Green deal – Zelená dohoda pro Evropu je balíček opatření Evropské komise který by měl občanům a společnostem v Evropské unii zajistit přechod na udržitelnější, ekologičtější hospodářství

EUR – euro – oficiální měna velké části evropských zemí

Horizon 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace EU

ICOM – Mezinárodní rada muzeí (International Council Of Museums)

IROP – Integrovaný regionální operační program – Ministerstvo pro místní rozvoj

ITI – integrované územní investice (Integrated Territorial Investments)

ICT – informační a komunikační technologie (Information and communication Technology)

IoT - Internet of things, internet věcí

Kč – koruna česká (měna)

MAS – Místní akční skupiny

Metodika17+ – Metodika hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací

MK – ministerstvo kultury

MMR – ministerstvo pro místní rozvoj

MOOD – marketingově-obchodní oddělení NZM

MZE – Ministerstvo zemědělství

NAKI – Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity

NM – Národní muzeum

NMP – Národní muzeum v přírodě

NPÚ – Národní památkový ústav

NTM – Národní technické muzeum

NZM – Národní zemědělské muzeum, s. p. o.

OP IROP II – operační program Integrovaný regionální operační program

OP TAK – operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost

OPŽP – Operační program Životní prostředí

PD – projektová dokumentace

program TPCA – Grantový program s cílem přispívat k rozvoji kolínského regionu

program ZEMĚ – Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025

PR – Public relations, "vztahy s veřejností"

s. p. o. – státní příspěvková organizace

SARS-CoV-2 – RNA koronavirus, který způsobuje onemocnění COVID-19

Sb. – Sbírka zákonů

smart farming – chytré zemědělství

SZIF – Státní zemědělský a intervenční fond

Tab. – tabulka

UNESCO – organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

UK – Univerzita Karlova

VaV – výzkum a vývoj

VŠCHT – Vysoká škola chemicko-technologická

v. v i. – veřejná výzkumná instituce

Zemědělství 4.0 – termín pro nové trendy zahrnující větší zájem o precizní zemědělství, internet věcí (IoT) a používání třídění velkých dat pro větší efektivnost výživy rostoucí populace a změny klimatu, aneb 4. zemědělská revoluce, "chytré zemědělství", digitalizace "tradičního" odvětví